I. L. Caragiale

SCHIŢE

Vol. 2

ULTIMA ORĂ...!

Mă aflam în toiul conflictului româno-bulgar, în parcul de la Sinaia. Vreme splendidă, deşi prea călduroasă, şi o mişcare neobicinuită: pe de o parte afluența trenurilor de plăcere, ale căror bilete, fiindcă lunea cădea între două sărbători, erau valabile până miercuri dimineața; astfel, se-ngrămădea lumea pentru bâlciul de a doua zi marți, sf. Maria, când e şi hramul mănăstirii; pe de altă parte, era hotărâtă pentru după amiazi plecarea suveranilor noştri spre străinătate.

Fizionomia parcului era destul de caracteristică. Persoanele oficiale – curtea regală era în mare doliu – redingotă şi mănuşi negre, pălărie înaltă; generalii şi ofițerii în uniformă de mare ținută; mult public de elită şi lume de jos destulă. Unii steteau la mese în fața bufetului, pe când alții se plimbau în sus şi-n jos.

Aşteptând să-mi aducă o cafea, mă pomenesc bătut pe umăr cu multă discreție... Un amic, reporter de ziar. A venit să asiste la plecarea suveranilor, spre a face cuvenita dare de seamă în ziarul său, un ziar foarte belicos.

— Ai aflat?

— Ce? zic eu.

I. L. Caragiale

SCHIŢE

Vol. 2

ULTIMA ORĂ…!

Mă aflam în toiul conflictului româno-bulgar, în parcul de la Sinaia. Vreme splendidă, deşi prea călduroasă, şi o mişcare neobicinuită: pe de o parte afluenţa trenurilor de plăcere, ale căror bilete, fiindcă lunea cădea între două sărbători, erau valabile până miercuri dimineaţa; astfel, se-ngrămădea lumea pentru bâlciul de a doua zi marţi, sf. Maria, când e şi hramul mănăstirii; pe de altă parte, era hotărâtă pentru după amiazi plecarea suveranilor noştri spre străinătate.

Fizionomia parcului era destul de caracteristică. Persoanele oficiale – curtea regală era în mare doliu – redingotă şi mănuşi negre, pălărie înaltă; generalii şi ofiţerii în uniformă de mare ţinută; mult public de elită şi lume de jos destulă. Unii steteau la mese în faţa bufetului, pe când alţii se plimbau în sus şi-n jos.

Aşteptând să-mi aducă o cafea, mă pomenesc bătut pe umăr cu multă discreţie… Un amic, reporter de ziar. A venit să asiste la plecarea suveranilor, spre a face cuvenita dare de seamă în ziarul său, un ziar foarte belicos.

— Ai aflat?

— Ce? zic eu.

— Care va să zică, nu ştii nimic?

— Ce, frate?

— Aseară s-au prins doi inşi, un bulgar şi un italian…

— Unde?
— Pe bulgar l-au prins la Valea Largă când se cobora din tren şi pornea pe jos către Sinaia. Au găsit la el două revolvere, două cuţite şi mai multe scrisori iscălite de Sarafoff, de Dimitroff, de Trifanoff şi de ăsta… cum îl cheamă, frate?… de…
— De Ciciu Penciu…
— Da, de Ciciu Penciu…
— Ei! Şi?
— Ei! şi., a vrut el s-o întoarcă, s-o răsucească; s-a contrazis şi l-au arestat.
— Şi acuma, unde e?
— E închis la cazarma vânătorilor în deal.
— Ei! dar italianul?
— Care italian?
— Italianul pe care l-a prins.
— Nu, nene; nu-ţi spui că e bulgar?
— Bine, ăsta pe care l-a-nchis la cazarma vînătorilor, da, e bulgar; dar ăla pe care spuseşi că l-a prins la Buşteni… nu era italian?
— A! da! ala, da, ala era italian…
— Ei! cu ala cum stă lucru?
— Vine din America… S-a găsit la el un pachet de dinamită, cam de vreo patru kilograme, otravă şi…
— Şi mai multe scrisori…
— Da, mai multe scrisori… De unde ştii?
— Ei, bravo! se putea fără scrisori?… Fac prinsoare că scrisorile sunt de la Bresci şi de la Luccheni…
— Exact.
— Şi – întreb eu – ce s-a făcut cu acest anarhist? Unde l-au închis? Tot la cazarma vînătorilor?
— Aş! asta e teribil… că le-a scăpat!
— Cum se poate?
— Da, le-a scăpat frumuşel. Pe când voiau să-i ia dinamita şi să-l lege, repede a dat brânci unuia dintre agenţi, pe alt agent l-a răsturnat cu o lovitură de picior în pântece, pe

urmă a scos un pumnal şi un revolver şi ameninţându-i s-a făcut nevăzut... Se crede că s-a ascuns în pădurile Peleşului... S-au luat cele mai straşnice măsuri ca să fie prins... înţelegi, ce primejdie!

— Bine – zic eu – astea trebuie să le dai la gazeta d-tale.

— Fireşte că le dau... Acu mă duc la telefon... Stai puţin, mă-ntorc îndată... îţi aduc ştiri din Bucureşti.

Şi a plecat amicul meu la telefon. Rămânând singur, iată văd un ofiţer de vânători cunoscut.

— Iubite căpitane, iartă-mă să te rog un lucru; nu s-ar putea să văz şi eu pe bulgarul...

— Care bulgar?

— Bulgarul prins la Valea Largă... care e arestat la dv, la cazarmă în deal?

— Un bulgar arestat la noi la cazarmă?... Poate de acum douăzeci de minute încoace... Acuma viu de acolo...

— Nu, frate, arestat de aseară... S-a găsit la el două revolvere, două cuţite şi mai multe scrisori de la Sarafoff, de la Dimitroff, de la Trifanoff şi de la Ciciu Penciu...

— Fugi, monşer! Cine ţi-a spus gogoşile astea?... N-avem nici un bulgar arestat... Poţi, daca vrei, să mergi să te convingi. Salutare, mă grăbesc; e târziu, trebuie să dejunez mai devreme; escortăm pe maiestăţile-lor la gară.

Când căpitanul a făcut câţiva paşi, iată se întoarce de la telefon reporterul meu foarte încruntat.

— Nu ştii nimic...

— Ba ştiu, zic eu; ştiu că bulgarul dumitale nu există la cazarma vânătorilor: acum am vorbit cu căpitanul... (şi i-l arăt pe căpitanul, care se depărtează prin mulţime) mi-a spus că sunt toate gogoşi, că la cazarma lor nici pomeneală n-a fost despre vreun bulgar.

— Da?... bravo! în adevăr că acuma nu mai există nici un bulgar la cazarma dumnealor... Dar pentru ce?... Pentru că nu l-au păzit cumsecade şi l-au lăsat să scape. Bine c-am aflat-o şi pe asta!... Dar în sfârşit, asta n-are atâta

importanţă; asta e veche… Să-ţi spui ce am aflat acuma la telefon din Bucureşti… E lată rău! Războiul e declarat.

— Ce?! zic eu îngrozit.

— Douăzeci şi trei de ofiţeri români şi treisprezece soldaţi, făcând exerciţii pe malurile Dunării, între Călăraşi şi Giurgiu, au fost înconjuraţi de echipajul unei şalupe bulgare, care debarcase pe teritoriul nostru, dezarmaţi, făcuţi prizonieri, încărcaţi în şalupă şi trecuţi pe malul bulgar.

— Cum se poate?

— Vezi dar că nu mai putem sta cu braţele încrucişate… Stai un moment… Mă duc la telefon, să dau amănunte despre evaziunea bulgarului…

— Care bulgar?

— Bulgarul care a evadat de la cazarma vânătorilor.

— Ce amănunte, domnule? De unde ştii şi amănuntele?

— Ce-ţi pasă?

Şi, zicând acestea, bravul meu aleargă la telefon.

Mă ridic înecat de vestea războiului… am nevoie să mă mişc, nu mai pot sta locului.

La câţiva paşi, un grup de domni, între cari şi un domn ministru, de care am deosebita onoare a fi cunoscut.

Mă apropiu cu respectul cuvenit şi salut… D. ministru îmi răspunde foarte politicos şi îmi întinde mâna. Mă mir mult că d. ministru nu pare îndestul de emoţionat de lovitura echipajului şalupei bulgare.

— Scuzaţi-mă – îndrăznesc eu – domnule ministru… E adevărat?

— Ce? întreabă d. ministru, zâmbind ca şi cum ar înţelege ce sentimente mă muncesc.

— O şalupă…

— Bulgărească?… zice d. ministru accentuându-şi mai bine zâmbetul.

— Da… zic eu.

— Linişteşte-te… N-a făcut până acuma nici un prizonier român. Apoi, către toţi:

— Hotărât, oamenii aceştia vor să smintească lumea! Pe urmă, către mine:

— Ei, cum îţi vine dumitale să crezi aşa baliverne?

— De! domnule ministru – zic eu – ştiu eu ce să mai crez şi ce să nu mai crez? De exemplu, istoria cu evaziunea bulgarului.

— Care bulgar?

— Care a fost prins aseară la Valea Largă şi închis la cazarma vânătorilor din deal… zice că a reuşit să fugă.

Ministrul şi toată lumea din grup încep să râză. Dar eu urmez:

— Şi anarhistul pe care l-au scăpat la Buşteni, care venea din America cu patru kilograme de dinamită…

— Nu v-am spus eu – zice d. ministru – că o să smintească lumea?… Uite-n ce stare l-au adus chiar pe un om ca dumnealui, care de! orişicât… om cu condei…

Zicând acestea, d. ministru ne salută frumos şi după ce mai mă-mbărbătează încă o dată, asigurându-mă că războiul nici n-a început, nici n-are să-nceapă, se depărtează.

Ameţit, mă rentorc la scaunul meu şi şez la loc, să aştept pe d. reporter, care trebuie să se întoarcă de la telefon.

Nu aştept mult; iată-l.

— Ei? întreb eu. Mai ai ceva nou din Bucureşti?

— Se vorbeşte cu stăruinţă despre asasinarea unui judecător de instrucţie.

— Nu mă-nnebuni!… Dar ştii ce am aflat eu?… Acu am vorbit cu ministrul X…

— Cu ministrul X?

— Da.

— Ei?

— E mai lată decât toate!

— Ce?

— Podul de pe Dunăre…

— Ei? podul de pe Dunăre…

— Podul de la Cernavoda…

— Ei? podul de la Cernavoda…
— Nu-nţelegi?
— A sărit în aer?!
— Da, zic eu; cum ai ghicit?
— Mi s-a spus ceva la telefon, dar nu credeam… Mă duc să dau confirmarea ştirii! Şi pleacă glonţ,.
— Stăi! strig eu.
Mă iau după el, îl ajung şi-l opresc:
— Nu uita să telefonezi că de trei zile escadra bulgară bombardează Constanţa.
— Constanţa?… Bine!

UN PEDAGOG DE ŞCOALĂ NOUĂ.

D. Mariu Chicoş Rostogan, distinsul nostru pedagog absolut, şi-a început cariera printr-o memorabilă conferenţă didactică.

Vom da aci mai la vale conferenţa în rezumat, apoi câteva note, luate după natură, despre activitatea în praxă a eminentului pedagog.

Trebuie prealabil să spunem că d-sa, totdeauna înainte de e şi i, pronunţă pe: n ca gn franţuzesc, t ca k, d ca gh, g ca j, c ca ş.

Aceasta pentru uşurarea citirii citatelor din vorbirea d-sale, pe cari voim să le transcriem pe cât se poate cu pronunţarea lor originală. Cititorul va suplini părţile din cale afară originale, pe cari ne-a fost prea greu să le transcriem exact, ca de ex. gn şi ğ.

1. CONFERINŢĂ

„Onorat aughitoriu, Vom căuta să ne roskim astăzi ghespre metoda ghe a prăda grămakica în jenăre şi apoi numai doară ghespre metoda intuikivă şi ghespre răspunsurile neapărake, neţăsitake ghe lojica lucrului, amăsurat inkelijinţii şcolerului!”

Aşa începe d. conferenţiar. Cui nu a asistat la conferenţa aceasta trebuie să-i spunem că pedagogul pune întrebările şi presupune şi răspunsurile. Aşa că urmarea, deşi s-ar

părea o conversaţie între pedagog şi şcolar, este însuşi corpul conferenţii. Iată rezumatul acestei superioare opere didactice.

Urmează conferenţiarul:

P e d a g o g u l: No! ce-i grămakica?

Ş c o l e r u l: Grămakica iaşte.

P e d a g o g u l: No că-z ce iaşte? că-z doar nu iaşte vun lucru mare.

Ş c o l e r u l numai apoi se răculeje şi răspunghe: grămakica iaşte o ştiinţă ghespre cum lucră limba şi lejile mai apoi la cari se supune aceea lucrare, ghin toake punturile ghe veghere.

P e d a g o g u l: Bravo, mă! prostovane! (îi zic aşe doara nu spre admoniţiune, ci spre înghemn şi încurăjare). No, acuma, spune-ne tu numai cum se împart substankivele? Şcolerul, la întrebarea aceasta a mea doară, musai să răspunză, neţăsare, amăsurat priceperii şi răţiunii sale:

Ş c o l e r u l: în substankive care se văd şi substankive cari nu se văd – reşpeckive concreke şi abstracke!

P e d a g o g u l: Apoi merem mai gheparte pe ogorul pedagojic şi punem cheskiunea doar:

Aţi auzit voi, copii, ghespre jăn? Ce iaşte jănul?

Ş c o l e r u l răspunghe: Jănul e cumu-i lucru: masculin, femenin şi ekerojen au neutru, reşpeckive ghe bărbat, ghe femeie şi ghe ce nu-i nici bărbat, nici femeie.

P e d a g o g u l: Exemple doară.

Ş c o l e r u l apoi musai se exprime astfel:

Calul îi substankiv masculin; iel se schimbă în iapă, ş-apoi ghevine femenin.

P e d a g o g [u l]: No! dar neutru?

Ş c o l e r u l (inoţent cumu-i, el nu poake da exemplul aghecvat; eu, pedagogul, atuncia-s gata să-i dau ilustrăţiunea keoriei).

P e d a g o g u l: Neutru! Neutru mai apoi, dacă-i calul masculin şi iapa femenină, neutru-i catârul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal: e catâr, aghică corşitură,

ghe îmbele jenuri, şi mai gheparke pentru aceea se conzultă zoologhia, care-i o altă ştiinţă naturale, şi doară naturalia non sunt turpia!…
[1]
  După aceea doară, şcolerul musai să fie, în răţiunea sa puerilă, eghificat pe gheplin ghe jănurile tutor substankivelor.
  Vine numai dup-aceea cheskiunea makemakică. Spune-ne tu doară, Bîrsăscule! (zic eu şcolerului) ce înţăleji tu prin curbă, o linie curbă?
  Ş c o l e r u l: Care nu-i ghireaptă.
  P e d a g o g u l (zâmbind cu bunătate): No! care nu-i ghireaptă, bine! da' cumu-i, dacă nu-i ghireaptă?
  Ş c o l e r u l mai apoi vine la aceea înduplecare a răţiunii că musai va să răspundă minken:
  E o linie oablă, oablă, care mere şi mere şi mere şi iarăşi se-ntoarnă ghe unghe o purces.
  P e d a g o g u l (jucându-şi serios rolul): Bine! răspuns limpeghe! Chiar!
[2] reşpeckive esact. No acuma, spune-ne cine au invăntat numerele?
  Ş c o l e r u l acuma, după memorare numai, căci memoria e, cum zice Tubinghen, pur animală, răspunghe ca animalul: numerele pare, reşpeckive cele cu soţiu, le-au invăntat Pitagora, iar mai apoi cele impare, reşpeckive cele fără soţiu, le-au invăntat Eratoskenes!
  Bravo!
  Cum veghe, onoratul aughitoriu, toake răspunsurile şcolerului după metoada intuikivă moghearnă sunt neţesitake prin lojika lui, proprie vorbind născândă, dar completaminke formată printr-o educăţiune aghecvată cercustanţelor, probăluike ca gherivând ghin natura noastră, carea lucră pe cum e mânată mai gheparke.
  Într-o viitoare conferenţă, vom cuvânta apoi ghespre această natură iarăşi în aplicăţiunile sale în raport cu pedagojia, cu beserica şi cu işcoala!

(Aplauze. A doua zi, pedagogul nostru este numit în slujbă profesor „ghe pedagojie în jenăre şi ghe limba makernă în şpeţial”. Să-l vedem la lucru.)

2. O INSPECŢIUNE.

P r o f e s o r u l: Că-z onorat domnul inşpectore va binevoi doară un momânt să asculke aplicăţiunea metoaghii intuikive.

I n s p e c t o r u l se aşează, scoate carnetul şi condeiul şi ascultă.

P r o f e s o r u l: Mă! prostovane! tu ala ghe colo. Spune-ne tu doară: ce iaşte fiinţă şi ce iaşte lucru, mă?

E l e v u l: Lucrul, dom'le, este care nu mişcă, şi fiinţă pentru că mişcă!

P r o f e s o r u l: No! dar ornicul meu. prostule! fiinţă-I ori lucru?

E l e v u l: E lucru, dom'le!

P r o f e s o r u l: Că-z doar mişcă, mă! auzi-l! (bagă ceasul în urechea elevului).

E l e v u l (ferindu-se): Da, dar daca nu-l întoarcem, nu mişcă.

P r o f e s o r u l (satisfăcut): Bravo! (cătră domnul inspector:) Ş-apoi doar ăsta-i ghintre cei meghiocri. Bine! (Elevul trece la loc.) Tu, mă! ălălant ghe lângă el. Câke picioare are boul, mă?

E l e v u l: Patru, dom'le!

P r o f e s o r u l (vesel): Ei, pe dracu! că-z doar n-o să aibă şăpke! Şi ce e boul cu patru picioare? lucru ori fiinţă? Ha?

E l e v ul: Fiinţă, dom'le!

P r o f e s o r u l: Dar masa fiinţă-i?

E l e v u l: E lucru, dom'le!

P r o f e s o r u l: No! că-z n-are şi ea patru?

E l e v u l: Da, dar nu se mişcă, dom'le!

P r o f e s o r u l (şi mai vesel): Ei! pe dracu! să se mişte. poake doar că cu şpirikismus!

I n s p e c t o r u l (tuşeşte tare şi caută să schimbe vorba): Mă rog, cum îl cheamă pe elevul acesta?

P r o f e s o r u l: Anibal Ioanescu.

I n s p e c t o r u l: Răspunde bine.

P r o f e s o r u l (cu siguranţă): Că-z ăsta-i ghintre cei bunişori! No! la gheografie acuma. Mă! tu ghe colo. Spune-ne tu doară toake ştakele Europei.

E l e v u l: Franţa, dom'le.

P r o f e s o r u t: Franţiia, bine!

E l e v u l: Anglia, dom'le.

P r o f e s o r u l: Iaşte!

E l e v u l: Germania, dom'le.

P r o f e s o r u l: Ghermania.

E l e v u l (se porneşte repede.

— Profesorul dă din cap afirmativ la fiece nume de stat cu satisfacţie şi cu mândrie): Elveţia, Rusia, Suedia, Italia, Belgia, Olanda, Turcia, Bulgaria, România, Serbia, Muntenegru şi Grecia. dom'le!

P r o f e s o r u l (încruntându-se): Şi apoi mai care, mă?

E l e v u l: Atâtea, dom'le!

P r o f e s o r u l (începând să scrâşnească): Dar Şpania, mă?

E l e v u l (intimidat): Şi. Spania, dom'le!

P r o f e s o r u l (mai aspru): Dar Şpania, unghe-i Şpania?

E l e v u l:?!

P r o f e s o r u l (magistral): Şpania-i lângă Portocalia, mă boule, şi viţăversa!

E l e v u l (aiurit): Şi. Spania şi Portocalia, dom'le!

P r o f e s o r u l (din ce în ce mai sus): Şi mai care?

E l e v u l (pierdut): Virţăvercea, dom'le!

P r o f e s o r u l (indignat): Nu Viţăvercea, mă! Dănimarca, mă! Dania, mă! (Şoptind ameninţător printre dinţi:) Dania tatână-tău! (Energic:) Merji la loc, boule!

E l e v u l pleacă obidit la loc.

I n s p e c t o r u l (conciliant): Ei, oricum, tot a ştiut destul de bine.

P r o f e s o r u l (încă fierbând de ciudă): Pe dracu! ştiut! Traiane Ghiorghiescule! Vină tu. Spune-ne tu doară, s-audă

şi onorat domnul inşpector: dacă sunt în lume apoi câke le veghem doară, cine le-au făcut pe toake?

E l e v u l (sigur): Natura, dom'le!

P r o f e s o r u l (zâmbind cu bunătate filozofică): Ei, pe dracu, Natura! Dar pe Natura aia cine au făcut-o, mă prostovane?

E le v u l: Dumnezeu, dom'le!

P r o f e s o r u l: Dar vezi bine că Dumnezeu, că-z doar nu tată-tău şi mumă-ta! No! acuma. noi, românii, musai doară să şkim pe cum că: ghe unghe ne trajem noi? ghe unghe? spune!

E l e v u l (energic): De la Traian, dom'le!

P r o f e s o r u l (făcând cu ochiul inspectorului, care stă în admiraţie): Şi cine era Trăian?

E l e v u l: El era un om bun!

P r o f e s o r u l (emoţionat): Bun, drăguţul ghe el! zic zău lui Dumnezău, bun! Şi cu cine s-au bătut el?

E l e v u l (brav): Cu turcii!

P r o f e s o r u l (râzând cu mult chef): Pe dracu! Că-z unghe erau turcii până atunci în Europa». Mai târziu doară apoi s-or ghescoperit turcii. (Puternic:) Cu dacii, mă!

E l e v u l (mai brav): Cu draci!

P r o f e s o r u l: Că zău lui Dumnezeu că cu draci s-o bătut! Dar mai apoi, Ştefan cel Mare şi Michaiu Bravul cine au fost?

E l e v u l (mândru): Ei erau oameni buni.

P r o f e s o r u l (aprobând cu tărie): Buni, mă! şi s-au bătut.

E l e v u l (cu multă mândrie naţională): Cu draci!

P r o f e s o r u l (entuziast): Cu draci! zic zău lui Dumnezeu! Merji la loc! Bravo, prostovane! (Către inspector, care e transportat:) Că-z ăsta doară iaşte un şcoler emininke!

I n s p e c t o r u l: Are şi mult talent!

P r o f e s o r u l (cu siguranţă): Ei! pe dracu, talent! că-z talent nu-i doar ghe vreo samă! asta-i lucru anticvat. Cu

metoaghele mogherne doară, totul zace numai în aplicăţiune! No! la muzică acuma. Spune-ne, Popăscule: ce-i muzica?

E l e v u l: Muzica este care cântă, dom'le.

P r o f e s o r u l (nemulţumit): Nu aşa, loază! Nu cuvânta? doară ca râtanii. vorbeşte ca şcolerii. Dă-ne tu numaighecât ghefiniţia chiară şi agkecvată!

E l e v u l: Muzica este.

P r o f e s o r u l: Ce?

E l e v u l: Este când.

P r o f e s o r u l (foarte nemulţumit şi repetând definiţia): Muzica iaşte aceea care ne gâghilă urechile într-un mod plăcut. (pântre dinţi, aparte, şcolarului:) Ia sama doară să nu ţi le gâghil eu ţie într-un mod neplăcut! (Se aude clopotul de ieşire.)

I n s p e c t o r u l (se ridică; copiii fac şi ei ca inspectorul):

Domnule profesore, sunt foarte mulţumit. Metoda dumitale e admirabilă.

P r o f e s o r u l (tăindu-i vorba cu mândrie): Că-z asta doară e metoada lui Peştaloţiu!

[3]

I n s p e c t o r u l (urmând):şi zelul dumitale vrednic de laudă. (Câtre elevi:) Voi, băieţi, căutaţi a profita de ştiinţa bunului vostru profesore şi nu uitaţi că de la voi aşteaptă mult patria, România, pentru viitor!

P r o f e s o r u l (conducând cu multe reverenţe pe inspector şi încântat de rezultat): Că-z eu ce le tot spun boilor, onorat domnule inşpectore? Apoi dacă-s porci şi n-au ghestulă aplicăţiune!

3. AJUNUL EXAMENELOR.

P r o f e s o r u l: No! mâne apoi începem doară! Câţi ghintre voi au ştuduit, or mere mai gheparke; câţi au fost putori şi n-au ştuduit, trebuie că rămân repekinţi. Acuma doară numai să vă muştruluiesc că cum să fiţi la aceea mălţime la carea caută a fi şcolerul întrucât priveşke educăţiunea prinţipială, respeckive la o conduită exămplară

faţă ghe azistenţii cari vor fi ghe faţă. (Către un şcolar din fund:) închighe gura, boule, că-ţi întră musca. (Băieţii râd.) Silenţium
[4]! Şcolerul caută să fie curat îmbrăcat.

Ş c o l a r u l I o n e s c u: Mie mi-a făcut mama haine nouă, dom'le.

P r o f e s o r u l: Ei! mă-ta! că-z doară nu era să ţi le fac eu! (Râsete.) Silenţium, măgarilor! Educăţiunea prinţipială mai apoi ne obligă la reşpect către cei mari, şi la înfăţişare moghestă, carea iaşte ca un ghecorum
[5] al juneţii. (Răspicat şi sever:) Că pe carele îl voi veghe că rânjaşte, ori se zbenguiaşte, apoi minken acelui măgar i-oi lunji eu urechile. măcar de-ar fi ficior ghe Erzherzog
[6]!

Ş c o l a r u l P o p e s c u: Dom'le, tata a zis că să-i spui de câte ori ne tragi de ureche, ca să vorbească la Cameră.

P r o f e s o r u l (cu ton de mângâiere): Că-z astea nu le-am spus pentru kine. Pe kine doară ke cunosc ca un şcoler emininke. Le-am spus numai păntru porcii eilanţi! No! acuma să probăluim câke o ţâră ghin makerie. Popăscule! (0 plesnitoare şi-apoi alta şi-ncă una pocnesc în zidul din spatele profesorului; acesta sare în sus speriat.) Hoghi o fene eghemek
[7]! Cine a fost porcul?i m?garul.? (Toată clasa râde.) Cine? Minken musai să aflăm cine nu a ştiut reşpectul? (Fierbe de ciudă.)

M a i m u l ţ i ş c o l a r i: Popescu, dom'le!

P r o f e s o r u l: Popăscu? Nu se poake. Popăscu doară-i un scoler emininke.

Ş c o l a r i i: Popescu, dom'le!

Profesorul: Acela care mai face asta, lasă-l apoi doară. Popăscule. dacă cineva ke-ntreabă să-i spui numai câke operaţiuni avem în aritmekică, cum vei răspunghe?

P o p e s c u: Trei, dom'le.

P r o f e s o r u l: Nu-s mai mulke?

P o p e s c u: Cinci.

P r o f e s o r u l: Nu-s mai puţine?

P o p e s c u: Două.

P r o f e s o r u l: La ghereptul vorbind, sunt numai două în prinţipiu, sporire şi scăghere ghe unitake; numai doară, după diferănţiarea lor în praxă, ghevin că-s patru; aghiţiunea, substracţiunea, multiplicăţiunea şi ghiviziunea. No! bine! meri la loc. Spune numa lui tată-tău să vină mâne să ne onorează. (Altă plesnitoare.). O fèkete kukio

[8] Cine-i porcul?i m?garul?

T o ţ i: Popescu, dom'le!

P r o f e s o r u l (necăjit): Silenţium! Ioanescule! dacă cineva ke întreabă că-s câke-s emisferele pământului, tu ce vei răspunghe?

I o n e s c u: Două, dom'le!

P r o f e s o r u l: Nu-s mai mulke?

I o n e s c u: Nu, dom'le!

P r o f e s o r u l (iritat): Ba da, loază!

I o n e s c u: Care, dom'le?

P r o f e s o r u l: Acele care sunt, boule! emisferul austral, emisferul boreal, mai gheparte apoi emisferul oriental şi emisferul ocţidăntal, măgarule! Meri la loc, vită! Vine mâni-ta mâne?

I o n es c u: Nu, dom'le, că spală la mama lui Popescu.

P r o f e s o r u l: No bine, că-z tot n-avea ce procopseală să vază. (Un pumn de plesnitori; profesorul sare cât colo.) O fène ş-o fèkete kukio! (Turbat:) Care e iar măgarul şi porcul care n-are reşpect?

T o ţ i: Popescu, dom'Ie. (Râd.)

P r o f e s o r u l (potolindu-se): No! Silenţium! Luaţi aminke doară la muştruluiala care v-am făcut. Mâne este ziua când pukem zice, pedagoji şi şcoleri, faţă cu onorata azistenţa care va fi ghe faţă: finis coronat opus!

[9] In educatione et virtuke. (Copiii fac zgomot. Popescu se caută să mai găsească o plesnitoare. Profesorul iese repede, înjurând teribil ungureşte.)

4. EXAMENUL ANUAL.

Două mahalagioaice asistă la examenul copiilor lor.

Profesorul, pedagogul nostru absolut, ascultă pe copiii mahalagioaicelor.

E foarte aspru şi fără chef.

Mamele stau înţepate pe scaune, unde s-au aşezat fără să fie poftite.

P r o f e s o r u l (către elevul Popescu, care n-a răspuns la trei întrebări): No! prostule, dacă nu ştii pe estea, care-s ghe tot simple şi jenărale, apoi spune-ne răţiunea pântru carea românii au kins să urmează o polikikă jermână pe timpul lui Mihaele Bravul?

P o p e s c u:.?

P r o f e s o r u l: No! spune odată!

P o p e s c u:.?!

P r o f e s o r u l (energic): Meri la loc, boule! (Către mama lui Popescu, care este foarte mâhnită:) Că-z prost l-ai făcut, cucoană! Apoi ăstuia doară numai paie să-i dai să mânce. (Mama lui Popescu plânge.) Că-z geaba te mai boceşti acuma! nu-l mai dreji. Are să mai steie încă şăpke ani repekinke. Ioanescule! (Mama lui Ionescu tuseşte foarte mişcată.) Cumu-i pământul, mă?

I o n e s c u: Mare, dom'le!

P r o f e s o r u l: Pe dracu mare! L-a măsurat mâni-ta să vaza mare-i. Pe lângă alke astre, bunăoară Saturnus, au Neptunus, au Iupitär, pământul nostru doară-i o scârbă! nici cât să chiorăşti un şoarece. Nu-i vorbă ghe mare, mă prostovane! e vorba cumu-i?

I o n e s c u: Se-nvârteşte, dom'le.

P r o f e s o r u l (răstindu-se puternic, mama lui Ionescu se sperie): No! apoi? dacă se învârke, cumu-i? în trei colţuri, animale?

I o n e s c u: Nu, dom'le!

P r o f e s o r u l: No, dar?

I o n e s c u: Rotund.

P r o f e s o r u l: Vezi aşa, loază!

(Se face un zgomot la uşe. O doamnă din înalta societate, doamna Ftiriadi, intră împreună cu un mops gras, care vine să se gudure pe lângă pedagog.)

P r o f e s o r u l (întâmpinându-o foarte emoţionat): Onorată doamnă, eu încă mă recomând! (Ia căţelul în braţe.)

D o a m n a F t i r i a d i (foarte volubil şi pe un diapazon mult mai-nalt): Am venit pentru băiat. Să-ţi spun drept că nu vream să-l aduc să dea examen la şcoala publică, nu vream să se amestece cu fel de fel de băieţi rău crescuţi. Dar a stăruit tată-său. zice că e ordin de la minister. Şi de-aia l-am trimes la d-ta, care-i cunoşti caracterul lui ambiţios, de când îi eşti meditator.

P r o f e s o r u l: Binevoiască numai onorata doamnă să ieie loc. (Către Ionescu, care aşteaptă în picioare:) Tu meri la locu-ţi. De hatârul mâni-tii, pe kine nu ke las repekinke! No! meri!

(Ionescu merge la loc.)

I o n e a s c a (ridicându-se): Sărut mâna!

P r o f e s o r u l (demn): No bine! poţi mere. (Ia scaunul Ioneaschii şi-l pune lângă doamna nou-sosită, şi aşază căţelul pe el; mopsul, mulţumit, îl linge pe nas. Mahalagioaicele ies foarte umilite.) No, acuma tânărul Ftiriadi! Spune-ne, s-audă şi ilustra matronă, onorata ta mamă: nu-i aşa că pământul se-nvârke în jurul soarelui trei ani câke 365 ghe zile şi mai apoi în al patrulea în 366 ghe zile?

M i c u l F t i r i a d i: Da, dom'le.

P r o f e s o r u l (face semne de aprobare doamnei Ftiriadi care, foarte satisfăcută, se scoală de la locul ei, drege cravata băiatului, îl sărută şi se aşază iar la loc): No, nu-i aşè că presiunea se ghemonstră sufiţiente prin cele două emisfere (doamna Ftiriadi tuşeşte tare) ghe Maggheburg?

M i c u l F t i r i a d i: Da, dom'le.

P r o f e s o r u l (către clasa întreagă): No, boilor, vegheţi numai exămplu ghe aplicăţiune! (Către micul Ftiriadi:) No,

încă una ş-apoi basta! Spune-ne: nu-i aşè că Ioane Corvin ghe Huniaghe, şi Makiaş Corvin, şi-apoi dup-aceia doară toţi magnaţii maghiari fost-au români ghe-ai noştri?

M i c u l F t i r i a d i: Da, dom'le.

P r o f e s o r u l: Bine! Bravo! Emininke!

D o a m n a F t i r i a d i: Mersi, domnule profesor. Sunt foarte mulţumită. O să-i spui şi lui Ftiriadi câtă osteneală-ţi dai cu copiii.

P r o f e s o r u l: Ilustră doamnă, că-z asta ni-i misiunea. Datoria ni-i să luminăm jenăraţiunile june; că-z fără instrucţiune şi educăţiune, un popor doară e învins astăzi în lupta pentru existenţă, şi cine-i învins, apoi acela dă-l dracului! vorba lăkinească: una salus vickis nullam şperare salukem
[10]!

URGENT.

Şcoala de fete No. 1 din urbea Z. No. 654- 15 noiembrie.

D-sale d-lui primar al urbei Z.

urgentă.

Domnule primar, Referindu-ne la adresa noastră din luna trecută octombre cu No. 597 asupra necesităţii de lemne pe care o simte şcoala, vă rugăm ca de urgenţă să binevoiţi a ne trimite cantitatea prevăzută, căci vremea se strică şi ameninţă să nu mai putem urma cursurile fără combustibil. Primiţi, vă rog, domnule primar, etc.

Directoare, A g l a e P o p p e s c o

*

Şcoala de fete No. 1 din urbea Z. No. 682 – 1 decembre.

D-sale d-lui primar al urbei Z.

urgentă.

Domnule primar, Referindu-ne la adresa noastră din luna trecută noiembre 15 cu No. 654, avem onoare a vă repeta cu insistenţă rugăciunea ce v-am făcut în privinţa lemnelor de încălzit necesare şcoalei de fete No. 1 din această urbe, care se află în lipsă de căldură suficientă pentru studii pe

timpul de iarnă, mai ales aşa de aspră cum este cea actuală, încât elevele sunt incapabile a mai scrie cu mânile îngheţate, şi chiar profesoarele sufăr neputându-se dezbrăca în clasă, fiindu-le temperatura aşa de exagerată, încât, cum se poate uşor constata, este de nesuferit, ameninţând cu maladii atât pe profesoare cât şi pe eleve.

Vă rugăm dar să luaţi măsuri urgente pentru întâmpinarea acestei situaţiuni anormale, contrariu va trebui să reclamăm onor. minister nemaiputând lua nici o răspundere.

Primiţi, vă rog, domnule primar, etc.

Directoare, A g l a e P o p p e s c o

*

Revizorul şcolar al distr. X. No. 4599 – 15 decembre.

D-sale d-lui primar al urbei Z.

urgentă.

Domnule primar, Astăzi 15 decembre făcând inspecţiunea reglementară la şcoala de fete No. 1 din urbea Z. am fost întâmpinat de doamna directoare Aglae Poppesco împreună cu doamnele profesoare Areti Ionesco, Sevasti Ionesco şi Aristi Poppesco, care toate s-au plâns de starea de mizerie în care a ajuns şcoala din cauza lipsei de combustibil, pe care îl refuză onor. primărie locală, pe care în nenumărate rânduri au rugat-o prin adrese oficiale, care se văd la dosar, dar care n-au avut până în prezent nici un rezultat.

În adevăr, vizitând apoi clasele am găsit o temperatură incapabilă de a putea fi suferită mai ales de copii, din care cauză se pot chiar îmbolnăvi de vreo boală infecţioasă, ceea ce ar împiedica urmarea regulată a cursurilor reglementare, fiind silite a se întrerupe până la stingerea contagiunii epidemiei, precum s-a mai întâmplat pe căldurile cele mai mari, dar atunci nu din cauza focului, ci a apei, chiar cu cîteva zile înainte de examenele anuale, ceea ce produce o enormă confuziune pedagogică.

Având dar acestea în vedere, vă rog, domnule primar, să binevoiţi a dispoza ca să se satisfacă cât mai urgent nevoile

şcoalei.
Primiţi, vă rog, domnule primar, etc.
Revizor şcolar, L a z ă r I o n e s c u –L i o n
*
Şcoala de fete No. 1 din urbea Z. No. 13-8 ianuarie.
D-sale d-lui ministru al Instr. Publice etc.
urgentă.
Domnule ministru, În repeţite rânduri am cerut la onor. primărie locală să ne libereze combustibilul de care are şcoala noastră necesitate din cauza gerului aspru prin care trecem în acest anotimp fără nici un rezultat, aşa încât tremurăm de viaţa noastră şi a elevelor, cari nici nu mai vin la şcoală încă dinaintea vacanţelor, fiindcă părinţii au aflat şi temându-se nu le mai permit până ce nu vom putea da foc.
Însuşi d. revizor şcolar Lazăr Ionescu-Lion a vizitat şcoala, constatând lipsa noastră de căldură şi a înaintat o adresă încă din anul trecut 15 decembrie cu No. 4599, către d. primar local, dar şi aceasta a rămas tot literă moartă, căci şcoala se află în aceeaşi mizerie, încât nu se mai poate zice că aceasta este o umanitate, lăsând astfel să sufere elevele.
Aşadar ne adresăm cu cel mai profund respect d-voastre spre a lua urgent orice măsuri veţi crede de cuviinţă pentru a face să înceteze barbaria prezentă.
Binevoiţi, d-le ministru, etc.
Directoare, A g l a e P o p p e s c o
*
Ministerul Instr. Publice şi Cultelor. 10.001 —15 ianuarie.
D-sale d-lui revizor şcolar al distr. X.
urgentă.
Domnule revizor, Doamna Aglae Poppesco, directoarea şcoalei de fete No. 1 din. urbea Z., ni se plânge că primăria locală nu dă şcoalei lemnele necesare pentru încălzitul claselor.
Anexându-vă raportul doamnei directoare, vă învitam a face imediat o anchetă la şcoală şi a ne raporta de urgenţă.

Primiţi, etc.

p. Ministru, indescifrabil p. Director, asemenea

*

Revizorul şcolar al distr. X. No. 103 – 1 februarie.

D-sale d-lui ministru al Instr. Publice şi Cultelor urgentă.

Domnule ministru, Imediat ce am primit ordinul dv. cu no. 10.001 din 15 ianuarie, m-am transportat la şcoala de fete No. 1 din urbea Z. şi am constatat că raportul doamnei directoare respective este în totul adevărat.

În adevăr, am găsit din cauza frigului pe jumătate şcoala despopulată complet, iar restul tuşind toate şi dureri cu umflătură în gât, pentru care chemând pe d. medic al urbei, a constatat mai multe cazuri de amigdalintă, adică gâlci, care poate degenera mai cu seamă la copiii anemici şi limfatici, prin diferite complicaţiuni foarte adesea contagioase.

De aceea, d. medic a opinat că ar fi mai bine dacă s-ar închide şcoala, spre a nu lua proporţiuni mai mari.

Cu cel mai profund respect viu dar a vă ruga, în interesul salubrităţii, să-mi daţi de urgenţă un ordin în consecinţă, sau să interveniţi pe lângă onor. primăria locală să libereze combustibilul de care simte nevoie cursurile.

Binevoiţi, d-le ministru, etc.

Revizor şcolar, L a z ă r I o n e s c u –L i o n

*

Ministerul Instr. Publice şi Cultelor. No. 20.002 – 15 februarie.

D-sale d-lui primar al urbei Z.

urgentă.

Doamna Aglae Poppesco, directoarea şcoalei No. 1 de fete din acea urbe, se plânge că onor. primărie, după repeţite cereri, nu-i liberează lemnele necesare pentru încălzit, din care cauză sufăr cursurile.

Vă invit dar, domnule primar, ca de urgenţă, să satisfaceţi conform legii, justele reclamaţiuni ale doamnei directoare.

Primiţi, d-le primar, etc.

p. Ministru, nedescifrabil p. Director, asemenea

*

Camera Deputaţilor. Sesiunea prelungită. Şedinţa de la 1 martie.

D. A l. L i n g o p o l u: Am cerut cuvântul ca să fac o întrebare d-lui ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice: ştie oare d-sa în ce stare de mizerie s-a aflat iarna aceasta şcoala de fete No. 1 din urbea Z. lipsită de combustibilul necesar deoarece nu i ş-a liberat primăria locală, bântuită de boale din această cauză şi conform avizului medicului local chiar suprimarea cursurilor?

D. m i n i s t r u a l C u l t e l o r: Răspunz onor. deputat că, în urma raportului revizorului şcolar local, ministerul a luat măsuri urgente ca primăria să libereze conform legii combustibilul necesar acelei şcoale.

*

Primăria urbei Z. No. 3.712 – 15 martie.

D-sale doamnei directoare a şcoalei de fete No. 1 din urbea Z.

urgentă.

Doamnă!

Mâne veţi primi la şcoala ce cu onoare o dirijaţi 5 (cinci) care de lemne cer curat, prima calitate, şi vă rugăm să binevoiţi a ne răspunde urgent de primirea combustibilului.

Primiţi, d-nă directoare, etc.

p. Primar, N i ţ ă N e c ş u l e s c u ajutor.

Secretar, A t h a n a s I u E l e u t h e r e s c u

1 APRILE.

Desigur, având cineva inspiraţie, poate minţi şi mistifica pe altul ori în ce zi peste an; dar la zi-ntâi de aprile este un fel de datorie, pentru cine ţine la tradiţiuni, să minţă şi să mistifice, inspirat ori nu. Oricât s-ar părea de comună arta minţitului, arta pe care o profesează omenirea întreagă cu atâta pasiune – prima artă frumoasă, pe care a profesat-o speţa noastră – tot, ca orice artă, unii o fac cu mai puţin,

alţii cu mai mult talent, cu mai mult sau mai putin succes. Izvorul ei stă în acea putere nepătrunsă a spiritului, pe care o numim imaginaţiune, şi fireşte că oamenii nu sunt deopotrivă înzestraţi cu acea putere. Apoi, imaginaţiunea este şi ea condiţionată la fiecare individ de temperamentul şi caracterul lui. Astfel, sunt minciuni şi mistificări vesele, inteligente, delicate; altele stupide, grosolane, lugubre chiar. De exemplu, tânărul Costică Petrăchescu, controlor al unei mari administraţiuni publice, este vestit printre camarazii lui, atât cei din serviciul central cât şi cei din serviciul exterior, pentru talentul cu care ştie să mistifice la 1 aprile. Nu se poate o imaginaţie mai bogată. Nota caracteristică a invenţiunilor tânărului controlor este nota lugubră. Câteva specimene din celebrele-i mistificări vor da o idee exactă cititorului despre talentul lui d. Petrăchescu. Sunt din anul trecut, 1 aprile 1900:

… Domnului Teodor Ionescu, impiegat clasa III, Direcţia generală X. Bucureşti.

Dragă Tudorache, Imediat ce vei primi scrisoarea mea, suie-te în tren şi vino aci. Este neapărată nevoie de prezenţa ta. Unchiu-tău Panait este foarte greu bolnav; l-a lovit iar apoplexia şi doctorii nu mai dau nici o speranţă de scăpare; cel mult până mâine seară poate s-o mai ducă. Am vorbit cu madam Ionescu, mama ta, şi mi-a spus să-ţi scriu, fiindcă singură nu ştie ce măsuri să ia în caz de nenorocire. Prăvălia lui unchiu-tău Panait a rămas pe mâna băieţilor şi a lui Iordache, tejghetarul, aşa că, dacă n-ai fi tu aici la cazul fatal, cine ştie cu ce vă alegeţi la moştenire!

Fă-ţi curaj! toţi o să trecem prin asta! aşa e viaţa noastră! toţi suntem muritori!

Te aştept la sosirea trenului în gară.

Al tău fidel amic, C. P e t r ă c h e s c u.

Domnului Panait Mistopolu, comersant, Tîrgul Y.

Preastimate neică Panait, Nepotului dumitale Tudorache Ionescu, impiegat clasa III la direcţia noastră generală, i s-a întâmplat o mare nenorocire. Dintr-o desperare de amor, pe

care-l trata cu o fată de la maşinile de scris ale serviciului central, a nebunit şi a vrut aseară să-şi spintece pântecele în canţilerie, cu nişte foarfeci mari de la registratură. Au sărit mai mulţi camarazi şi, cu mare luptă, i le-au putut smulge din mână. Atunci, bietul Tudorache a-nceput să cânte şi să joace, şi pe urmă s-a repezit să strângă de gât pe unul dintre camarazi, crezându-l că este amanta lui care-l trădează.

Te rog, nu spune lui madam Ionescu, mama nenorocitului, şi aşteaptă-ne mâne dimineaţă în gară la sosirea trenului. Doctorii au spus că altă scăpare nu e decât liniştea în sânul familiei. Mâne-l aducem pe bietul Tudorache.

Fă-ţi curaj, neică Panait; aşa e viaţa omului, n-ai ce-i face! dar păcat de el, că era tânăr!

Încă o dată, nu cumva să lipseşti din gară ca să-l iei în primire pe bolnav.

Al d-tale, cu tot respectul, C. P e t r ă c h e s c u.

De prisos să mai spunem ce şi-au spus a doua zi, 1 aprile, dis-de-dimineaţă, d. Teodor Ionescu, impiegat clasa III din Direcţia generală X., şi respectabilul său unchi Panait, când s-au întâlnit, la sosirea trenului, pe peronul gării din Tîrgul Y.

Dar alta:

Telegramă.

Mandache Smărăndescu, impiegat Direcţia generală X.

Bucureşti.

Casele voastre şi prăvăliile aici piaţa mare în flăcări. Răspuns plătit 10 cuvinte.

P e t r ă c h e s c u.

D. Costică Petrăchescu, controlorul, are strânse legături de prietenie cu reporteraşul unei mari gazete bucureştene. Îi dă, foarte emoţionat, următoarea informaţie pentru ediţia de dimineaţă: „Aseară s-a-ntâmplat în gara N. un teribil accident.

Trenul de persoane sosind pe linia a doua, publicul a dat năvală către peron, trebuind să traverseze şinele liniei

întâia.

O damă în vârstă, voind şi ea să treacă mai la urmă, s-a-mpiedicat în rochie şi a căzut pe şine. A voit să se scoale, când iată trenul accelerat, care intră în gară cu o viteză nenchipuită.

Nenorocita femeie se ridicase şi ieşise de pe şine; dar, fiindcă bătea un vânt puternic şi, poate, din pricina curentului provocat de iuţeala locomotivei, pulpana rotondei umflată a fost apucată de botul maşinei. Într-o clipă femeia a fost smulsă, învârtită în loc şi apucată sub roţi.

Toata lumea ţipa. În zadar! mecanicul n-a putut opri decât prea târziu, când nenorocita era cu desăvârşire zdrobită – o masă de carne informă.

Victima acestui teribil accident e doamna Tincuţa Costandineasca, soacra d-lui Iancu Dimitrescu, impiegat clasa I în Direcţia generală X.

Nenorocita lasă o frumoasă avere fiicei sale, d-nei Dimitrescu.

Condoleanţele noastre neconsolatului ginere.”

Iarăşi de prisos a spune că în aceeaşi zi chiar, la ediţia de seară de 1 aprile, ziarul, felicitând pe ginere, a anunţat cu bucurie că a fost indus în eroare de un mişel, că d-na Constandinescu nici nu se afla în ziua de 31 marte în tren.

A! Dar nu numai d. Costică Petrăchescu, controlorul, are imaginaţie! şi, afară de asta, în fiecare an e câte un 1 aprile!

Domnului Costică Petrăchescu, controlor al Direcţiunii generale X.

Tîrgul N.

Dragă Costică, Am să-ţi dau o veste foarte bună. Aseară în sfârşit am putut să punem mâna pe noul buget, pe care direcţia l-a ţinut foarte secret până acuma.

Ai avut mare noroc. Din posturile de controlori s-au suprimat două, şi s-a înfiinţat încă un subinspector, pe lângă ceilalţi şapte, cari trebuie să controleze pe cei cinci controlori.

Eşti înaintat în noul post.

Leafa noului subinspector este de 350 de lei pe lună, afară de diurnă; adică, vei căpăta încă 50 lei diurnă, peste ce aveai în calitate de controlor, şi noi tot cu ce aveam rămânem.

Halal să-ţi fie! se vede că ai bună protecţie!

Dar, în orice caz, nu crede că suntem invidioşi; suntem buni camarazi şi te felicităm. Aseară am băut câte un pahar în sănătatea ta. La revedere! Amicii tăi sinceri, T e o d o r I o n e s c u, I a n c u D i m i t r e s c u, M a n d a c h e S m ă r ă n d e s c u.

Alta:

D-lui Costică Petrăchescu, subinspector, etc. etc.

Dragă Costică, Am aflat de la nepotu-meu Tudorache că te-a înaintatără. Foarte bine a făcutără. Amploiat ca dumneata deştept şi de treabă n-a mai avutără ei. Să-ţi spui drept că ne-am bucuratără şi eu şi soră-mea, mama lui Tudorache, ca de copilul nostru. Să trăieşti şi la mai mare!

Al d-tale ca un părinte, P a n a i t M i s t o p o l u.

Telegramă.

Subinspector Costică Petrăchescu, etc. etc.

Ginerele spus înaintare. Felicitările noastre sincere.

T i n c u ţ a C o s t a n d i n e a s c a.

Direcţia generală X. Serviciul administrativ no. 15245 – 31 marte 1901

Domnului Costică Petrăchescu, controlor, etc. etc.

Domnule, Prin noul buget 1900-1901, suprimându-se, pe motive de economie, postul de controlor în care funcţionaţi, vi se aduce la cunoştinţă că rămâneţi în disponibilitate până la alte dispoziţiuni.

Primiţi, etc.

Director general N. N.

25 DE MINUTE.

„Fiţi toţi joi în gară la înălţimea patriotismului vostru, care nu s-a dezminţit niciodată, mai ales în aşa plăcute, putem

zice chiar fericite ocaziuni!

Cetăţeni!

Săptămâna viitoare este o zi solemnă pentru oraşul ndstru!”.

Astfel se-ncheia proclamaţia adresată de câteva zile de părintele orăşelului Z., către administraţii săi, afişată pe cale publică şi reprodusă în capul ziarului oficios „Sentinela Ordinii” cu acest frumos motto: „Evenimentele mari fac totdeauna să tacă micile pasiuni!”

Toată lumea era în adevăr plină de entuziasm, deşi „Drapelul Libertăţii”, dirijat de decanul avocaţilor, îşi termina articolul său de fond cu cuvintele: „. Vom căuta să fim cât se poate mai parlamentari. În zadar mişeii de la Primărie convoacă lumea la gară! Declarăm sus şi tare că joi nu va fi entuziasm, ci numai o meschină şi dezgustătoare paradă oficială. Să înceteze dar cu infamele lor mistificaţiuni! Săptămâna viitoare nu poate fi o zi solemnă; ea nu va fi decât un moment trist pentru concetăţenii noştri!”

Directorul, care era însărcinat a gira afacerile prefecturii, – districtul neavând deocamdată titular – la citirea acestor şiruri răutăcioase, a şoptit cu zâmbetul său diplomatic:

— Om vedea!

Joia mult aşteptată a sosit. Vodă şi Doamna, plecând în străinătate, trebuie să se oprească douăzeci şi cinci de minute în gara din marginea orăşelului Z. De dimineaţă, peronul gării, decorat cu împletitură de brad, cu marca judeţului, steguleţe tricolore şi covorul cel roşu al Primăriei, este înţesat de lume – garnizoana, garda civică, şcoalele, autorităţile, notabilii şi cât public a mai putut încăpea.

Directorul a plecat de la şeapte de-acasă spre a lua, împreună cu primarul, cele din urmă dispoziţiuni la faţa locului. Nevasta lui a rămas să se gătească şi să vie mai târziu la gară cu copiii şi cu amicul. Amicul este un profesor, foarte tânăr, care locuieşte la directorul de un an de zile; el dă şi lecţii la copii şi redijază „Sentinela Ordinii”; e băiat

bun şi scrie minunat: se dă ca aproape pozitiv că tot el a scris proclamaţia.

Acum tot e gata. Directorul se duce la o extremitate a peronului şi-şi aruncă privirile la mulţimea adunată până în cealaltă extremitate. Atunci îi clipesc de departe în minte cuvintele „Drapelului” şi-şi mângâie favoritele cu mulţumire.

Dar sunt zece fără zece. şi cocoana nu mai vine. Ce să fie? Trenul domnesc s-a anunţat de la staţia apropiată. în patru minute trebuie să fie aici. Toţi ochii joacă între ceasornic şi capătul liniei. încă trei minute. Două. Un minut. S-aude şuierul cald.

— La o parte, domnilor! zice grav şeful gării potrivindu-şi bine şapca roşie.

Iată-l! Pieptul lat al locomotivei s-arată la cotitura liniei. Arătarea creşte, creşte mereu, sforăind semeaţă şi alunecând cu eleganţă maestoasă către peron. Cazanul fierbe, fanfara ţipă, şcolarii intonează imnul – un concert monstru. Vagonul domnesc intră la peron. Un freamăt furnică de colo până colo prin mulţime. Deodată, şi glasurile copiilor şi ţipetele trâmbiţilor şi clocotitura norului fierbinte care se smacină captiv în pântecele maşinei sunt acoperite de urale zguduitoare. Trenul se opreşte, conform programei oficiale, la zece ore precis; suveranii cobor din vagon cu suita, iar consoarta directorului n-a sosit încă!

Se face prezentarea autorităţilor şi notabililor, după care Vodă trece între bărbaţi, iar Doamna între dame.

Întâiul clopot! Directorul, foarte nervos, mână un vătăşel călare s-aducă numaidecât pe cocoana, pe copii şi pe domnul profesor.

Măria-Sa Doamna e foarte veselă de conversaţia damelor; dar dumnealor o iau repede şi se-ntind la vorbă. Una o povăţuieşte pe Doamna să se păzească pe drum de răceală:

— Nu te juca, soro! boala n-alege.

Doamna mulţumeşte de binevoitoarea povaţă şi asigură că s-a îngrijit bine, a luat haine d-acasă. în acest timp,

directorul tremură de neastâmpăr.

Al doilea clopot! Măriile-Lor fac un pas înapoi pregătindu-se să se suie. Directorul, asudat şi înecat de emoţie, s-apropie să ţie un discurs lui Vodă.

— Măria Ta! nu plecaţi! nu trebuie să plecaţi! D-abia al doilea clopot a sunat; n-a sunat nici măcar al treilea! A! dacă ar fi sunat al treilea, atunci aş înţelege să va grăbiţi. Dar nu! Şi chiar să fi sunat al treilea. să zicem! n-aveţi grijă: nu pleacă trenul fără Măriile-Voastre. s-a dat ordin în consecinţă! Aşadar, având aceasta în vedere, cu onoare sunteţi invitaţi să binevoiţi a lua în consideraţiune că acest district, acest oraş, în fine toţi concetăţenii noştri v-au iubit atât şi au făcut sacrificii!

Apoi, cu mai multă căldură, Doamnii:

— Să nu plecaţi măcar Măria Voastră! N-a venit încă toată lumea! mai sunt dame, mai sunt copii, mai sunt amici, care ar dori să vă vază ca pe o mamă!

Vodă, zâmbind foarte bucuros, zice:

— Mai stăm, mai stăm, d-le Director.

— Mersi! raspunde acesta în culmea emoţiei. Şi lasând pe suverani, aleargă la capătul peronului, se suie în picioare pe o bancă şi se-nalţă în vârful deştelor, făcând către şoseaua dinspre oraş semne violente cu batista. În adevăr, pe şosea vine o trăsură în goană, urmată de un vătăşel călare.

— Aide, soro! aide, nene, pentru numele lui Dumnezeu! că m-aţi omorât!

— Vezi! nu-ţi spuneam eu că-i târziu! zice palpitând cocoana către profesor.

Directorul îşi introduce pe peron familia şi strigă sever catre macagiul care stă drept, cu mâna gata pe cureaua clopotului:

— Să nu tragi! Nu e voie să suni! Măriile-Lor n-au isprăvit încă: mai au treabă aici!

Apoi către suverani:

— Măriile-Voastre, am onoare pentru ca să vă recomand familia mea: consoarta mea, copiii mei, amicul meu!

Şi pe urmă către copii:

— Sărutaţi mâna!

Copiii se aruncă şi execută ordinul. Măriile-Lor sunt din ce în ce mai veseli.

— Am auzit, dragă, zice Doamnei nevasta directorului, că aţi fostără cam bolnăvioară! Mi-a părut grozav de rău. Încă-i ziceam lui dom' profesor, amicul nostru, zic: vezi dumneata, dacă o prinţesă şi tot nu se poate pune cu voia lui Dumnezeu; dar noi ăştia! Dar acu te-ai făcut bine. Se vede. Fie că frumoasă eşti! să nu-ţi fie de deochi! să trăieşti!

Tot de-odată unul din copiii domnului director, care privesc foarte curioşi pe suverani, îşi scobeşte o nară cu degetul. Mama îi dă o palmă peste mână.

— Nu ţi-e ruşine să bagi mâna-n nas! şezi frumos! te vede Madam Carol!

Copilul plânge. Domnul profesor îl smuceşte de mână şi-l bagă la arest în sala de aşteptare clasa a doua. Măria-Sa Doamna intervine pe lângă domnul director în favoarea micului vinovat, care urlă tare în arest. Tatăl cedează înaltei influenţe şi dă drumul băiatului:

— Taci din gură, măgarule! şi sărută mâna Măriei-Sale: dumneaei s-a rugat să te iert!

Suveranii s-au urcat şi se arată plini de veselie la fereastra vagonului. Directorul se hotărăşte în sfârşit, dupa stăruinţa şefului gării, să permită a se suna al treilea. Trenul se pune în mişcare. Urale şi muzică. Bărbaţii fac semne de adio cu pălăriile, damele bezele călduroase; directorul se şterge de sudoare obosit, iar nevasta lui strigă cât se poate către Doamna:

— La revedere! bon amusement! Nu ne uitaţi p-acolo! la revedere!

Când trenul a pornit bine, o altă trăsură soseşte în goană mai turbată. Decanul avocaţilor coboară trăgându-şi după dânsul cocoana, care trage după dânsa o interminabilă rochie de catifea verde cu funde bogate de satin rose.

Amândoi îşi fac loc cu furie prin mulţime, care acum a rupt rândurile şi iese în dezordine.

— A plecat? zice dezolată cocoana.

— Da, a plecat, i se răspunde.

— Cum se poate? trenul stă totdeauna treizeci şi cinci de minute!

— Ăsta era tren domnesc, ma chere, zice nevasta directorului.

— Ce? era să v-aştepte Vodă şi Doamna pe dv.? adaogă profesorul cu un zâmbet răutăcios de superioritate.

— Aşa? vociferează decanul. Am înţeles! Aste sunt iar intrigile lui dom' director: care va să zică numai dumnealui şi familia şi. amicul dumnealui să vază pe Măriile-Lor!

Pe urmă, întorcându-se la lumea care se duce:

— Iată, fraţilor, o probă mai mult că astăzi opoziţiunea este considerată ca afară din naţiune. Foarte bine. Vom lua act şi de aceasta şi vom protesta!

Decanul şi familia sa au fost multă vreme la cuţite cu directorul şi cu familia acestuia, deşi damele erau surori. Chiar o polemică „cât s-a putut mai parlamentară” s-a urmat cu privire la aceasta, între cele două hebdomadare locale. „Drapelul” decanului şi „Sentinela” amicului.

Tocmai la nişte alegeri, o persoană de -naltă influenţă, aflând despre vrajba celor doi cumnaţi, a stăruit de i-a împăcat, promiţând serios că şi anul viitor va fi o zi solemnă pentru orăşelul Z. şi atunci trenul domnesc o să se oprească acolo un ceas. şi douăzeci şi cinci de minute.

AMICI.

Domnul Mache şade la o masă în berărie şi asteaptă să pice vreun amic; e vesel şi are poftă de conversaţie. N-aşteaptă mult. Peste câteva momente, iată că-i soseşte unul dintre cei mai buni amici, d. Lache. D. Lache e fără chef. S-apropie şi şade şi el la masă. Cititorul mă va ierta că nu dau nici o indicaţie de ton, de acţiune şi de gamă temperamentală în tot decursul dialogului – indicaţie atât

de necesară pentru citire caldă – şi va suplini însuşi cu imaginaţia această lipsă.

L a c h e: Bonsoar, Mache.

M a c h e: Bonsoar, Lache.

L.: Ai venit de mult?

M.: Nu. De vreo zece minute. Iei o bere?

L.: Iau.

M.: Băiete! două mari. (Către Lache:) Da. ce ai? te văz cam.

L.: Nu prea am chef. Sunt obosit. Am stat azi-noapte târziu la Cosman, până la ziuă.

M.: Cu cine?

L.: Cu nişte amici. Am vorbit foarte mult de tine.

M.: Da? Ce?

L.: E! mai nimic. fleacuri! Nu ştii cum sunt oamenii noştri?

M.: Adică. cum? mă vorbea de rău. mă-njura.

L.: Uite, vezi! ăsta e cusurul tău – exagerezi.

M.: N-ai spus tu?

L.: Ce-am spus eu? nu ţi-am spus nimica. Ţi-am spus că aşa sunt oamenii. Tu vrei numaidecât să te laude toată lumea, şi să nu-ndrăznească nimeni să-ţi facă o critică, fie cât de mică. Vezi, ăsta e cusurul tău – prea te crezi.

M.: Ba nu mă crez de loc, să mă ierţi; da mă mir că nu găsiţi alt subiect de conversaţie decât pe mine.

L.: Daca a venit vorba. Mai la urmă, nu te-a vorbit nimeni de rău pe faţă. fireşte că n-ar fi îndrăznit: ştie ce buni amici suntem. Da ştii, aşa, ciupeli.

M.: Cam ce?

L.: Secături. Mai ales unul dintre ei nu te poate suferi, şi ţi-e amic.

M.: Cine-i ala?

L.: Ei! asta e! Ce-ţi pasă?

M.: Aş vrea să-l ştiu.

L.: Nu se poate.

M.: Parolă de onoare că nu-i cer nici o socoteală; n-am să-l fac niciodată să-nţeleagă că am aflat ce-a spus.

L.: Mai întâi, nici nu ştii ce a spus.

M.: Ce-a spus?

L.: Uite, ăsta e cusurul tău – eşti curios.

M.: Bine, frate, fireşte că sunt curios să aflu ce se spune pe socoteala mea, mai ales de amici, ca să ştiu cui să mă încrez, cum să mă apăr.

L.: Mai luăm câte una mică?

M.: Da.

L.: Băiete, două mici.

(Pauză. Chelnerul aduce paharele cu bere.)

M.: Ei?

L.: Ei!

M.: Ei! ce spunea amicul?

L.: Nu te poate suferi. Nu ştiu cum venise vorba de oameni deştepţi, şi zic eu: „Uite, Mache e băiat deştept”…că tu ştii că eu te-am considerat totdeauna ca foarte deştept, nu că mi-eşti amic, fiindcă mai la urmă, să-mi dai voie să-ţi spun, n-am nici un interes să-ţi fac curte. Acu, ce să mai vorbim? te cunosc şi mă cunoşti, slavă domnului! toate defectele le pot avea; dar trebuie să mărturisiţi toţi că am şi eu o calitate – sinceritatea; şi-ţi spun sincer că mi-ar părea foarte rău să vie tocmai amici şi să zică, mă-nţelegi.

M.: Bine, monşer, cine zice?

L.: Tu.

M.: Eu?

L.: Văz că te uiţi la mine aşa, cu un aer care de! parcă vrei, să-mi zici că nu crezi.

M.: Da mai întâi ce să crez? că nu mi-ai spus nimic. Mi-ai spus că unul dintre amicii cu cari erai aseară nu mă poate suferi, şi că tu ai susţinut că eu sunt deştept.

L.: Am susţinut, fireşte.

M.: Dar amicul meu, care nu mă poate suferi?

L.: Apoi tocmai la asta vream s-ajung; dar dacă mă întrerupi mereu! Uite, vezi! ăsta e cusurul tău – întrerupi!

M.: Ei! iaca nu mai întrerup; spune, ascult.

L.: Când am zis eu că eşti deştept, întâi a zâmbit aşa, adică: „Prost eşti!” mie, şi pe urmă zice:O fi deştept, nu zic; dar e cam. zevzec”.

M.: Zevzec!

L.: Zevzec.

M.: Ei! după ce mă judecă dumnealui pe mine că sunt zevzec?

L.: După multe, cari le spunea el.

M.: Cam ce?

L.: Că ţi-ai neglijat totdeauna slujba.

M.: Nu-i adevărat!

L.: Că era să te dea afară până acum de vreo trei ori.

M.: Minte!

L.: Că joci cărţi, şi râd toţi de tine ca de o mazetă!

M.: Eu, mazetă!

L.: Că bei.

M.: Ce beau? două-trei pahare de bere pe zi.

L.: Că te-ai însurat fără zestre.

M.: Treaba mea! Ce măgar! Mă rog ţie, cine e măgarul ăsta, aş vrea să-l ştiu.

L.: Ţi-am zis de la-nceput că nu ţi-l spui.

M.; De ce să nu mi-l spui, dacă zici că mi-eşti amic sincer.

L.: Ca să mă pui de faţă? N-am poftă.

M.: Pe onoarea mea că nu. îţi jur pe ce am mai scump că nici n-am să-i pomenesc vreodată. Vreau să-l ştiu numai, ca să mă feresc de el şi să-l despreţuiesc.

L.: Nu se poate, Mache.

M.: Pe onoarea mea! Mă rog ţie, spune-mi-l.

L.: Uite, vezi, ăsta e cusurul tău – eşti indiscret. Înţelege româneşte că nu ţi-l spui. Eu am toate defectele câte pofteşti; da trebuie să mărturisiţi toţi că am şi eu o calitate – eu sunt discret. nu-mi place să umblu cu plosca.

M.: Atunci, dă-mi voie să-ţi spun ca nu-mi eşti amic cum te credeam.

L.: Eu! nu-ţi sunt amic ţie? eu? Bravo! Mersi.

M.: În sfârşit, un amic.

L.: Dacă sunt eu prost. şi-ţi spun. Da iacă tac. şi aldată să-mi dai cu tifla dacă ţi-oi mai spune ceva. (Către chelner:) Băiete, încă două mici.

M.: Şi. numa atâta a zis amicul de mine?

L.: A zis mai multe. Da-n sfârşit, ce-ţi pasă?

M.: Nu-mi pasă nimic. dar sunt curios să văz până unde merge mişelia omului… Zici că mi-e amic.

L.: Bun.

M.: Amic de-aproape?

L.: Da.

M.: Şi ce mai zicea?

L.: Nu-ţi mai spui, că te superi. Că asta trebuie să mărturiseşti şi tu că e cusurul tău – te superi.

M.: Pe onoarea mea, nu mă supăr.

L.: Zicea de nevastă-ta. că.

M.: Că ce?

L.: Că. În fine, prostii! ce să-ţi mai spui? Da! dar i-am tăiat nasul. Nu-ţi permit, zic, să te atingi, mă-nţelegi, de onoarea femeii amicului meu!

M.: Cum! de onoarea nevestii mele?

L.: Că e prea frumuşică şi prea tânără pe lângă tine; că te-a luat fiindcă era săracă, dar.

M.: Dar ce?

L.: Că la teatru mereu. Zic; „Are lojă gratis!” – „Da – zice el – la Şosea cu bicicleta de două ori pe zi, dimineaţa şi seara?” – „Tot gratis!” zic eu. – „Da vara la Sinaia, tot gratis? zice el; de unde atâta lux?”

M.: Mare canalie!

L.: Şi pe urmă a făcut aluzie aproape pe faţă la un alt amic.

M.: La cine?

L.: Nu-ţi spun.

M.: Ascultă-mă, Lache! să ştii că mă supăr serios! Trebuie numaidecât să-mi spui.

L.: Dacă nu vreau.

M.: Trebuie să vrei! auzi! fiindcă-ţi trag palme, mă-nţelegi!

L.: Ei, uite, vezi? ăsta e cusurul tău – eşti violent.

M.: Cusur, necusur, numaidecât să-mi spui la cine a făcut infamul aluzie?

L.: Vrei numaidecit să ştii?

M.: Da!

L.: La Fănică.

M.: La bărbatul sorii nevestii-mii la cumnatu-meu?

L.: La Fănică, la cumnatu-tău.

M.: Mizerabilul! canalia! Cine e? trebuie să-mi spui numele lui!

L.: Uite, vezi? ăsta e.

M.: Nu vreau să ştiu nimic! Trebuie să mi-l spui!

L.: Nu-ţi spun!

M.: Îţi trag palme, mă-nţelegi!

L.: Ia poftim! Ei! apoi nu mă lua aşa repede, că. Auzi dumneata! Dar nu strici tu; eu stric. Viu şi-ţi dau de ştire să te pazeşti de amici, să nu te-ncrezi în oricine ca un zevzec, şi-ţi atrag atenţia asupra ce spune lumea despre onoarea ta şi a nevestii, şi tu, în loc să-mi mulţumeşti, te răţoieşti la mine. o să mă faci să te evit altă dată.

M.: Care va să zică, nu vrei să-mi spui?

L.: Nu.

M.: Mersi.

(Cheamă pe chelner şi plăteşte. Pauză lungă, în timp ce Mache bate toba cu degetele pe masă, având aerul că plănuieşte ceva adânc. Un muşteriu nou-venit, anume Tache, se apropie de masa celor doi amici.)

T a c h e: Bună seara.

L a c h e şi M a c h e: Bună seara.

T a c h e: Mare secătură esti, amice Lache. Mă faci să-mi pierz noaptea până despre ziuă, să te aştept ca un caraghios la Cosman.

L a c h e: Mă rog ţie, scuză-mă. Eram zdrobit de oboseală; nu mai puteam; am stat să mă odihnesc şi eu o noapte ca oamenii; m-am culcat de la opt aseară.

M a c h e (drept în picioare, izbucnind furtunos): A! care va să zică te-ai culcat devreme! n-ai fost az-noapte la

Cosman? Acu ştiu cine e amicul. Poftim! (Două palme straşnice şi pleacă.)

L a c h e: Uite, vezil ăsta e cusurul lui – e măgar! şi violent! şi n-are manieră!

AMICUL X.

Un tip eminamente simpatic este amicul meu X., foarte bine cunoscut de noi toţi bucureştenii. Cum să nu-l cunoaştem? Îl întâlnim aşa de adesea, pretutindeni: în somptuoasele saloane de elită, în sindrofiile modeste de mahala, la Capşa, la Gambrinus, la Zdrafcu, la Jockey şi la cafeneaua Schreiber din Lipscani, în Orient-Express, în tramcar, în cupeu cu roate de cauciuc, pe jos în galoşi – pretutindeni gata a te saluta cu toată afabilitatea şi a-ţi întinde cordial mâna lui, să fii mitropolit sau paracliser, general ori căprar, ministru ori comisionar de stradă, nobil, mojic, ş.cl.

Din cauza acestei mulţimi imense de varii cunoştinţe, pe cari ştie să le cultive cu o artă superioară, X. devine pentru fiecare din noi cel mai preţios prieten. Frecventând atâtea ş-atâtea cercuri diverse, cari-i sunt deopotrivă de familiare, se-nţelege câtă admiraţie trebuie să-mi inspire mie, care cunosc aşa de puţină lume şi care sunt aşa de puţin introdus mai ales în cercuri de seamă, unde se-nvârtesc personaje ilustre.

El ştie câtă admiraţie-mi inspiră, cât ascendent moral şi intelectual exercită asupră-mi; de câte ori însă ne întâlnim amândoi, nu-mi arată nici un fel de mândrie care m-ar atinge; totdeauna modest, simplu şi fără nici o pretenţie, mă pune în curent cu tot ce se petrece în sferele înalte. Omul acesta pare că nu ştie cât preţuieşte pentru mine amiciţia lui: nu-şi face idee, desigur, ce fericit sunt eu când aflu de la dânsul importantele secrete ale zeilor.

Eu stau într-un local ieftin de consumaţiune, într-o berărie populară, pierdut în mulţime, şi mă gândesc: eu nu sunt un cine, eu sunt un ce; în masa omenirii, eu sunt un număr

trecut la statistica populaţiei, şi poate chiar acolo trecut cu vederea, fiindcă, la ultimul recensământ al populaţiei Capitalei, mai la toţi din mahalaua noastră au mers agenţii cu catastifele, la mine n-au venit. Nu sunt vreun ambiţios; dar gândul acesta mă mâhneşte. Să te vezi, să te înţelegi aşa de mic, aşa de nensemnat! Sub povara acestei gândiri, oftez şi-mi aplec în jos fruntea cu umilinţă. Dar simţ îndată o mână pe umărul meu încovoiat; ridic ochii; a! ce plăcere! este amicul meu X. Vine din cine ştie ce sfere înalte, să-mi facă onoarea a sta într-o berărie populară alături cu mine. O strângere de mână cordială. Această strângere de mână îmi ridică imediat moralul.

Îl cunosc bine pe X., ştiu că are să mă înnobileze, să mă facă să am o mai bună părere de mine, comunicându-mi lucruri ce nu le poate şti un om care nu frecventează decât lumea de jos, cum am zice care nici la picioarele Olimpului nu poate s-ajungă vrodată. Cu respect şi cu dragoste mă ridic şi-i fac loc la masa mea, şi nu mă aşez pe scaun decât după ce el s-a aşezat mai întâi. Amicul meu răsuflă, scoate batista şi se şterge de sudoare; desigur, a venit pe jos. Faţa-i e radioasă; clipeşte foarte semnificativ din ochi; de câte ori clipeşte aşa, cu privirile parcă ar fi întoarse de-a-ndăratele către fundul magaziei cu gânduri şi idei, sunt sigur că e plin de informaţiuni de mare însemnătate, de o importanţă capitală. Eu încep să palpit de nerăbdare: vreau cât mai iute să-l pornesc a da drumul nepreţuitului izvor.

— Uf! zice amicul meu; grozavă căldură azi!

— Grozavă! zic eu.

— Ce mai nou?

— Ce să fie? zic. Ştiu eu? De unde să ştiu eu? Eu să te-ntreb pe dumneata, nu dumneata pe mine.

Amicul meu zâmbeşte cu acea satisfacţie pe care o simte orice om când i se face dreptate.

— De unde vii? întreb eu.

— De la Take.

Cititorul nu ştie, fireşte, de la care Take vine amicul meu X. Eu însă ştiu. Amicul meu X., care este în termeni familiari cu toată lumea, fireşte că nu va zice ca mine şi ca dumneata, când am veni de la acel Take, că vine de la d. Take Ionescu, ci zice pur şi simplu:

— De la Take.

— Ei?

— Nu vrea să intre în combinaţie. Hotarât! Cât n-am stat de capul lui! Nu vrea şi pace!

—!

— Când intram la el, ieşea şeful. Noi, eu şi dumneata, zicem d. Petre Carp, sau d. Carp, când ne e mai degrabă; amicul meu X. zice şi mai simplu: şeful.

— Ei?

— Şeful era bine dispus. zice: „Mergi la Take?” zic: „Da!” zice: „Mai caută de-l convinge şi tu, că pe mine m-a obosit!” şi a plecat râzând. Nu-l ştii pe şeful?

— Nu! zic eu.

— Zeflemist. Am râs alaltăieri cu el la „Continental”!

—!

— Era şi Barbu.

— D. Delavrancea?

— Da. şi Nicu.

— D. Filipescu?

— Ei, da! şi Costică.

—?

— Costică Arion. Costică ar fi vrut mai bine Justiţia; dar nu-l ştii pe şeful? cu şeful nu se discută.

O pauză, în timp ce nu ştiu cum să admir mai mult pe acest om, care, stând la mijloc, pe când de o parte îi stau atâtea personaje strălucite, de altă parte îmi permite să stau eu. Iată cum te ridică prietenia unui aşa bărbat! Rup tăcerea, şi, timid:

— Frate, e adevărat că or să scază lefurile?

— Nu se ştie nimic pozitiv până acuma. Tocmai de asta vorbeam ieri cu Alexandru.

Amicul meu vede că-l privesc cu ochii unui om care nu-nţelege şi:

— Cu Alexandru. cu Marghiloman. El nu e de părere să se-ntindă prea mult coarda economiilor; el crede că trebuiesc studiate mijloacele de a crea izvoare de producţie. Du reste [11], asta este?i p?rerea?efului?i a lui Nicu,?n fine a tutulor.

O trăsură trece pe dinaintea berăriei unde ne aflăm la masă. În trăsură este un domn cu barbete. Parcă l-as cunoaşte. L-am văzut tot în trăsură, mi se pare, la o paradă, când s-au deschis Camerele. Amicul meu salută foarte familiar pe domnul din trăsură, care, uitân-du-se în altă parte, nu bagă de seamă şi nu răspunde la salut.

— Aha! zice amicul meu. A venit şi el. Azi-mâne, se isprăveşte cu formarea cabinetului.

— Care el?

— Nu l-ai văzut când l-am salutat? Costică.

— A! ăsta e Costică Arion? zic eu; îl credeam mai tânăr. Amicul meu râde cum se râde de un ignorant.

— Nu Costică Arion. Costică Ollănescu.

— A! Ei cum s-aude că o să se combine, dacă nu intră şi d. Take Ionescu?

— Apoi, dragă, dacă până la urmă nu l-om putea convinge pe Tăkiţă, lucrul este hotărât aşa: Şeful, prezidenţia şi Finanţele; Maiorescu, Justiţia; Alexandru, Externele; Costică, Instrucţia.

— Care Costică?

— Arion., Costică, Internele.

— Ălălalt.

— Ollănescu. Nicu, Domenele, şi Ionaş, Lucrările publice.

— La Război, cine?

— Jac. Jac şi Ionaş rămân. Câte ceasuri sunt?

— Cinci şi zece.

— Sapristi!

[12] zice amicul meu, s?rind din loc. E t?rziu, te las. Am promis lui Nicu s? merg cu el la Sinaia. Acceleratul pleac? la 5?i 40. Mai am numai o jum?tate de ceas,?i trebuie s?

trec?i pe la Barbu, s?-i spui s? nu uite de ce-a vorbit cu Nababul. Am dou? halbe?i un corn. pl?te?te tu. M? gr?besc. La revedere!

A doua zi, duminecă, la şase dimineaţa, mă sui într-un vagon de clasa a treia, în trenul de plăcere pentru Sinaia. Pe cine găsesc în vagon? pe amicul X. vorbind politică cu mai mulţi negustori, cari îi sorb cu mult nesaţiu vorbele preţioase. Cum mă vede:

— M-am încurcat aseară la vorbă cu Barbu şi am scăpat trenul. Apoi, urmând vorba începută, către negustori:

— Eu i-am spus: ghenerale, nu te grăbi.

ATMOSFERĂ ÎNCĂRCATĂ.

E o zi posomorâtă de primăvară; dar e zi de sărbătoare, mare repaus dominical. Ai observat şi dumneata, cititorule, câte progrese a făcut opinia noastră publică de când avem legea repausului dominical? E zi de sărbătoare. Pe stradele principale este o mişcare febrilă neobicinuită. Mulţimea circulă cu mare greutate; grupuri se aglomerează la răspântii, unde discută fierbinte; toată lumea e cuprinsă de nervozitate. Miroase în aer, nu, după expresia clasică, a iarbă de puşcă – din norocire, moravurile poporului nostru sunt mai blânde decât ale altor popoare, mai civilizate chiar – miroase a. ghiontuială. Dar ce e? De ce fierbe lumea? Se face o manifestaţie populară monstră în contra guvernului, care vrea să treacă prin camere à la vapeur [13] legea pentru?nfiin?area monopolului băuturilor spirtoase! De când ne bucurăm de binefacerile regimului parlamentar, n-a trecut această ţară printr-o agitaţie mai grozavă.

Drept să spun: să merg la manifestaţie, n-am curaj, fiindcă am aflat că guvernul este hotărât să reprime cu toată energia mişcarea populară, şi n-am poftă să-mi stric vreun os pentru o simplă curiozitate de gură-cască. Pe stradă să mă plimb, e foarte frig; şi afară de asta, te pomeneşti că mă încurc în vreo discuţie şi-mi capăt beleaua. Cine ştie dacă

nemeresc să mă adresez în mulţime cuiva de aceeaşi părere cu mine; şi-n astfel de împrejurări, un om ca mine, care nu înţelege mândria eroismului civic, trebuie ori să discute cu oameni de aceeaşi părere, ori şi mai bine să n-aibă nici o părere. Dar dacă n-ai nici o părere, în astfel de împrejurări, când mai toată lumea are o părere, eşti în primejdie să superi pe oricine are una. E mai bine aşadar să mă retrag discret într-un colţ şi să tac. Intru într-o berărie şi aştept să pice din moment în moment ediţia de seară a ziarelor politice. Sunt tare nerăbdător să aflu ce a fost la manifestaţie. E lume destulă şi-n berărie. Un cunoscut mi se aşază alături.

— Ei! ce zici?

— Ce să zic? răspund eu. Bine.

— Cum bine? Asta e bine?

— De! zic; ştiu şi eu?

— Cum, ştiu şi eu? Daca dumneata, cetăţean care te pretinzi.

— Ba – zic – mă iartă, nu mă pretinz de loc.

— Nu e vorba că te pretinzi, dar eşti; eşti un om, care va să zică, mai instruit, şi ai datoria, mă-nţelegi; fiindcă, dacă unul ca dumneata stă indiferent şi nu se interesează, atunci să-mi dai voie să-ţi spui.

— Nene, zic eu.

— Ce, nene? Aoleu! vai de biată ţara asta! O s-ajungă rău, domnule! o s-ajungă rău! fiindcă nu mai este patriotism şi totul se vinde, şi sunt oameni, mă-nţelegi, cari ar merita.

Şi omul meu ridică tonul aşa de tare, încât toată lumea dimprejur îşi întoarce privirile către masa noastră. Eu aplec ochii şi cu tonul foarte blajin:

— Să mă crezi că şi pe mine. El, ridicând tonul şi mai sus:

— Ce, şi pe dumneata?; Când vine, mă-nţelegi, un guvern ca bandiţii, fiindcă n-are cine să-l oprească de a lovi în tot ce e mai scump, pentru care nu mai există nici o apărare, fiindcă tăcem toţi, şi eu şi dumneata şi dumnealor (arată pe cei de la mesele apropiate) ca nişte laşi, fără nimica sacru,

mă-nţelegi! fireşte că are să-şi bată joc de poporul întreg. A! dar nu mai merge! Poţi dumneatale, mă-n-ţelegi, să zâmbeşti şi să ridici din umeri, parc-ai fi străin, nu.

— Da nu ridic din umeri, domnule! nu zâmbesc, domnule! mă iartă!

Ţal! strigă omul meu foarte supărat.

Chelnerul n-aude.

— Ţal!

— Lasă – zic – plătesc eu.

— Mersi! Las' că avem şi noi cu ce plăti atâta lucru! Nu ne-a jupuit până acum de tot guvernul bandiţilor dv.!

— Al meu? guvernul meu?

— Las' că ştim noi. Ţal! surdule!

Plăteşte şi pleacă foarte necăjit.

Nu mai vin gazetele. N-apuc să-mi aduc aminte de gazete, şi iată o altă cunoştinţă se apropie şi-mi cere să-i permit a sta lângă mine.

— Ei?

— Ei? repet eu.

— Îţi place ce fac mizerabilii?

— Cari mizerabili?

— Ei, cari mizerabili! derbedeii! bandiţii, cari socotesc că, dacă se strâng două-trei sute, beţi, gata pe scandal. Oameni desperaţi, domnule, cari pentru un pisoi omoară pe tat-său. Dar astă dată li s-a-nfundat. Auzi dumneata? în carne vie are să tragă, în carne vie!

— De, nene! zic eu.

— Dar adicătele, ce poftiţi dv.? adicătele, cum o ieşi o ceată de dalcauci, de haimanale de-ale dv. în uliţă cu reteveiul, guvernul.

— Iartă-mă, zic; înţeleg să combaţi pe haimanale, dar să susţii că sunt ale mele.

— Ce să te iert! Dv., oameni inteligenţi, sunteţi de vină, fiindcă staţi indiferenţi. Ia să fi mers dumneata cu mine şi cu dumnealor toţi (arată pe cei de la celelalte mese dimprejur) să fi mers, ca nişte cetăţeni convinşi, să facem şi

noi o manifestaţie. Dar nu! Noi stăm ca blegii în cafenele, şi-n berării, şi-n cluburi, şi lăsăm pe toţi apelpisiţii, cari ard să puie iar mâna pe slujbuşoare, ca să-şi facă de cap şi să răstoarne sub felurite pretexte.

— Nene – zic – t-ei supăra, nu t-ei supăra, eu în politică, nu m-amestec, pentru că.

— Pentru că?

— Pentru că. mi-e frică.

— Frică? bravo!

Şi omul meu începe să râză:

— Atunci, dă-mi voie să-ţi spun, adicătele, că eşti o mangafa.

— Sunt funcţionar, domnule.

— Tocmai de-aia, trebuie să aperi guvernul.

— Da ce? zic eu, cam plictisit. guvernul n-are altă apărare decât pe un conţepist ca mine?

Omul meu îmi dă cu tifla, se scoală şi pleacă grăbit, fără să-şi plătească halbele, pe cari le-a băut una după alta. Las' că i le plătesc eu! şi nu-mi pare rău: mai puţin costă două halbe decât crudele-i lecţiuni de civism.

Dar iată soseşte un băiat cu gazetele. Lumea i le smulge. Iau şi eu două: una guvernamentală şi una opozantă. Sunt om care iubesc adevărul şi fiindcă-l iubesc, ştiu să-l caut. De mult mi-am făcut reţeta cu care, în materie politică, îl poţi obţinea aproape exact. De exemplu, Gazeta opoziţiei zice: „.la această întrunire a noastră, alergaseră peste 6000 de cetăţeni, tot ce are Capitala mai distins ca profesiuni libere, comercianţi, proprietari ş.cl.”

Gazeta guvernului zice: „.la această întrunire a lor, d-abia se putuseră aduna în silă vreo 300 de destrăbălaţi, derbedei, haimanale.”

Atunci, zic eu, au fost la acea întrunire 3000 şi ceva de oameni, fel de fel, şi mai aşa şi mai aşa.

Pe când deschid gazeta guvernamentală, să mă uit la ultimele informaţiuni asupra scandalului, iată că, intrând pe uşa din dos, vine la masa mea un domn ca de vreo treizeci şi

cinci de ani şi mai bine, cu o barbă neagră foarte bogată, însoţit de un tinerel ca de vreo paisprezece ani – probabil fiu-său. Amândoi, tatăl şi fiul, se aşază sans façon
[14] la masa mea,?i tat?l, foarte r?gu?it,?mi zice cu ton de aspr? imputare:

— Ce citeşti porcăria aia, domnule?

— Pardon, zic eu.

Dar până să-i mai zic ceva tatălui, fiul îmi smulge gazeta, o rupe şi o azvârle sub picioare.

— Domnilor! vreau să zic eu.

— Ce, domnilor? ţipă băiatul. Credeţi că n-aveţi să plătiţi infamia?

— Ce infamie, domnule?

— O să vă arătăm noi dv. tutulor, cari vă solidarizaţi cu regimul banditesc.

— Cu regimul monopolurilor! adăogă tatăl.

Înţelegând că un tată aşa de răguşit n-ar putea fi niciodată pentru monopolul băuturilor spirtoase, zic:

— Mă iertaţi, domnilor, dar. cu cine am, mă rog, onoarea?

— Cu studenţi! strigă băiatul.

— Bine, dumneata se vede. dar tata dumitale.

— Care tată?

— Dumnealui!

Şi arăt pe omul cu barbă.

— Nu-i sunt tată, domnule, strigă omul răguşit.

—?!

— Suntem camarazi.

— Camarazi! strig eu. Camarazi? şi încep să râd.

— Domnule! strigă bărbosul, nu-ţi permit să insulţi tinerimea universitară!

Eu chem degrabă chelnerul, plătesc iute şi plec, după ce salut frumos pe cei doi tineri camarazi.

C. F. R.

Doi amici, Niţă şi Ghiţă, şed la o masă în berărie şi vorbesc încet despre cine ştie ce. Uşa stabilimentului se deschide cu

zgomot, şi intră foarte vesel un muşteriu nou, un om mai mult tânăr ca bătrân. După toate aparenţele, soseşte dintr-un alt stabiliment similar, unde trebuie să fi stăruit mult. Noul-sosit se uită la mesele ocupate, pare c-ar căuta o cunoştinţă, şi-şi opreşte în sfârşit privirile asupra celor doi amici. Cu pas mai mult hotărât decât sigur, vine drept la masa lor.

Muşteriul cel nou îngălează silabele, pe unele prea slabe neglijându-le chiar de tot.

M u ş t e r i u l: Salutare, neică.

N i ţ ă ş i G h i ţ ă: Salutare.

M.: Îmi daţi voie?

N.: Poftim.

M.: Nu vă deranjez, ca'va-s'zică.

G.: Nu.

M.: Vorbeaţi ceva secret?

G.: Aş!

(Tăcere.)

M.: Frate. o fi târziu? că pe-al meu l-am dat să-l dreaga.

N.: Unu fără un sfert.

M.: Umbli regulat?

N.: După gară.

M.: Miţa acu trebuie să fie. Cât ai zis că e?

G.: Unu fără un sfert.

M.:între Ghergani şi Conţeşti. Am lăsat-o să plece cu şeful. (Bate tare-n masă.) Bine, frate, eu nu beau nimic, ca'va-s'zică?; Dă-mi o halbă.

(Niţă şi Ghiţă se uită unul la altul, întrebându-se reciproc din ochi cine este amicul.)

A m i c u l (ciocneşte halba cu paharele amicilor şi bea): Pardon. un moment. (Pleacă.)

G.: Cine e amicul? îl cunoşti?

N.: Nu.

G.: E cam trecut.

N.: Ce cam! e bine de tot.

A m i c u l (se-ntoarce la loc): Frate, e târziu? Câte să fie?

N.: Unu şi zece.
A.: Acuma sunt în gară la Titu: mănâncă gogoşi la madam Mari, ca'va-s'zică.
G.: Cine, nene?
A.: Miţa, nu ţi-am spus? Băiete, o halbă.
N.: Frate, cine e Miţa asta? fă-mă să-nţeleg.
A.: Cum? nu ştii?
N.: Nu.
A.: Nevastă-mea, frate.
G.: Bine, nene, nu ţi-e frică s-o laşi singură noaptea pe drum?
A.: Păi nu ţi-am spus că nu e singură? e cu şeful.
N.: Bine-bine, înţelegem noi, dar. în sfârşit, tocmai d-aia. parcă. de. o femeie singură.
A.: N-ai grije! Cupeu separat. Intri, închizi lumina, tragi perdeluţele şi te-ncui pe dinăuntru: cupeu de servici, ca'va-s'zică sepa'at! (Face cu ochiul.) Poţi să dormi până dincolo de Filiaşi. Trenul 163. ăl mai bun pentru noi ăsta e: trenul 163. (Cei doi amici râd.) Câte sunt acuma?
N.: Unu şi jumătate trecute.
A.: A plecat din Titu. A trecut şi de Mătăsaru. Miţa acu trebuie să-i tragă la soamne.
G.: Da şeful?
A.: Şi şeful. Pardon. un moment. (Pleacă.)
N.: E dulce.
G.: Bărbat de zahar.
N.: Stăi, să vedem ce fel de persoană e Miţa.
A. (se-ntoarce la loc): Singură, n-aş lăsa-o eu! ştii! femeie tânără, nu face să umble singură. Sunt măgari cari n-au maneră şi.
G.: Dacă o fi şi curăţică.
A. (pufneşte de râs): Curăţică! Miţa, curăţică! Ce vorbeşti, dom'le? îmi pare rău. Frumoasă, dom'le! îngheaţă puţul. Stăi, să vezi. (Se caută în buzunar, scoate portofelul şi din portofel o poză, pe care o trece amicilor. Amicii privesc lung poza cu nişte ochi plini de admiraţie.) Ei? aşa e?

N.: Straşnică, domnule!
G.: Minune!
A. (mândru): Aş! poza e moft! s-o vezi în natură, dom'le. e ceva, ca'va-s'zică. Mă rog, destul! s-o vezi în natură!
N.: E naltă?
A. (cu siguranţă): Potrivită.
G.: Blondă?
A.: Aur, nu altceva. Uite păr! Crezi că-l face cu fierul? Aş! natur. S-o vezi dimineaţa, cum drăcuieşte, că nu şi-l poate descurca. E lucru mare!
N.: De câţi ani e?
A.: Cam de câţi zici d-ta, după poză?
N.: De vreo douăzeci şi cinci.
A.: Vezi? Şi mai zici că-n poză te flatează. N-a-mplinit nici douăşunu.
G.: Fie, nene, să vă trăiascăi aţi ştiut ce-aţi ales. Şi o iubeşti?
A.: Ei, bravos! Cum să n-o iubeşti! E lucru mare, domnule, când îţi spui. Apoi în gară la noi, e comedie! Toţi pasajerii, când trece trenul ziua, toată lumea, uite aşa întoarce capul şi se uită la ea, la fereastră – că stăm sus în gară.
N.: Da. şeful unde şade?
A.: Tot sus.
G.: Şeful e familist?
A.: Aş! Nu vrea să se-nsoare; zice că nu ţine la femei. Ce mai râde Miţa de el, e lucru mare! Mereu îl tachinează, şi să vezi ce e frumos, că el se supără! Odată, nu ştiu cum l-a tachinat, că s-a certatără straşnic – n-a vorbitără. o zi-ntreagă.
N.: Şi pe urmă?
A.: Pe urmă s-a-mpăcatără; trebuia să se-mpece, n-avea-ncotro! dacă mâncăm împreună, ca'va-s'zică! ştii, vine de stă cineva vizavi la masă. nu se poate! A stat ei serioşi cât a stat, şi mă făceam şi eu serios, şi zice şeful: „Pardon, maşer, v-am călcat!” şi pe urmă ne-a pufnit pe toţi râsul.
G.: Da şeful ce fel de om e?

A.: Foarte bun băiat.

N.: Nu adică de bun; dar ce fel de om e? în vârstă?

A.: Ei aş? nici de treizeci de ani. Să vezi, dom ’ le, frumuseţe de băiat! Stăi, că am uitat să vi-l arăt. (Scoate iar portofelul şi din portofel o altă poză.) Uite. (Amicii iau poza şi o privesc cu oarecare gelozie.) Aşa e?

G.: Voinic bărbat!

A.: Aş! să-l vezi în natură. Mai nalt ca d-ta! şi încă în poză nu iese roşu! Să-l vezi când îşi pune şapca roşie, aşa cam la o parte. Straşnic, dom'le! mustăţile alea negre ca abanosul şi nişte sprâncene! Când trece trenul, toate cocoanele cu ochii la el, să-l soarbă şi mai multe nu! Dacă n-ar avea şapcă roşie, l-ar deochea diavoliţele!

N.: Da, scuză-mă, să te-ntreb, copii aveţi?

A. (râzând foarte tare): Ce vorbeşti, nene? sunt însurat numa de cinci luni.

N.: Aşa? apoi atunci, nu e vremea pierdută; o să aveţi.

A.: Aşa nădăjduim şi noi. Câte ceasuri sunt? ia vezi.

G.: Două ş-un sfert.

A.: Acuma intră în Leordeni.

N.: Mă rog, da dumneata ce eşti acolo la gară?

A.: Eu? Magazioner. Mai luăm un rând?

G.: E cam târziu; mâne am canţilerie de dimineaţă.

A.: Numa un rând. Băiete! trei.

N.: Şi acuma eşti în congediu?

A.: Ce conged! Ce să mai cer conged! Mă-nvoieşte şeful când vreau să plec. Pot să lipsesc şi câte trei zile; mai ales acuma cu criza asta, nu prea e atâta lucru!

G.: Nene, dă-mi voie să-nchin în sănătatea soţiei dumitale. Să vă trăiască!

A.: Mersi!

N.: Şi eu închin în sănătatea şefului d-tale. Să vă trăiască!

A.: Mersi!

G.: (dă să bea, îi răsare şi pufneşte): Nene! (Cu multă căldură:) Nene! lasă-mă să te pup! (Se pupă cu magazionerul.) Eşti mai dulce ca mierea! (Râd toţi.) Mult aş

vrea să cunosc pe şeful şi pe soţia d-tale! (Cu duioşie:) Ce-or fi făcând ei acuma?

A.: Dorm tun. Câte ceasuri ai?

N.: Trei fix.

A.: A intrat în Piteşti. La Piteşti stă treiştrei de minute.

(Cei doi amici îl îmbrăţişează pe rând şi-l pupă cu multă căldură.)

G.: Nene! eşti un om fericit! să trăieşti!

A.: Asta, ce-i drept, aşa e. sunt fericit, slava domnului! Nevastă frumoasă am, să-mi trăiască! slujbuşoară bunicică am – de! orişicât să zici, magazioner. dacă nu curge, pică! de şef încai, ce să mai zicem! ţi-este ca şi un frate, o dată ce ţi-e cumnat, ca'va-s'zică!

(Amândoi amicii, după ce au râs tare, rămân foarte nedomiriţi.)

N.: Cum, cumnat?

A.: Dacă-i fratele Miţii! Da ce credeai?

G.: Atunci, n-am făcut nimic.

A.: Cum, n-am făcut nimic?

N.: Noi gândeam.

A.: Cum, nene? Apăi daca nu-i era frate bun, se putea? Cum, adică? era să las aşa mândreţe de femeie. noaptea. cu aşa frumuseţe de bărbat? în cupeu de servici! (face cu ochiul) sepa'at, ca'va-s'zi-că! (râde cu multă poftă) ştii că-mi place! Câte ceasuri ai?

N.: Ce-ţi pasă?

A.: Vorba e, vreau să ştiu unde e Miţa acuma.

N. (plictisit): Trei şi jumătate trecute.

A.: A plecat din Piteşti. Ai să mergem undeva, să bem câte un jvarţ.

G.: Nu mai mergem.

A.: De ce?

N.: Nu mai ai nici un haz!

CONGRESUL COOPERATIV ROMÂN – ŞEDINŢA DE INAUGURARE.

Şedinţa solemnă de deschidere a congresului se începe la orele 1 d.a. sub preşedinţa d-lui Dem. Butculescu, prezenţi fiind 1000 de membri cooperatori.

P r e ş e d i n t e l e, în termeni foarte frumoşi, salută şi felicită pe membrii congresului pentru patriotismul cu care s-au grăbit a veni să aducă luminile lor în această mare chestiune: protecţionismul naţional. D-sa termină arătând foloasele cooperaţiunii: cooperaţiunea trebuie să fie pentru toţi românii cu minte o idee fixă.

Se intră în ordinea zilii.

D. M o c e a n u, delicatese şi comestibile român, cu verva-i cunoscută, ţine pentru protecţionism un discurs foarte sărat şi foarte gustat: vorbele-i merg ca untul şi bine cântărite şi socoteala fără cusur. (Aprobări în tot publicul.)

D i r e c t o r u l fabricei Lemaître, un om cu multă greutate, e de aceeaşi părere. D-sa crede că fierul trebuie bătut până-i cald, că nu trebuie lăsat guvernul în pace: până nu va admite protecţionismul şi nu va turna legi pe acest tipar, trebuie ciocănit mereu. (Aplauze.)

U n g u v e r n a m e n t a l l i b e r-s c h i m b i s t: Luaţi seama, vrea să ne potcovească! (Râsete şi sâsâituri.)

D. I o r d a c h e I o n e s c u, din Şelari, prezidentul „Spumei de drojdii”, societatea comercianţilor români de băuturi: Vin, domnilor! (Chef mare şi tămbălău în toată adunarea. Oratorul se aşază la loc mahmur. Zgomotul se potoleşte.)

D. p r e ş e d i n t e: Urmaţi, frate cooperator.

O v o c e: Degeaba! acuma i s-a stricat gustul!

A l t a: Să-l dreagă!

D. I o r d a c h e: Nu mai! Dar cu principiile dv. o să vă frigeţi rău de tot!

D. B a s i l e s c u, tipograf, atacând chestia cu multă ardoare, culege aplauze de deosebite caractere, cari de ilaritate, cari de entuziasm; în fine face o frumoasă impresiune.

D. F r a n k e, croitor, o ia cu francheţă p-alt ton. Se vede aci stofă de orator. Discursul se potriveşte perfect. Liberschimbismul nu e de talia unei ţări agricole: cu acest sistem ni s-ar croi o soartă prea grea, care ne-ar strânge rău în spete; pardessus le marché
[15], f?r? s? prindem de veste, ne-ar căptuşi străinii din cele două emisfere. Oratorul o încheie fără să treacă cu un milimetru măsura în privinţa celor două emisfere. un elegant discurs! Se şoptea în congres că preşedintele îl comandase din vreme; e drept însă că bravul orator l-a dat gata după promisie în 24 de ore. (Aplauze unanime.)

D. p r e ş e d i n t e, care a primit o depeşe: Domnilor, am să vă fac o comunicare. Iată depeşa pe care o primesc de la Direcţia generală a C. F. R.: „Onor. Congres cooperativ român, loco, motivele pentru cari lipseşte d. director general.”

D o c t o r C h i r i a c: Desigur iar întrerupere de circulaţiune.

D. p r e ş e d i n t e: Întocmai. D. director s-a înţepenit la Chitila. Noi, regretând locomotivele, reintrăm în ordinea zilii.

D. S t a n c u B e c h e a n u, lipscan: Domnilor, pe când vorbeau onor. preopinenţi, amicul meu, nenea Ghiţă Pencovici, îmi dedea cu cotul. (Râsete.) Puteţi râde, domnilor! n-o să-mi măsor eu la bătrâneţe vorbele cu santimetru. îi ştiu pe toţi ce cumaş
[16] sunt; materia asta o cunosc, slava domnului! nu mi-e ruşine! Ţara asta vrea profteţionism-nu mai încape tocmeală! Eu sunt sincer, eu nu sunt din acei oratori de modă nouă, cum am văzut la jurnalele din urmă, ca să scot panglici pe nas.

D o c t o r T o m a I o n e s c u: Panglică? cu operaţie!

D o c t o r C h i r i a c: Cezariană!

D. p r e ş e d i n t e: Nu tăiaţi vorba oratorului, vă rog.

D. S. B e c h e a n u (urmând): Eu adică în sfârşit, eu zic guvernului: Coniţă! adică, pardon! domnule! cu preţul ăsta

nu ne dă mâna: este peste poate. Dar mai în sfârşit, văzând la o adică refuz din partea muşteriului, ăstaa. a guvernului vreau să zic, putem zice: târgul n-are supărare, noi am cerut; dv. ce daţi? (Aplauze.)

D. s t a r o s t e a l b i r j a r i l o r, un adevărat pravoslavnic în materie economică, biciuind liber-schimbismul, compară congresul cu a cincea roată la căruţă. La imputarea ce i s-a făcut că e liber-schimbist, aminteşte proverbul cu capra şi oaia; la imputarea că n-a luat bărbăteşte iniţiativa unei mişcări mari a corporaţiunii sale, zice: bate şaua să priceapă iapa! Ei, domnilor – adaogă oratorul – pisica cu clopoţei nu prinde şoarecele! Nu trebuie să tragem când la dreapta, când la stânga; trebuie să mânăm chestia tot înainte; căci, daca mergem tot aşa hâţa-hâţa, o vârâm cu oiştea-n gard!

— Oratorul se opreşte aci.

D. B o s s e l, tapiţer, spune că nu face ca colegul d-sale d. Olbricht, care se ascunde după perdea: ţinta noastră e fină. D-sa pune chestia pe tapet. Cifrele statistice sunt oglinda perfectă a situaţiei. Cu protecţionismul am merge ca pe rotile; de înlăturarea acestei sisteme, nimic n-ar putea să ne console
[17]. D-sa sf?r?e?te spun?nd c? situa?iile economice sunt totdeauna mobile. (Aplauze zgomotoase.)

D. A l e x a n d r i u, farmacist, ţine un spici foarte coroziv; d-sa trage un praf adversarilor protecţionismului. Blamează într-un mod drastic pe acei ce n-au în combinaţiile lor acea curăţenie caracteristică românului, şi cari vor să lase pe străini să stoarcă ultimele picături din forţele ţării, până când într-o bună dimineaţă să ne pomenim hap! că ne înghite străinul! Ei! şi [pe] urmă nu mai e leac. (Aplauze repetate.)

D. P r a g e r I u l i u s, blănar, ţine un discurs cu totul hors de saison
[18]; d-sa se-ncurc?n citate de proverbe uzate: lupul părul îşi schimbă, dar năravul ba; asta-i altă căciulă! de ce n-are

ursul coadă şi lupul d-abia o poartă; umblaţi cu vulpea-n sac! şi altele. în fine un discurs să nu-l mănânce nici moliile.

D. H u h n, directorul băilor Mitraschewsky, care a asudat tot timpul, vrea să verse apă rece peste entuziasmul adunării. Voi – zice d-sa – să dau un duş peste focul protecţioniştilor extremi! (Zgomot.)

D. B o n i f a c e F l o r e s c u, profesor de franciujeşte: B-aia-i vorbă!

V o c i: Curat. (Zgomot.) Sus! jos! jos! sus! (Zgomot mare.)

Urmează de aci o discuţie foarte vie, în care se schimbă o mulţime de replice destul de violente. Dăm aci pe scurt pe cele mai importante.

U n ş e l a r: Trebuie să-i strângem în chingi pe adversari! (Zgomot asurzitor.)

U n l i b e r-s c h i m b i s t: Vreţi să ne înşelaţi!

D. G e o r g e s I o n e s c u, orloger român de Geneva, înaintează în îmbulzeală la tribună cu cilindru pe cap: Să ne remontăm caracterele, domnilor! Trebuie să precizăm!

D. S i n i e, căldărar român, vociferează grozav: Asta-i spoială! V-aţi dat metalul pe faţă. (Se repede la tribună, apucă pe orloger în braţe şi-l întoarce pe sus. Zgomot la culme. Strigăte: Ţi-ai arătat arama!)

D. L i t t m a n n, lampist, în mijlocul tumultului străluceşte prin câteva cuvinte: Domnilor! Să ne luminăm! nu sunt un intrigant să viu aci să bag fitiluri, să înflăcărez resentimentele.

D. T a s s a i n, directorul Companiei gazului: Tais ton bec, espece de fumiste!

[19] (Zgomotul merge cresc?nd. D. Littmann se retrage? ntr-un col?i fumează. Zgomotul continuă.)

D. T e o d o r e s c u, franzelar, un om copt, caută a potoli focul adunării: Domnilor, staţi! aci nu e cu lopata. Cine a luat cuvântul? Ce am venitără să facem aici? gogoşi?

D. N. M a n d r e a, fabrica de cizme Filaret, cu tactul său obicinuit, zice puţine cuvinte şi, deşi urmând după calapoadele vechi oratorice, reuşeşte totuşi să-i încalţe pe

toţi! (Zgomotul începe a se stinge, cu atât mai mult cu cât d. Capşa, cofetarul, îşi dă toată osteneala să îndulcească lucrurile.)

D. I u l i a n O p r e s c u, în tot timpul scandalului conservă o atitudine demnă şi o tăcere de aur. D-sa zice unui prietin: în chestia economică n-am decât o părere – laissez faire, laissez passer!

[20] Fac? fiecare cum poate, eu fac cum pot. (Zgomotul s-a potolit.)

D o c t o r B a b e ş: Domnilor! Susţineţi cineva o opinie contrară aceleia ce susţinem noi? Sunteţi turbaţi? Eu, domnilor, până acum nu m-am baccilit; mie-mi place să pun virgulele pe i! Susţin că fără protecţionism, România, pe calea economică, nu va putea fi decât un mic rob al marei Europe industriale! (Aplauze turbate.)

D i r e c t o r u l fabricei de bazalt artificial: Acel ce se ştie a nu avea nici un păcat să ne arunce piatra! Toţi fierbem într-o oală, şi dumneata şi dumnealui şi noi eţetera.

O v o c e: Eţeteracota! (Aplauze, ilaritate.)

D i r e c t o r u l Companiei barometrice: Domnilor! Onorabilii preopinenţi au vorbit cu multă. pompă, dar, pardon, superficial. Eu voi să. sondăm mai adânc! (Murmure, întreruperi şi protestări.)

D i r e c t o r u l fabricei „Stella”: Începutul acesta nu miroase bine. (Zgomot.)

D. p r eş e d i n t e, către orator: Mă rog, compania dv. nu este înscrisă la ordinea zilii. În şedinţa de noapte. La noapte!

D i r e c t o r u l Comp. bar.: Dar, domnule preşedinte!

T o a t ă s a l a: La noapte! la noapte! (Tumult.)

P r e ş e d i n t e l e: Vă ridic cuvântul!

D i r e c t o r u l Comp. bar., strigând puternic: A! care va să zică vreţi să-mi. astupaţi gura? foarte bine. Dv. vă. încuiaţi, ca să zic aşa, în ordinea dv. de zi, şi apoi, de aci, nu mai vreţi să. ieşiţit Rog să se ia act de aceasta. Aceasta nu e.

lucru curat! Vom protesta! vom umple. toate gazetele! (Zgomot mare.)

R e p r e z e n t a n t u l Societăţii presei: A! asta e o infamie! Afară! Să iasă. afară!

D i r e c t o r u l Comp. bar., în mijlocul fluierăturilor şi huiduielilor, se încleştează la tribună strigând din toate puterile: Bravo! care va să zică tot eu să ies. afară! Eu! Nu, domnilor, dv. să ieşiţi afară!

U n m ă c e l a r român, repezindu-se la orator cu cuţitul: Ieşi. că te tai!

D i r e c t o r u l Comp. bar., de frică, iese afară. (Aplauze frenetice.)

Prima şedinţă solemnă a congresului se ridică.

DE ÎNCHIRIAT.

O vorbă veche franţuzească zice că mai-binele e adesea vrăjmaşul binelui. Este foarte adevărat; însă omului nu-i trebuieşte binele, îi trebuieşte mai-binele: aceasta e raţiunea întregului progres al omenirii. Priviţi, la fiecare sf. Gheorghe şi sf. Dumitru, ce goană după mai-bine! Gândesc că nicăieri nu se mută mai mult şi mai des lumea ca la Bucureşti; e natural – Capitala trebuie să dea tonul progresului. Cu trei luni înainte de termenul mutării, mai în fiecare familie începe regulat o interesantă dezbatere, având un vădit caracter de urgenţă:

— Nu-mi mai dă mâna, cucoană! leafa scăzută; criză; nu mai pot! trebuie să căutăm una mai ieftină.

— Iar să ne mutăm?

— Dacă trebuie.

— Uf! când mă gândesc, să plec iar cu troacele, să le mai hodorogesc iar! să mai paţ iar ca-n rândul trecut, când s-a răsturnat căruţa cu mobila şi era să mă calce tramvaiul! – că mă mir s-acuma cum am scăpat! – uf! parcă mai bine să mor!

— N-am ce-ţi face! De ce nu ţi-a dat părinţii o pereche de case de zestre? şi mie mi-ar fi plăcut să nu mai umblu la

fiecare şase luni din mahala în mahala. Dar de! asta e soarta noastră a chiriaşilor!

A treia zi de sf. Gheorghe:

— Umbrela mea! şoşon-galoşii mei! mi i-aţi pierdut pe drum! Şi ţine-te, pe urmă, înjurături. Sau:

— Ei! noi. ce facem?

— Cum, ce facem?

— Da, ce facem? rămânem tot aici, ori ne mutăm?

— De! zice bărbatul, ştiu şi eu ce să facem? eu zic să rămânem. Iar să ne mutăm?

— Dar dacă găseşti una mai ieftină şi mai bună? N-ai zis tot tu că aici ţi-e departe de canţilerie?

— Da, decât. ce zor e să ne gândim de-acum? Mai avem încă trei luni în cap. Mai e vreme. Nici nu s-au pus biletele.

— Da! să facem ca în rândul trecut. să alergăm ca nebunii, cu două zile înainte de sf. Dumitru, pân zloată şi să luăm ce ne iese-nainte şi să dăm cât ne cere. Nu-i mai bine să căutăm din vreme?

— Bine, să căutăm mai din vreme, zice omul cu glasul pe jumătate.

— Eu, să ştii că de mâne pun samsar. Aicea n-o să fie de trăit la vară. o să ne coacem de soare.

— Bine, pune samsar. treaba dumitale! eu nu m-amestec.

— Fireşte! d-ta nu te amesteci. etc.

Şi se isprăveşte masa cu ceartă şi cu lacrimi.

— Fir-ar a dracului ş-afurisită de viaţă! etc.

Aceeaşi damă, a treia zi de sf. Gheorghe, către Boriş, servitoarea:

— Oglinda din salon! ce-ai făcut? trăsni-te-ar Dumnezeu să te trăsnească! lua-te-ar hengherul, şoangheriţa dracului! etc.

— Uf! mie-mi spui? aşa e cu mutatul, soro! mie, ţiganul, globul ăl de cleştar de la lampă! Asta e soarta noastră a chiriaşilor!

„Soarta numai a chiriaşilor? zic eu în gândul meu. Aş!” în toate părţile lumii se mută numai chiriaşii; la Bucureşti se

mută şi proprietarii. Dacă unui proprietar care are două perechi de case, îi rămâne o pereche nenchiriate, desigur se mută din casa în care a şezut în casa goală.

— Probabil pentru ca să spargă ursuzlâcul, zici d-ta.

— Nu! răspund eu; pentru că omului îi trebuieşte mai-binele. Era bine în casa unde sta până acuma; dar. în casa-n care se mută o să fie mai bine.

Ba, ceva mai mult. Cunosc proprietari cari au o singură pereche de case tocmai potrivite pe mijloacele şi nevoile lor; le dă cu chirie şi ei se mută cu chirie în alte case. De la casele proprii ia chirie, să zicem, o mie de lei pe an; la casele în care se mută, plăteşte chirie o mie fără ceva, ori o mie şi ceva.

Dar iată un caz şi mai interesant.

Doi amici ai mei, dd. George Marinescu şi Marin Georgescu, sunt proprietari fiecare a câte o pereche de case în aceeaşi stradă. Amândouă casele sunt absolut identice: acelaşi plan, aceleaşi încăperi zugrăvite la fel; în sfârşit două case gemene, peste putinţă de deosebit dacă una n-ar purta numărul 7 simplu şi cealaltă 7-bis. Au fost începute şi isprăvite de clădit totodată. După ce le-au adus în stare de locuit, amândoi proprietarii s-au mutat fiecare în proprietatea respectivă, şi au stat, ca buni vecini, fiecare la sine şase luni, de la sf. Dumitru până la sf. Gheorghe. De la sf. Gheorghe, fiecare s-a hotărât să se mute şi să-şi dea casa cu chirie. De ce? De ce, de ne-ce, nu ştiu; dar ştiu că au pus fiecare bilet de închiriat. Ca buni vecini şi vechi prietini, au făcut însă învoială, că n-au să scază din preţul hotărât pentru chirie – una mie două sute de lei anual. Astfel, orice concurenţă neleală era înlăturată şi rămânea să joace rol numai norocul, după gustul muşteriilor. Multă lume a venit rând pe rând să vază casele amândouă, şi fireşte că, dacă chiar se învoiau din preţ, fiecărui muşteriu i-ar fi venit foarte greu pe care din două să o prefere, pe 7, ori pe 7-bis, deoarece nu era altă deosebire între cele două acareturi decât că, dacă veneai dintr-o parte a stradei, 7 venea mai

aproape, dar dacă veneai din partea cealaltă, atunci venea mai aproape 7-bis. În sfârşit, ce să mai lungim vorba degeaba! casele plăceau la toată lumea, dar preţul nu convenea.

— Mai jos, nu putem! zicea d. Georgescu; mai bine rămânem noi în ele. Dv. poftiţi şi la vecin, alături, la d. Marinescu; să vedeţi.

— Am fost şi la vecin.

— Şi cât v-a cerut?

— Tot cât ceri şi d-ta.

— Apoi vedeţi.

Tot aşa şi iar aşa, au rămas şi casele lui d. Georgescu şi ale lui d. Marinescu nenchiriate până alaltăieri, după sf. Gheorghe. Şi madam Marinescu şi madam Georgescu steteau la fereastră, ori în grădiniţă, şi se uitau cum trec pe dinaintea caselor dumnealor calabalâcuri peste calabalâcuri, şi auzeau cum drăcuiesc cucoanele mergând, care cu o lampă, care cu o colivie, care cu un căţeluş în braţe, pe urma calabalâcului ei fiecare, şi atunci un fel de mâhnire le cuprindea pe amândouă:

— Toţi! toţi se mută!

Iar seara, când veneau acasă d. Georgescu şi d. Marinescu, găsea fiecare pe consoarta sa aşa supărată, aşa, cum să zic, fără chef, că nici bucăţică nu punea femeia în gură. Amândoi bărbaţii au pătruns în taina sufletului consoartelor. Ce-i de făcut? Nimic mai lesne! S-au învoit să se mute d. Georgescu de la 7 la 7-bis, în casele lui d. Marinescu, iar d. Marinescu de la 7-bis în casele lui d. Georgescu, la 7 simplu.

Şi. bucuria cocoanelor! Şi ridică, şi asudă, şi sparge, şi ocăreşte, şi drăcuieşte şi blestemă-ţi viaţa! Dar, în sfârşit, s-au mutat şi dumnealor!

N-apuc să sfârşesc, şi iacătă hamalii. Au sosit pentru mutat; adică, pentru mutat, vorba vine; căci, de data asta, nu ştiu cum făcurăm, n-am avut noroc să ne mutăm. Dar, în sfârşit, tot putem zice că e ca o jumătate de mutat, şi poate

chiar mai mult decât jumătate; fiindcă, după multe chibzuinţe în familie, am văzut că nu eram destul de bine aşezaţi şi ne-am hotărât să ne aşezăm mai bine; anume: în salon, odaie de dormit; în odaia de dormit, sofragerie; în biurou, salonul; în sofragerie, odaia servitorilor; în odaia servitorilor, bucătărie, şi-n bucătărie, biuroul. Ei! Cum putem face această operaţie fără încurcătură? Foarte uşor. Le scoatem toate din casă în curte, şi pe urmă le băgăm din curte în casă, după planul cel nou. Să-ncepem dar.

— Numai de-ar da Dumnezeu să nu ne-apuce vreo ploaie!

— Încet! încet, că spargeţi!

FIVE O'CLOCK.

Five o ’ clock pe englezeste însemnează cinci ceasuri. În lumea mare, fiecare damă-şi hotărăşte o zi pe săptămînă (jour fixe), când primeşte, la ceasurile cinci după-amiazi, vizite şi face musafirilor trataţie cu ceai; de aceea se mai zice şi five o ’ clock tea, adică pe româneşte ceaiul de la cinci ceasuri. În genere, damele din lumea mare publică în carnetul lui Claymoor, spre ştiinţa numeroaselor lor cunoştinţe, ziua lor de primire. De exemplu, citim în l ’ Indépendance roumaine: „Madame Esméralde Piscopesco, five o ’ clock tea tous les jeudis. „

[21] „Azi e joi. Haide – zic eu – la madame Piscopesco.”

Feciorul în frac şi cu mănuşi albe mă introduce în salonul splendid al somptuosului hôtel Piscopesco. Dar nu văz pe nimeni. A! în fund! auz, în salonaşul intim de cel mai pur stil Louis XV, ciripind pe-n-trecute, ca doi scatii, două glasuri de coconiţe. Merg acolo. Madam Măndica Piscopesco cu surioara sa, madam Tincuţa Popesco. Cocoana Măndica mă întâmpină cu graţia-i obicinuită. Mărturisesc drept. Am mare slăbiciune de ceea ce francezul numeşte la causerie [22],?i de aceea frecventez bucuros cercurile mondains. Îmi place adică, pe româneşte, să stau de vorbă cu damele din lumea mare. Găsesc în conversaţia lor mult mai multă graţie decât în conversaţia bărbaţilor. Femeile ştiu să spună

o mie şi o sută de nimicuri într-un mod mult mai interesant decât spun bărbaţii lucrurile cele mai serioase. O floare, o panglicuţă, o deosebire d-abia simţită între două nuanţe, un nimic, distilate prin mintea subtilă a unei femei şi exprimate prin acele dulci modulaţiuni de voce şi prin jocul acela încântător al luminilor ochilor, capătă, pentru mine cel puţin, un farmec indicibil. Iată-mă dar în elementul meu. Aci desigur am să petrec câteva momente delicioase.

E u: Madam Piscopesco, daţi-mi voie.

M ă n d i c a: Vii tocma la pont.

T i n c u ţ a: Ai fost.?

M ă n d i c a: Taci, tu! Las' să-l întreb eu. Ai fost aseară la circ?

E u: Am fost.

T i n c u ţ a: Cine mai.

M ă n d i c a: Taci, soro! n-auzi? (Către mine:) Ai văzut pe Miţa?

E u: Pe sora matale?

M ă n d i c a: Nu. Pe Miţa, pe Potropopeasca a tânără?

Eu: Da; era într-o lojă în faţa mea.

M ă n d i c a (Tincuţii): Ai văzut?

T i n c u ţ a (mie): Cu cin'.

M ă n d i c a: Taci! (Mie:) Cu ce pălărie era?

E u (încurcat): Cu.

(Tincuţa vrea să mă-ntrerupă.)

M ă n d i c a (astupându-i gura cu mâna): Cu o pălărie mare.

E u (răsuflând): Da.

M ă n d i c a (Tincuţii): Ai văzut? (Mie:) Bleu gendarme.

E u: Da.

M ă n d i c a (mie): Cu pamblici vieux-rose.

(Eu dau din cap afirmativ.)

M ă n d i c a (Tincuţii): Te mai prinzi aldată?

T i n c u ţ a: Stăi, să vedem. (Mie:) Era cu bărbatu-său.

M ă n d i c a (Tincuţii): Taci tu!

T i n c u ţ a: Apăi, lasă-mă şi pe mine, soro! Tot tu?

M ă n d i c a (mie): Era cu Potropopescu?
E u (încurcat): Mi se pare că.
M ă n d i c a: Nu era cu Haralàmbina?
E u (şi mai încurcat): Cu care Haralàmbina?
T i n c u ţ a: Cu mă-sa.
E u:.
M ă n d i c a: O bătrână mică, urâtă, parcă-i o smochină uscată, şi gătită-gătită.
E u (răsuflând): Da.
T i n c u ţ a: Cu părul roşu vopsit.
E u: Da, da.
T i n c u ţ a (Măndichii): Ai văzut?
M ă n d i c a: Ce să văz? parcă mă-sa nu ştie! (Mie:) A venit cineva în lojă la ele?
E u:.
T i n c u ţ a: Mitică.
E u: Care Mitică?
M ă n d i c a: Ei! care Mitică.
T i n c u ţ a: Lefterescu, locotenentul.
E u: Să mă credeţi, cuconiţelor, pe onoarea mea vă spun, că nu pot să zic, pentru că eu.
M ă n d i c a: Pentru că dumneata eşti cavaler şi nu vrei să spui.
T i n c u ţ a: Da pe Lefterescu l-ai văzut în circ?
E u: Mi se pare că era într-un stal, drept în faţa mea.
M ă n d i c a: Lângă lojă ei! (Tincuţii:) Ai văzut? Ai înţeles acuma pontul? Vezi, daca eşti proastă?
T i n c u ţ a: Peste poate!
E u (aruncând o privire pe fereastra şi văzând o trăsură închisă, care a tras la scară): Vorbeşti de lup şi madam Potropopesco la uşe.
T i n c u ţ a: Ea!
M ă n d i c a: Vezi ce obraznică e!
E u (având un presentiment şi luându-mi pălăria): Doamnelor, daţi-mi voie să vă salut. îmi pare bine că vă

găsesc totdeauna vesele şi graţioase. Eu trebuie să mă retrag.

T i n c u ţ a (tăindu-mi calea): Aşa degrab'?

E u: Vă asigur că. o afacere. urgentă.

M ă n d i c a (acoperindu-mi uşa): Fără să iei măcar un ceai?

E u (apăsat din ce în ce mai mult de negrul meu presentiment): Parol.

M ă n d i c a: Tocma acu?

T i n c u ţ a (smulgându-mi pălăria): Peste poate!

(Eu, trebuind să cedez, cad zdrobit pe un puf.)

F e c i o r u l: Madam Potropopesco.

(Măndica se face roşie, Tincuţa vânătă, eu galben, Madam Miţa Potropopesco apare, uimitoare de frumuseţe şi de toaletă ca totdeauna, purtând pălăria bleu gendarme. Cele trei dame se sărută foarte afectuos.)

M i ţ a: E un ger afară, maşer, că nu-ţi poţi face o idee. Daca o ţinea aşa toată noaptea, se duce dracului rapiţa!

E u: Nu crez. Am vorbit cu arendaşi.

M i ţ a: Aş! nu mi-a scris azi Potropopescu al meu?

M ă n d i c a (Miţii): Ai fost aseară.

T i n c u ţ a (Măndichii): Taci, tu! Las' să-ntreb eu. (Miţii:) Ai fost aseară la circ, madam Potropopesco?

M i ţa: Da.

M ă n d i c a: Sin.

T i n c u ţ a: Taci! (Miţii:) Singură?

M i ţ a: Nu; cu maman.

T i n c u ţ a: Cu maman? Bravo!

E u (sculându-mă): Doamnelor, eu.

M ă n d i c a (împiedicându-mă să-mi iau pălăria, şi încet): Tocma la pont? (Merge să apese nasturele soneriei.)

T i n c u ţ a: Şi. era multă lume la circ?

M i ţ a: Foarte multă.

M ă n d i c a (sunînd prelungit): Ce slugi dobitoace!

(Feciorul vine.)

M ă n d i c a: Nu te-am chemat pe dumneata: treaba dumitale e să stai la uşe; unde e dobitoaca de Roza? Ce face cu ceaiul?

(Feciorul iese.)

T i n c u ţ a (Miţii): Era cineva dintre cunoscuţi?

M i ţ a: Mai nimeni. Era Costandineasca, Dumitreasca, Vasileasca, Georgeasca, Ogretinencile.

(Roza, subreta, apare.)

M ă n d i c a: Ce faci cu ceaiul ăla?

R o z a: E gata, coniţă.

M ă n d i c a: Apăi, de ce dracu nu-l aduci odată?

R o z a: E gata, în salon.

M ă n d i c a: Atunci, de ce nu spui, proasto!

(Roza pleacă bombănind.)

M ă n d i c a: Să nu bombăneşti, obraznico!

(Toată vremea asta, madam Tincuţa Popesco tace, bătându-se pe palma stângă cu un cuţit de sidef pentru tăiat corespondenţa; pe când madam Potropopesco se consideră în oglindă, drăcuindu-şi un cârlionţ rebel din frunte, care nu vrea să stea cum trebuie. Madam Piscopesco cu un gest degajat ne pofteşte în salonul cel mare la ceai. Un samovar şi un serviciu de argint cu coroană de conte dasupra monogramei E. P.

— Esméralde Piscopesco – de toată frumuseţea.)

T i n c u ţ a (Miţii): Apropo, nu mi-ai spus cine mai era la circ.

M i ţ a: Ba, ţi-am spus. Ogretinencile.

T i n c u ţ a: Nu. Dintre bărbaţi.

M i ţ a: Dintre bărbaţi?

(Eu trec repede din salonaş şi-mi iau pălăria.)

M ă n d i c a: Nu iei ceaiul?

E u (ţinându-mi în sus şi bine pălăria): Ba da.

T i n c u ţ a: Mitică. nu era?

M i ţ a: Mitică? nu ştiu care Mitică.

T i n c u ţ a: Lefterescu! sublocotenentul!

E u (frigându-mă cu ceaiul, către Mândica): Pardon, eu trebuie să.

M i ţ a (râzând foarte veselă, către Tincuţa): A! Lefterescu! Mitică al dumitale.

T i n c u ţ a: Ba al dumitale, obraznico!

M i ţ a: Ba al tău, mojico!

(Eu, scăpând din mână paharul cu ceai, împing pe madam Piscopesco cât colo, dau în lături pe fecior şi într-o clipă sunt în curte. În poartă întâlnesc pe bravul Lefterescu.)

E u: Un'te duci?

M i t i c ă: La five o ’ clock, la madam Piscopesco.

E u: Fugi, nenorocitule!

HIGH-LIFE.

Tânărul Edgar Bostandaki este suplinitor la catedrele de muzică desen, gimnastică, scrimă şi religie de la gimnaziul clasic înfiinţat de curând în urbea sa natală. Gimnaziul are până acuma numai clasa întâia şi e întreţinut de comună; se speră că la anul viitor se vor completa patru clase, trecând totul pe seama statului. Deşi încărcat cu predarea a cinci cursuri importante de gradul secundar, tânărul suplinitor găseste destulă vreme să frecventeze societatea înaltă din localitate, unde trece drept un perfect gentilom. În adevăr, Edgar este un tânăr care are multe succese în saloanele din Tîrgul Mare. Vorbeşte franţuzeşte de când era mic şi se pricepe foarte bine la mode şi confecţiuni, aşa că nu o dată este consultat asupra acestui capitol. Profesia de cronicar high-life nu este uşoară, fiindcă trebuie să scrii despre dame, şi damele sunt dificile, pretenţioase, capriţioase. Spui de una o vorbă bună, superi pe alta; spui rău de alta, atunci nu mai poţi pretinde că eşti un om galant; insişti cu deosebire asupra uneia, dai loc la bănuieli; neglijezi pe vreuna, îi inspiri o ură primejdioasă. Mai ales într-o societate foarte restrânsă şi foarte aleasă ca societatea din Tîrgul Mare, un cronicar de salon trebuie să-şi drămuiască atenţia cu cea mai mare stricteţă. Grea profesie, ce-i drept;

însă tânărul Bostandaki, om de spirit şi cu educaţiune distinsă, a fost parcă născut a fi cronicar high-life. Cronicele lui, în formă de corespondenţă, le publică într-un ziar cotidian din cel mai apropiat oraş mare de provincie.

Dar, va zice cineva:

— Bine! însă cronicarul este şi el om, mai ales dacă e tânăr; trebuie să aibă şi el simpatiile şi preferinţele, antipatiile şi aversiunile sale.

El stă într-un colţ al salonului cu carnetul său în mână şi priveşte la vârtejul valsului; în acest vârtej, ochii lui trebuiesc să deosibească între toate pe câteva, mai graţioase, şi, între aceste câteva mai graţioase, pe una, nentrecută, adorabilă.

— Ei, da – răspunz eu – înţeleg ce spuneţi. Însă cronicarul de salon trebuie să-şi calce pe inimă, să fie discret şi imparţial. Şi asta n-o poate oricine, cum o poate Turturel.

— Care Turturel?

— Edgar Bostandaki. Turturel este numele pe care i l-au dat în copilărie, alintându-l, papaia, mamaia şi duduile, surorile mai mari. Turturel – aşa-i că sună bine? – este pseudonimul destul de transparent cu care Edgar îşi semnează cronicele.

Ei! şi totuşi, cât de corect şi de discret, cât de galant şi de imparţial, însuşi Turturel a greşit odată un carnet mondain.

Din iniţiativa unui comitet compus de damele din înalta societate a Tîrgului Mare, reşedinţa subprefecturii Plăşii de Mijloc, s-a dat în saloanele otelului Regal de acolo „Un mare bal filantropic, al cărui venit se va împărţi giumatate în folosul umanităţii suferinde şi giumatate pentru sporirea fondului de întreţinere a gimnaziului clasic local, până la trecerea lui în bugetul statului”. Maiorul a oferit muzica militară, pe care a adus-o cu trenul de la reşedinţa prefecturii.

A fost un bal cum nici într-o capitală de judeţ nu se poate mai splendid. Damele, pline de devotament pentru nobilul scop al petrecerii, s-au întrecut în toalete. Uniforma şi

fracul au fost minunat reprezentate, deşi frac nu purtau decât subprefectul, primarul şi Turturel; restul sexului urât purtau unii redingotă, alţii jachetuţă scurtă. Onorurile balului le-au făcut comitetul damelor, sub preşedinţa tinerei doamne Athenaïs Grégoraschko, soţia subprefectului. S-a petrecut până la şapte dimineaţa, când aurora cu degetele ei de rozã a venit să bată la uşa orizontului şi să stingă cu privirile ei lumina petroleului, amintind infatigabililor dănţuitori că trebuie, cu regret, să se desparţă.

A doua zi, d. Turturel punea la postă pentru gazetă un carnet mondain, cu notiţa: „Rog a se trimite, după obicei, 50 de exemplare pi adresa mè". Seara, cronicarul citea în faţa comitetului damelor, al cărui secretarer, darea de seamă asupra rezultatului operei de binefacere. De prisos să reproducem textul întreg al acestei lucrări de caracter oficial. Ne mărginim a-i da concluziunile: „Venit brut, 575 lei; cheltuieli, 368 lei; beneficiu net, 207 lei; 103 l. 50 b. pentru sporirea fondului de întreţinere a gimnaziului; 103 l. 50 b. pentru umanitatea suferindă."

După ce au mulţumit comitetului de dame, d. Edgar Bostandaki în numele gimnaziului, iar d. primar în numele umanităţii suferinde, şedinţa oficială s-a ridicat. Apoi s-a-nvârtit un maus. Peste două zile, iată că multaşteptatele exemplare din Voacea zimbrului sosesc. Ele conţin cronica atât de dorită: Cum se pitrece la noi.

Extragem la întâmplare câteva rânduri: „. Sâmbătă sara s-a ţinut în fine la noi strălucitul bal filantropic sub prezâdenţia graţioasei doamne Athenaïs Grégoraschko, născută Perjoiu.

O enormă afluenţă de tot ce Tîrgul Mare are mai distins, fiecare ţinând să mulţumească încântătoarei prezidente iniţiatoare, preaamabila doamnă Athenaïs Grégoraschko.

În acordurile muzicii militare, care întonează cu destul brio un vals vaporos, perechile pornesc ca duse pe nişte valuri, în cari se pierde conştiinţa, iar timpul pare că s-a oprit pe loc ca să admire cum trec în vârtej fierbinte,

uimitor, nebunesc, atâtea ş-atâtea flori, parcă smulse de vântul aprig al pasiunii. Doamna Athenaïs Grégoraschko, regina adorabilă a valsului adorat.

Dar, la un semnal, uşile din fund se deschid. Supeul! Un moment de odihnă pentru această zvăpăiată tinereţe, un moment de odihnă şi de reconfortare! Doamna Athenaïs Grégoraschko face onorurile, luând loc în capul mesei, cu graţia nespusă care o caracterizează.

Dopurile pocnesc, pare c-am fi la un atac de tiraliori, care nu sparie de loc pe bravii convivi. Şampania curge-n valuri. Doamna Athenaïs Grégoraschko dă semnalul şi aci; ridicând în sus cupa plină de delicii, ca divina Hebe, atinge de buzele răci buzele sale calde, cu acea delicateţă poetică cu care fluturelul atinge caliciul unui miosotis.

Dar muzica ne cheamă. Trăiască valsul! Doamna Athenaïs Grégoraschko, infatigabilă silfidă.”.

Aici o îngrozitoare greşală de tipar. A doua zi, duminică dimineaţa, la cafeneaua din centru, spiritualul cronicar high-life citea mai multor tineri din localitate carnetul lui: Cum se pitrece la noi. Tinerii îl ascultau cu multă admiraţie şi poate cu mai multă invidie: e desigur fericit un tânăr care dispune, pe lângă talentul stilului, de o coloană de publicitate, ca să se facă, fireşte, atât de plăcut damelor! Pe când se comenta articolul şi autorul căuta să explice amicilor săi ce înseamnă „divina Hebe” şi „calici”, iată că deodată intră d. subprefect, Raoul Grégoraschko, soţul „infatigabilei silfide”. D. subprefect salută în dreapta şi în stânga cu gravitate, apoi, drept în faţa lui Edgar Bostandaki şi cu un ton neobicinuit de aspru:

— Domnule Turturel! uite-te la mine. Te opresc, magariule, să faci de mauvaises plaisanteries
[23] pi conta doamnei Gr?goraschko, so?ia m?!

Apoi face un ocol prin cafenea bufnind:

A-t-on jamais vu pareille insolence!
[24]

Edgar nu pricepe de loc. însă Raoul se întoarce iar şi, gesticulând cu cravaşa, de care nu se desparte niciodată:

— Altă dată, dacă-ţi mai permiţi di aieste, îţi rup urechile!

— Dar.

— Urechile! m-ai înţăles? espèce d ’ imbécile!

[25]

Şi iese turbat, făcând să şuiere aerul sub jocul cravaşei. Toată lumea rămâne uimită. Din ce pricină? Hebe? Calici?

— Nu înţeleg de loc, zice Turturel, dând din umeri cu totul nedomirit.

Pe când fiecare caută cu de-amănuntul să găsească în cronică motivul penibilei scene, iată că intră în cafenea d. maior Edmond Buzdrogovici, graţie amabilităţii căruia opera filantropică avusese concursul graţios al muzicei militare. Fără să salute şi vădit foarte supărat, Edmond se apropie de Edgar, cu aşa pas şi aer straşnic, încât Edgar se ridică drept în picioare în faţa lui Edmond.

— Domnule! zice Edmond, fierbând ca un samovar; dumneata eşti acela care scrii porcăriile aieste? Răspunde!

Şi-i vâră lui Edgar gazeta sub nas. Edgar, ferindu-se, răspunde hotărât:

— Da!

— N-o fost şi madam Buzdrogovici, soţia mè, la bal?

— Ba da!

— Atunce, di madam Buzdrogovici, soţia mè, pentru ci n-ai pominit nimică? nici chiar numele! Să fi fost fără compliment – nu pretinde! dar nici macar numele?!

— Domnule maior.

— Mişălule! strigă Edmond.

Şi, scurt mişcarea! până să-i zică unul dintre amici „Ăra! da stăi, bri omule!” îi trage două palme vajnice şi iese.

— Nu mai înţăleg nimică, pi onoarea me! zice Edgar şi iese şi el.

ÎNTÂRZIERE.

M-am suit, la Sinaia, în trenul 14, acceleratul care pleacă la ora 6 şi 8 minute spre a ajunge în Bucureşti la 9 şi 10.

Am găsit, din norocire, un vagon de clasa a doua la coada trenului. E adevărat că vagonul din urmă al unui tren se clatină mai mult; în schimb însă, nu e privelişte mai plăcută, într-o călătorie cu drumul de fier, decât la fereastra din spatele trenului, lucru de care un amator se poate bucura foarte rar, fiindcă orice tren trebuie să aibă la coadă un frânar de siguranţă, şi puţine vagoane de călători sunt prevăzute cu frână de mână. Trenul a plecat din Sinaia la ora regulata şi a ţinut strict mersul reglementar până la Ploeşti. Am putut dar să mă bucur de o minunată privelişte: valea Prahovei desfăşurându-se în fuga spre miazănoapte pe măsură ce trenul gonea spre miazăzi. De la Ploeşti, trenul de Predeal ca să apuce spre Bucureşti schimbă frontul şi, ca şi cum ar vrea să se-ntoarcă înapoi, locomotiva se pune acolo unde până aci era coada trenului. Am voit să găsesc un alt vagon la capătul celălalt, care acum rămăsese coadă; n-am mai avut noroc; cea din urmă trăsură era un furgon de bagaje. M-am resemnat şi m-am suit în acelaşi vagon în care gustasem destulă plăcere; şi am făcut bine. Vagonul nemaifiind în coadă, frânarul de siguranţă îl părăsise, iar locul de la pavilionul de observaţie, unde e frâna, era acuma gol. M-am suit acolo şi am putut vedea, pe deasupra vagonului înaintaş şi a locomotivei, linia în depărtare.

Am pornit regulat din Ploeşti la 8 şi 8 şi, menţinând mersul reglementar, am intrat în staţia Periş exact la 8 şi 38. Trecând de la semnal spre staţie, trenul şi-a micşorat foarte simţitor viteza şi în faţa gării s-a oprit. Cui e obicinuit cu mersul trenurilor, o oprire în afară de cele prevăzute la itinerar îi dă de gândit. Ştiu că trenul 14 nu se opreşte la Periş. Mi-am închipuit numaidecât că un personaj important vrea să se urce de acolo. Dar trenul stă, şi mi se pare că auz pe peron glasuri alarmate. Nu-mi închipuiesc ce poate fi; în orice caz, pentru trenul nostru, cum linia este dublă până-n

Gara de Nord, şi cum nu s-a oprit brusc, vreo primejdie nu-i probabilă.

Mă uit de la locul meu înainte. S-a cam înnoptat şi nu se prea vede departe; dar semnalul luminos de la ieşire către Bucureşti se vede închis – e lumină roşie. Mă cobor din vagon şi împreună cu mine şi alţi pasajeri. Întrebam pe impiegaţii de mişcare şi aflăm cauza opririi trenului nostru: la ieşirea din Buftea, staţia următoare, a deraiat un tren de marfă, care trecea de la Bucureşti spre Ploeşti. Astfel, şi linia noastră e închisă. Telegraful şi telefonul lucrează între Buftea şi Periş. Personalul mişcării mişună cu multă febrilitate. În sfârşit, aflăm cari sunt dispoziţiile luate de inspecţia respectivă. Trenul nostru aşteaptă aci, în Periş, trenul 122, care, venind din Moldova pe urma noastră, va ajunge aci la 9 şi 20. Pasajerii din ambele trenuri se vor sui într-unul singur; acesta va porni spre Buftea, se va opri la locul catastrofei, şi vom transborda: toate trenurile de la Bucureşti se opresc în Buftea ca să se-ntoarcă înapoi cu călătorii spre Bucureşti, iar trenul nostru se va întoarce înapoi cu pasajerii de la trenurile spre Moldova şi Brăila-Galaţi. Aproape un ceas trebuie să aşteptăm trenul 122.

Pe când toată lumea se plimbă pe peron la răcoarea splendidei seri de vară, o cocoană scoate capul dintr-un vagon şi strigă, către cine, nu se poate şti:

— Ce dracu, domnule! mult o să mai stăm aici? Apoi, cu multă indignare: Ce dobitocie!

Personalul mişcării n-are vreme să răspunză cocoanii. Mă sui în vagonul unde se află acea damă şi, după ce o salut frumos, încep să-i explic toată împrejurarea: cum a deraiat trenul de marfă, cum trebuie să se unească trenul 14 cu 122, cum o să transbordăm, ş.cl.

— Să fie ai dracului! zice cocoana foarte supărată.

— Cine, coconiţă? întreb eu.

— Dumnealor de la drumul de fier. De ce nu bagă de seamă!

— Ei! zic eu; nu se poate fără câte una de asta, daca e o data drum de fier.

— Pentru că sunt dobitoci! Şi cât o să întârziem?

— Apoi – zic eu – cu manopera de aici, cu transbordarea de la Buftea, poate să întârziem vreo două ceasuri.

— Două ceasuri? Fir-ar ai dracului! Care va să zică, atunci, când ajungem în Bucureşti?

— Era să ajungem la 9 şi 10. şi acuma.

— Şi acuma?

— Acuma o să ajungem pe la 11 trecute!

— Ce dobitocie!

— Şi, dacă-mi daţi voie, coconiţă, de unde veniţi dv.?

— De la Vălenii de Munte. Mă recomand: madam Sevastiţa Stănescu, născută Vasilescu.

— Sunteţi din Capitală?

— Da. Sunt măritată la Văleni, dar viu des la Bucureşti, am părinţi. Noi suntem din Bucureşti. Daca cunoşti dumneata pe domnul Cristache.

— Nuzic – n-am onoare.

— Domnul Cristache Vasilescu, casele ale frumoase din Popa Chiţu. tata.

— N-am onoarea. Şi. mergeţi la Bucureşti în plimbare.

— Nu; merg la dandist. am un dinte. Bine, frate, cât o să mai stăm aici? că m-am plictisit. Fir-ar ai dracului!

— Iată – zic eu – soseşte trenul de Moldova; acuma, numa să se aranjeze cu al nostru, şi plecăm.

— Ce dobitocie!

După fel de fel de mişcări, cari durează încă aproape un ceas, iată că plecăm încetinel.

— Bodaproste! zice cocoana.

E o damă de vreo treizeci de ani, foarte frumuşică şi bine făcută – afară de mâni, cari poate n-ar strica să fie mai micşoare, şi, daca trebuie să judec după botine, şi despre picioare aş îndrăzni să zic acelaşi lucru. E destul de şic îmbrăcată: un corsaj de mătăsică roşie, fustă de mătase neagră şi o pălăriuţă de mult gust.

— Ce încet umblă! fir-ar ai dracului!

— Pesemne vă supără dintele; d-aceea vă grăbiţi.

— A! nu mă supără! Da să-şi bată joc de pasajeri aşa! Uite ce-ncet umblă! Asta e mare dobitocie!

Am ajuns. Toţi pasajerii ne dăm jos. Un hamal ia bagajul cocoanii; eu o ajut să se dea jos. E o privelişte destul de interesantă la locul catastrofei. Mormanul acela fantastic la lumina torţelor, activitatea personalului tehnic pentru curăţirea liniei de cadavrele îngrozitor de mutilate ale vagoanelor, şi restabilirea ei, forfoteala aceea, mişcările febrile ale luminilor de deosebite colori, toate astea fac un minunat efect pitoresc. Întorcând ochii de la atâtea lumini, din partea dreaptă spre stânga, pe poteca mai puţin luminată, pe unde trecem ca să ajungem dincolo la trenul de transbordare, văd că am pierdut pe cocoana. îmi pare rău, însă nu multă vreme, fiindcă deodată o aud la câţiva paşi înaintea mea:

— Fir-aţi ai dracului, să fiţi!

Se împiedicase cocoana în jurubiţa de sârme de pe marginea liniei şi căzuse. Am alergat şi am ajutat-o să se ridice.

— Fir-ar ai dracului, să fie!

Plecăm spre Bucureşti. Linia e liberă de acum. A! sfântă lipsă a obstacolelor!

— De-acu – zic – coniţa mea, într-o jumătate de ceas suntem în Gara de Nord.

— Câte ceasuri să fie?

— 11 şi 25.

— 11 şi 25? Fir-ar ai dracului!

— La 12 fără cinci, suntem în Capitală.

— Ce dobitocie!

În adevăr, la ceasul spus coborâm. Cocoana se repede jos drăcuind şi împingând pe hamal să meargă mai iute. Eu după dumneaei. Pe peron o întâmpină un tânăr şi frumos ofiţer de călăraşi, care o primeşte cu efuziune în braţe. Într-

o clipă perechea trece pe uşa de ieşire, se suie într-o trăsură şi: mână degrabă, birjar!

„Aşa? zic eu. Am înţeles. Bun dandist are cocoana!”

Mă sui şi eu într-o birje. Mi-e foame. Birturile sunt închise acum. Merg la o berărie să mănânc ceva. Pe cine aflu la berărie? Pe madam Sevastiţa Stănescu cu dandistul dumneaei, locotenentul. Mă aşez pe trotoar la o masă alături de tânăra pereche. Cum mă vede, graţioasa damă mă recunoaşte şi, întorcându-se către dandist:

— Lache, uite dumnealui este domnul din tren. Pe urmă, către mine, cu multă afabilitate:

— Recomand pe frate-meu, locotenent Pandele Vasilescu.

— Mersi, domnule, c-ai ţinut aşa de bună companie sorii-mi, îmi zice locotenentul. Nu luaţi loc cu noi?

— Mă rog.

— Zău – zice cocoana – dacă nu era domnul aşa de amabil ca să conversăm, ce mă făceam eu atâtea ceasuri de urât? Ce dobitocie! Închipuieşte-ţi? Lache, la caracterul meu, trei ceasuri. Fir-ar ai dracului!

LA MOŞI.

Vagoane de tramvai galbene şi albastre, tramcare, trăsuri boiereşti, căruţe mitocăneşti şi biciclete şi lume multă pe jos. De pe atâtea strade şi căi, ca de pe atâtea braţe ale unui fluviu uriaş, se varsă, ca-ntr-o mare zgomotoasă, pe bariera de la capul podului Tîrgului de Afară, valuri peste valuri de omenire. Precum este greu să se mai întâlnească două picături de apă o dată ce au apucat să intre fiecare după soarta ei în largul mării, aşa ar fi şi pentru două persoane să se mai găsească, rătăcite o dată în învălmăşeala Moşilor, daca n-ar fi cuminţi să-şi hotărască mai dinainte locul şi momentul de întâlnire. De aceea, foarte cuminte au făcut madam Georgescu a lui d. Mitică ceaprazarul şi madam Petrescu a lui d. Guţă de la minister şi cu tanti Lucsiţa, moaşa diplomată, de şi-au dat rendez-

vous: la trei ceasuri fix în pavilionul central la berărie – cine vine întâi aşteaptă pe ceilalţi.

În interiorul unui vagon închis al tramvaiului vechi, stau înghesuite, pe banchete şi-n picioare, treizeci şi patru de persoane suferind foarte tare. Între toate acestea, una sufere mai grozav – e cucoana Lucsiţa; fiindcă toate celelalte sufăr numai de căldură şi de sete, pe câtă vreme dumneaei sufere pe lângă astea şi de foame. Când se opreşte vagonul la Sf. Gheorghe, se face roşie, apoi galbenă şi pe urmă simte o sudoare rece, şi iar fierbinţeală şi iar răceşte, şi răsuflă greu, ştergându-se pe sub bărbia grasă, şi zice:

— Uff! dacă ştiam, mai bine luam birze! (că vorbeşte cam peltic). Teribelă căldură! mor!

Vagonul porneşte de la Sf. Gheorghe şi intră în Calea Moşilor. Parcă umblând, tot e mai bine, tot se mai face niţel curent. Curentul astâmpără puţin căldura; dar foamea nu se poate astâmpăra cu o slabă suflare de vânt. A fost desigur o mare imprudenţă din partea acestei dame să plece de-acasă aşa, trei ceasuri după dejun, fără să guste ceva, mai cu seamă că, din cauză că se grăbea să nu scape ora de rendez-vous la pavilionul central, a dejunat aşa de uşor: trei ouă răscoapte, o căpăţână de miel cu borş, nişte stufat; prune cu carne, friptură la tavă şi salată de castraveţi, trei cinzecuri cu sifon şi o cafeluţă.

La Zece Mese, vagonul se opreşte iar. Cocoana Lucsiţa se simte foarte rău. Pe trotoar, lângă ferestrele vagonului, se aude, acoperind tot zgomotul stradei, glasul unui bragagiu. Moaşa se scoală cu o hotărâre supremă şi, pardon în dreapta, pardon în stânga, îşi face loc până la uşă; împinge cu puterea desperării pe toţi de pe platformă şi dă să sară; vagonul se pune-n mişcare; moaşa se aruncă jos făcând un pas fals. Bragagiu, de două ori salvator! Daca nu-l apuca în braţe, cine ştie ce se-ntâmpla cu cocoana Lucsiţa, cum e corpolentă şi robustăl”

Într-un colţ e puţintică umbră. Acolo îl atrage ea pe salvatorul ei şi bea una după alta două litre de bragă. Braga este, ca băutură, foarte răcoritoare şi igienică; iar ca mâncare, cea mai uşoară şi totdeodată cea mai reconfortantă. În cîteva clipe, moaşa Lucsiţa s-a simţit rentremată; sfârşeala şi acel sentiment de pierzare, care-i vine omului când simte un gol de chaos la lingurea, au dispărut cu desăvârşire. Dar este târziu: două ceasuri şi trei sferturi. Vagoane după vagoane trec toate pline cu vârf: un locşor nu se mai găseşte. La fiecare vagon, cocoana moaşa face semne cu umbreluţa, cu batista, strigă: „opreşte!”

— Nu mai e loc!

Şi vagoanele îşi urmează drumul cu indiferenţă. Dar iată că se aude prin toată uruiala un sunet de timbru: un vagon se opreşte. Doi tineri eleganţi de pe treapta platformei de dinainte se dau jos scuturându-şi pantalonii şi pulpanele redingotelor de contactul cu mitocanii. Locuri goale! Cocoana moaşa se aruncă cu toată bravura, apucă bara de fier, suie treapta, împinge, se vârâ şi ajunge pe platformă. Un tânăr, strivit sub presiunea cucoanei, zice:

— Pardon, doamnăl Nu vedeţi că nu mai avem loc?

— Eu văz că este! răspunde cocoana Lucsiţa.

— Da; da dumneavoastră sunteţi corpolentă!

— Bine că esti dumneata subţirel! Pe mine aşa m-a făcut Dumnezeu, voluptoasă! Cui i plaţe! cui nu.

— Taxa, mă rog! strigă conductorul. Coana Lucsiţa scoate din portofel biletul pe care-l avea din Piaţa Teatrului. Conductorul observă biletul.

— Ăsta nu-i de la mine.

— Da de la ţine? întreabă cocoana.

— De la alt vagon.

— Da ţe? nu e tot vagonul vostru? Am plătit până la bareră. m-am dat zos.

— Dacă v-aţi dat o dată josîntrerupe conductorul – trebuie să plătiţi a doua oară.

— A doua oară? Bravos! frumoasă sarlatanie!

Dar în sfârşit plăteşte şi ia biletul nou. Vagonul soseşte la barieră. Cocoana Lucsiţa coboară. Din amândouă colţurile vine profumul de mititei: e o senzaţie neplăcută pentru cine e sătul; dar cui i-e foame, profumul acesta-i pare mai bun decât odagaciul. Cocoana Lucsiţa se porneşte cu nările umflate spre unul dintre colţuri, ca o panteră atrasă de mirosul ţapului sălbatic.

— Băiete! doi mititei!

Reconfortată, o ia pe jos şi intră în pavilionul central, unde o aşteaptă cu nerăbdare compania.

— Mitică! zice cocoana moaşa, după ce rupe o bucată de turtă dulce de la madam Georgescu; faţi ţinste? Mă! băiete, o halbă! da să nu-mi pui guler de gheneral!

Târgul e în toiul lui. Lume, lume, e ceva de speriat, pe onoarea mea!

După ce plăteşte d. Mitică, zice madam Petrescu:

— Haideţi întâi pe la oale, că am promis să cumpăr un fluieraş pentru băieţelul lu' madam Ionescu, stăpâna casei.

— Haide.

Şi au plecat spre oale.

Când să treacă drumul, coana moaşa zice:

— Staţi!

Gogoşi prăjite în ulei! Sahanul clocoteşte. Una. două. trei.

— Aide, ţaţo! lasă-le focului de gogoşi! nu simţi că miroase a rânced? Iar o să-ţi strici stomacul.

— Ba, să mă ierţi! nu miroase de loc a rânţed.

La oale. A cumpărat madam Petrescu fluieraşul şi au pornit toţi la grădină la Iliad. Când să intre, strigă cocoana moaşa la unul cu fes:

— Mă! dzeanabet
[26], ăla cu sampanica! ad-o limonadă!

Şi după ce bea:

— E reţe, bravos! mai ado una.

Pe urmă trag toţi planeta de la o italiancă cu papagalul. D. Mitica a citit planeta cocoanii Lucsiţii: „Ai să paţi multe

după inima ta cea largă; dar să ai coraj, căci vei trăi până la adânci bătrâneţe în mare fericire.”

— Ei, ass! ţe să mai paţ; dacă n-am păţit eu cât am fost zună! acuma, haber n-am!

Pe urmă d. Mitică a tratat-o pe tanti cu două bărdace de floricele calde.

Lăutari cu ţambalul, şi flaşnete, şi claranete cu toba mare, şi trâmbicioare, şi fluieraşe, şi hârâitori, şi cleşte clănţănind pe grătare, şi strigăte, şi zbierete, şi chiote! – e o plăcere! şi un miros de grătar încins! – e o bunătate! S-a aşezat prin urmare compania noastră la o masă, şi a comandat cârnaţi şi fleici şi două baterii cu sifon mare.

— Mă băiete! a strigat coana moaşa. la fleiţi să le pui ţimbru, m-ai înţeles? şi să le freţe bine cu ţeapă, m-ai priţeput?

Şi trage-i pe urmă fălci!

— Ce cioar'le, ţaţo! zice madam Georgescu; iar mănânci?

— Ţe mănânc? ţe-am mai mâncat?

Şi s-a făcut roşie ca sfecla şi a băut un macmahon pe nerăsuflate. Dar deodată, ca printr-un farmec, se opresc într-o clipă şi lăutarii, şi cimpoierii, şi claranetele şi toate glasurile, şi în acea clipă se aude banca pe care stă coana Lucsiţa făcând ca o cadenţă de fagot; apoi, iar porneşte cu mult brio grandioasa simfonie: muzici, jucării, cleşte, glasuri.

— Ţe? ţe râdeţi? zice coana moaşa roşie ca focul.

— Nu-i nimica! strigă d. Mitică. Sifonul meu a făcut aşa.

— Ce sifon? zice madam Petrescu. Nici n-ai pus mâna pe el!

— Parcă dumneata n-ai văzut sifoane să scârţâie fără să le atingi! dacă răsuflă la maşină.

Dar până să explice d. Mitică, moaşa s-a sculat repede şi s-a pierdut în învalmăşeală.

— Unde-i ţaţa? unde-i coana moaşa?

— S-a dus în grădină – zice d. Mitică – să mai tragă o planetă!

Al dracului d. Mitică!

MITICĂ

— Mitică. şi mai cum?

— E destul atâta: Mitică – de vreme ce şi dumneata îl cunoşti tot aşa de bine ca şi mine. Fireşte că trebuie să-l cunoaştem: îl întâlnim atât de des – în prăvălii, pe stradă, pe jos, în tramvai, în tramcar, pe bicicletă, în vagon, în restaurant, la Gambrinus – în fine pretutindeni.

Mitică este bucureşteanul par excellence [27].?i fiindc? Bucure?tii [28] sunt un mic Paris, şi Mitică, se-nţelege, este un mic parizian.

El nu e nici tânăr, nici bătrân, nici frumos, nici urât, nici prea-prea, nici foarte-foarte; e un băiat potrivit în toate; dar ceea ce-l distinge, ceea ce-l face să aibă un caracter marcat este spiritul lui original şi inventiv.

Mitică este omul care pentru fiecare ocaziune a vieţii găseşte un cuvânt de spirit la moment, şi pentru asta simpaticul parizian al Orientului este foarte căutat şi plăcut în societate.

Mitică are o magazie, un arsenal, o comoară de vorbe, de întrebări, de răspunsuri, cari fac deliciile celor ce au fericirea să-l cunoască.

Mai cu seamă pe provinciali, micul nostru parizian îi epatează cu verva lui scânteietoare.

El, de exemplu, inventează pe negândite vorbe ca: „Cea mai frumoasă fată din lume nu poate da decât ce are!” sau: „Viaţa este un vis, moartea o deşteptare!” ori: „Ei! madam Popescu, nu există rază fără spini!”

Închipuiţi-vă ce efect fac toate astea asupra spiritului doamnei Popescu!

Dar toate astea sunt vorbe sentimentale, lirice, melancolice, şi deşi şi-n genul acesta Mitică este destul de tare, e încă şi mai tare în genul uşor, picant şi ironic.

„În genul acesta, cel puţin, pot pentru ca să zic că n-am rival!” zice Mitică – şi cu drept cuvânt.

Exemple.

*

Când n-are tutun, îţi cere „o ţigară. suvenir”.

*

Când merge să se-mprumute cu bani:

— Unde ai plecat, Mitică?

— La vânătoare de lei.

*

Îi zici:

— Mitică, faci cinste?

— Nu pot, monşer, că mă strânge un ciorap.

*

Până în anul 1900, când mă-ntâlnea la Sf. Vasile, îmi zicea:

— De un an nu ne-am văzut!

Dar în anul acela l-am găsit în seara de 31 decembre la Gambrinus, tot acolo l-am întâlnit a doua seară, la 1 ianuarie, L-am salutat; s-a făcut că nu mă cunoaşte. După multă stăruinţă, şi-a adus în fine aminte cine sunt:

— Scuză-mă, neică – a zis Mitică – te uitasem: e un secol de când nu ne-am mai văzut!

*

Ceri într-o băcănie:

— Băiete, o ţuică!

— Nu-i da, domnule, c-o bea! zice Mitică.

— Am deseară lojă la operă; mergi cu mine? zice Mitică.

— Merg. Ce se cântă?

— Relaş, în cinci acte!

*

Intri la Gambrinus; te apropii de Mitică şi-l saluţi; el îţi răspunde amabil:

— Adio!

Îl saluţi la plecare; el îţi răspunde:

— Să-mi scrii!

— Ai parale, Mitică?

— Nu umblu cu metal: mi-e frică de trăznet.

*

Birjar! slobod? întreaba amicul nostru.

Da, conaşule!

Atunci, du-te-acasă.

— Dă-mi cusurul
[29], zic negustorului.

— Nu-i da, d-le, întrerupe Mitică; dumnealui n-are nici un cusur.

*

Un prieten ghindoc se-ntinde să-şi ia pălaria dintr-un cuier prea-nalt. Mitică îi strigă:

— Pune o coală de hârtie sub picioare!

*

Mitică zice despre un prietin destituit:

— L-a-naintat.

—?

— L-a făcut inginer de poduri.

Şi când e în culmea vervei adaogă:

—.detaşat cu serviciul în Cişmegiu: dă muştele afară!

*

Te plângi lui Mitică de cine ştie ce; el nu vrea să asculte, fiindcă „petiţie fără timbru nu se primeşte”.

*

La restaurant:

— Iaurt ai? întreabă eL

— Este.

— Dă-mi vreo câţiva centimetri.

*

În loc de „usturoi”, zice „vanilie sârbească”, în loc de „vin”, zice „flanelă de Drăgăşani”, şi-n loc de „bilet de bancă”, „poza lui Traian”.

*

Când pleacă pe jos, te invită:

— Hai, că te iau în dreapta.

*

Mitică se urcă pe platforma dinainte a tramvaiului electric; vagonul porneşte; în culmea vitezei, deodată amicul nostru strigă manipulantului:

— Opreşte! ţi-a căzut biciul!

*

Mitică stă cu mai mulţi prietini în colţ la Continental, pe Piaţa Teatrului. Un prietin salută şi sare pe platforma din urmă a tramvaiului, care merge către Sf. Gheorghe:

— Arde-l, birjar! strigă Mitică.

— În toiul alegerilor, unde-şi pune Mitică al meu candidatura?

— La Bucureştii-Noi.

— La ce colegiu?

— La colegiul al patrulea.

[30]

*

Te doare măseaua. Ce doctorie îţi recomandă Mitică?

— Rădăcină de cleşte.

*

Ai cerut o bere şi o laşi să-i treacă puţin spuma; Mitică zice:

— Bea-ţi berea, că se răceşte.

*

La Gambrinus:

Mitică, la plecare, către băiatul care a servit:

— Băiete, mi se pare că mi-a picat o băncuţă; vezi, dacă o găseşti, mi-o dai înapoi deseară; dacă nu, ia-o tu bacşiş.

— Câte ceasuri sunt, Mitică?

— Câte a fost ieri pe vremea asta.

— Apropo – zice-Mitică – de câţi ani eşti?

— De. atâţia.

— Tocmai cât măgarul mitropolitului!

*

Ţi-ai cumpărat o blană nouă. Te întâlneşti cu Mitică. În loc de „s-o porţi sănătos!” îţi zice:

— Bravos! blană ai; acuma, junghi îţi mai trebuie!

— Ţi-aş face curte, domnişoară – zice Mitică unei tinere telegrafiste – dar vai! n-am curaj; ah! ştiu cât eşti de crudelă!

— Cum, domnule Mitică? de unde ştii?

— Parcă eu n-am aflat cum baţi depeşile!

*

Mitică te roagă să pui o vorbă bună la Ministerul de Război, dacă ai vreun prieten, ca s-o numească pe soacră-sa „moaşă militară”.

*

Trenul de plăcere merge-ncet; Mitică zice:

— A ostenit caii.

Ori, mai bine:

— A uitat să dea grăunţe la cai!

Trenul se opreşte la o staţie; Mitică;

— A oprit, să le dea apă.

*

E polei. Cade un domn. Mitică strigă:

— Chegle-carambol!

Cade o doamnă:

— S-a rupt gazometrul!

Ş. cl., ş. cl., ş. cl.

Al dracului Mitică!

O ZI SOLEMNĂ.

Zi-ntâi de mai stil nou 1900, zi de redeşteptare, ziua florilor, ziua triumfului primăverii, a fost ziua şi a unui alt mare triumf – triumlul unei idei mari! ziua-n care s-a realizat în fine un ideal de multă vreme hrănit cu pasiune în sufletul celui mai neobosit dintre primarii urbani ai regatului, în sufletul bravului meu amic Leonida Condeescu, primar al urbei Mizil. Numai acela care a luptat în viaţa lui pentru o idee mare, numai acela care şi-a jertfit liniştea, odihna, totul pentru o cauză publică, numai acela poate înţelege importanţa zilei de 1 mai 1900.

Mizilul! Aşezată la poalele Tohanilor, celebre podgorii, această urbe – o grădină – se răsfaţă cu multă cochetărie pe o pajişte plană, asupra căreia bate soarele în plin de cum răsare şi până apune, iarna şi vara. Rar se găseşte o panoramă aşa de plăcută şi atât de luminată: la miazanoapte, trâmba podgoriilor aci aproape, şi mai sus, în depărtare, treptele din ce în ce mai azurii ale Carpaţilor; la miazăzi, câmpia vastă, care se-ntinde, uşor povârnită, până departe-n Dunăre. La spate, cea din urmă treaptă a munţilor; în faţă, neţărmurita zare a câmpiei. Se poate zice că Mizilul este poarta Bărăganului. Alături se află Fefeleiul, ilustru pentru vechimea lui istorică, leagănul aristocraţiei de pe albia Buzăului; se mai află apoi aci aproape Inoteştii şi mai încolo Lipia, amândouă vestite pentru cultura pasionată a rasei cavaline şi pentru cursele de cai pe deşelate şi pe distanţe de sute de kilometri.

Se întinde o câmpie.

Pe sub poale de Carpaţi, Câmp deschis de. călărie etc.

Mizilul străluceşte în mijlocul tutulor, până acuma ca reşedintă de suprefectură şi ca una din cele mai importante centre politice ale ţării. El datoreşte însă în mare parte importanţa sa activităţii, energiei şi devotamentului lui Leonida Condeescu. Se poate oare zice Termopile fără a zice Leonida? Nu, desigur. Ei! tot astfel, cine zice Leonida, zice Mizil. Mizilul nu se poate concepe altfel; dar nici Leonida.

Ce a făcut Leonida Condeescu pentru urbea lui este imposibil de descris pe larg într-un cadru aşa de strâmt. Mă voi mărgini prin urmare a consemna, în liniamentele lor generale, unele din faptele sale cele mai importante, al căror mobil a fost totdeauna dorinţa fierbinte de a afirma importanţa Mizilului, de a grăbi ridicarea Mizilului, de a realiza înflorirea Mizilului. Este Leonida un ambiţios? Da, fără îndoială! zic eu; dar când ambiţiunea nu este egoistă, ci altruistă; când ea s-aprinde pentru binele public, este nobilă şi mai presus de orice laudă. Din frageda lui tinereţe,

Leonida a visat un Mizil mare, un Mizil cel puţin capitală de district deocamdată. Astfel, odată l-a-ntrebat profesorul la lecţia de geografie:

— Leonido, care e capitala judeţului Buzău?

— Mizilul, domnule! a răspuns cu mândrie tânărul Leonida, viitor primar al urbei sale natale.

— Nu-i adevărat, Leonido, a zis profesorul; e Buzăul. Dar capitala judeţului Prahova?

— Mizilul, domnule! a răspuns hotărât junele.

— Nu-i adevărat, Leonido; este Ploeştii. Dar a judeţului Ialomiţa?

— Mizilul, domnule! a răspuns desperat băiatul.

— Nu-i Mizilul; e Călăraşii. Treci la loc!

Leonida a tăcut, încruntându-şi sprâncenele – e foarte sprâncenat – şi a trecut la loc. Dar dacă a tăcut, asta nu înseamnă că n-a gândit.

„A! şi-a zis el în gândul lui. A! care va să zică, Mizilul nu e capitală de judeţ!”

De atunci tânărul nu a mai avut astâmpăr, şi, înainte chiar de vârsta legiuită, s-a aruncat cu pasiune în luptele politice, şi – orice glumă deoparte – trebuie să mărturisească fiecine că puţini dintre bărbaţii noştri politici mari şi mici au fost aşa de consecvenţi ca Leonida: soldat credincios al partidului conservator, încă de pe vremea cînd nu se-ndura să crează că Mizilul ar putea fi ceva mai puţin decât capitala Ialomiţei, daca nu a Buzăului sau a Prahovei, a rămas până astăzi acelaşi – partidul său n-are un membru mai nestrămutat şi mai devotat.

Toate stăruinţele lui Leonida pentru a face din Mizil capitala unuia dintre cele trei judeţe limitrofe au rămas infructuoase: era peste putinţă a se degrada, fără nici un motiv plauzibil, Ploeştii, Buzăul, ori Călăraşii. În privinţa Ploeştilor, Leonida găsise motivul, un motiv destul de puternic: Ploeştii se făcuseră vinovaţi de o crimă contra unităţii statului; acest oraş se proclamase odată ca republică independentă; statul avea tot dreptul să

pedepsească Ploeştii şi să declare Mizilul capitală a Prahovei. La această argumentare zdrobitoare a lui Leonida, i s-a răspuns că un caz identic se petrecuse cu sora noastră de ginte latină, Franţa: Parisul se declarase şi el comună independentă; cu toate astea, nimeni nu s-a gândit să-l pedepsească prin degradare, mutând capitala districtului în altă parte, la Versailles, de exemplu.

Atunci, Leonida a propus guvernului o altă soluţiune: să se ia câteo bucată din cele trei judeţe limitrofe, să se facă un trup, care să se declare judeţ de sine stătător cu capitala Mizil. Soluţiunea era neadmisibilă, din cauza crizei de care suferea tezaurul public.

Fără să renunţe a gândi la realizarea visului său într-un timp mai oportun, Leonida a început să stăruie ca barem să se strămute la Mizil episcopia de Buzău. Fatalitatea însă! S-a opus sinodul.

— Atunci, dacă nu se poate episcopia, strămutaţi la Mizil măcar regimentul 32!

La aceasta s-a opus comenduirea corpului respectiv de armată.

— Atunci, dacă nu se poate regimentul 32, înfiinţaţi-ne un liceu clasic şi mutaţi la Mizil Facultatea de medicină din Iaşi! La aceasta s-a opus Ministerul Cultelor.

— Sau clădiţi-ne un teatru naţional cu o subvenţie din partea statului!

La aceasta s-a opus Direcţia generală a teatrelor.

„Mulţi vrăjmaşi are Mizilul!” a gândit cu amărăciune Leonida, şi la acest gând şi-a îndoit energia. A cerut o audienţă la rege. La această audienţă, Leonida şi-a aşternut tot programul său de dezvoltare a Mizilului, arătând în culori vii suveranului perspectiva unui măreţ oraş, care să fie cu vreme fala regatului.

— Sire, tot s-a făcut pentru alte oraşe; pentru Mizil, nimic! Noi n-avem reşedinţă de judeţ, n-avem tribunal, n-avem episcopie, n-avem regimentul 32, n-avem liceu, n-avem facultate de medicină, n-avem teatru naţional, n-avem pod

peste Dunăre – n-avem nimic, nimic, sire! Rugăm pe maiestatea-voastră să ni se dea şi nouă ceva din toate astea. Să nu se uite că Mizilul este un oraş care a luat totdeauna parte cu entuziasm la cele mai mari acte ale istoriei naţionale; este păcat, sire, ca Mizilul să fie astfel persecutat! căci nu putem pentru ca să zicem alt decât că este o persecuţiune!

Suveranul a promis că va recomanda atenţiunii guvernului stăruinţele energicului primar, şi-n adevăr, cum a văzut pe preşedintele consiliului, i-a vorbit despre Mizil şi despre Leonida. Preşedintele consiliului a surâs cu bunătate şi a spus regelui:

— Sire, primarul Mizilului este un tânăr foarte meritos; însă are. are. nu un cusur, ci un exces de calitate: ţine să facă, cu orice preţ şi cât se poate mai iute, din urbea sa măcar un port de mare.

Pe când Leonida medita asupra chestiunii arzătoare: „ce s-ar putea cere guvernului în favoarea dezvoltării Mizilului?” iată că Direcţia generală C. F. R. înfiinţează expresul Bucureşti-Berlin via Breslau. Leonida ia itinerarul oficial şi vede. o scăpare din vedere, probabil! o greşală de tipar, desigur! în dreptul Mizilului nu se indică ora – o linie dreaptă, ca la Inoteşti şi la Vintileanca! Aleargă la gară. Cercetează. Nenorocire! Nu e scăpare din vedere, nu e greşală de tipar! Este exact: expresul trece pe la Mizil fără să se oprească, nici la dus, nici la întors!

A! asta e prea mult!

Un an! un an întreg de alergături, de stăruinţe, de protestări, de ameninţări! un an de nelinişte, de neodihnă, de luptă eroică! Atâta luptă trebuia să fie-n sfârşit încoronată de succes. În sfârşit, de la 1 mai stil nou, trenul numărul 5 Bucarest-Berlin şi trenul numărul 6 BerlinBucarest se opresc în gara Mizil. Cel dintâi soseşte în gară la 10 şi 12 minute şi pleacă la 10 şi 13 antemeridiane; cel d-al doilea soseşte la 6 şi 37 şi pleacă la 6 şi 38 postmeridiane. La trecerea primului tren, simpaticul primar

al Mizilului, în culmea emoţiunii, emoţiune legitimă a unui triumf atât de greu repurtat, a expediat colegului său, primarului de la Breslau, următoarea telegramă:

Maire Bürgermeister, Breslau.

Aujourd'hui jour solennel matin précises 10 h. 12 min. express BucarestBerlin arrêté gare notre Midil pavoisée foule énorme presque dix mille personnes applaudissements frénétiques enthousiasme comble commission trois citoyens notables montés aller Buzeo banquet rentrer soir précises 6 h. 37 min. Midil express BerIin-Bucarest. Vive Allemagne! Vive Roumanie! Vive Breslau! Vive Midil! Salutations fraternelles!

Maire Bürgermeister Midil.

Léonida Condeescu

[31]

Înainte de înapoiarea comisiei de trei de la Buzău, Leonida primeşte următoarea telegramă:

Maire B ürgermeister, Midil.

Breslau touché profondément sentiments Midil! Vive énergique maire Léonida Condeescu!

[32]

Maire Bürgermeister Breslau.

Nedescifrabil.

A! dar nu e totul sfârşit! zice Leonida, şi se suie în expresul numărul 6.

— Unde merge acest primar, care nu oboseşte niciodată?

— La Bucureşti.

— Ce treabă are la Bucureşti?

— Merge să stăruiască la C. F. R. ca, pe tăbliţa albă cu litere roşii, care indică direcţia celor două exprese, să se scrie de acum: BerlinBucarest via Breslau-Midil, si, viceversa: Bucarest-Berlin via MidilBreslau.

PROCES-VERBAL.

Astădi Miercuri 27 Oct. anul una mie nouă sute orele 1 p.m. Noi comisarul secţiei 55 după reclamaţia părţilor şi

anume domnişoara Matilda Popescu de profesiune particulară menajeră împreună cu mama sa d-na Ghioala Popescu idem, domnişoara Lucreţia Ionescu de profesiune rentieră împreună cu mătuşa sa d-na Anica Ionescu de profesiune văduvă pensionară viageră şi d. Stavrache Stavrescu de profesiune propietar, după ce l-am eliberat adi dimineaţă de la secţie, deoarece la prima cercetare ce am făcut-o aseară la faţa locului pentru scandalul provenit, s-a pronunţat cu vociferări la adresa guvernului, care este un obiceiu al său cunoscut de toţi concetăţenii din această suburbie şi în contra noastră chiar în eserciciul foncţiunii, transportându-ne în strada Graţiilor No. 13 bis unde se află imobilul în cestiune al susmencionatului propietar Stavrache Stavrescu, închiriat domnişoarii Matilda Popescu cu mama sa pe şase luni, de la sf. Dumitru corent până la sf. Gheorghe următor şi pe care nu-i permite a intra în posesiune numai cu arvuna fără a complecta chiria, iar domnişoara Lucreţia Ionescu cu mătuşa sa trebuie să se mute şi pretinde că nu vrea, deşi propietarul susţine că i-a rămas pe trecut datoare 22 de lei, lăsînd şi soba stricată, care d-sa contesteadă şi nu lasă nici o mobilă amanet, constatând următoarele:

Având în vedere că d. Stavrache Stavrescu, propietarul imobilului din strada Graţiilor No. 13 bis, lipit în dreapta cu imobilul aceluiaşi propietar cu No. 13 simplu, iar în stânga un loc viran tot al aceluiaşi propietar nengrădit depunându-se fel de fel de murdalâcuri de către vecini cum şi de trecători, pentru care i s-a făcut în mai multe rânduri proces de contravenţiune asupra salubrităţii publice, iar imobilul respectiv cu No. 13 bis fiind compus dintr-o cameră, o săliţă şi o bucătărie, toate de cărămidă şi o magadie de scânduri de lemne de foc, pe care l-a închiriat cu contract în regulă încă de la sf. Gheorghe trecut domnişoarii Lucreţia Ionescu pe un an, iar acum sub felurite pretexte refudă, nevoind să considere absolut nimic.

Considerând că domnişoara Lucreţia Ionescu pretinde că este în dreptul său deoarece în virtutea contractului cu timbru în regulă, când se ştia că are domiciliu, neaşteptându-se nicidecum, căci nu a avut măcar cea mai mică somaţiune iar biletul de închiriat a fost pus ilegal şi de aceea nu i-a dat nici o importanţă, credând că este numai o glumă fiindcă datoria de 22 de franci nu intră în socoteala chiriei pentru că este bani împrumutaţi din mână, fiind prin urmare altă chestiune, şi soba nu se putea strica, fiindcă a fost vară, şi astfet nu voieşte a evacua, deşi sus disul propietar i-a dat mobilele afara oprindu-i amanet un şifonel cu oglindă şlifuită în valoare de una sută douădeci de lei şi o lampă sistem cu două fitiluri de porţolan cu abajur pentru suma de 18 lei, contestând patru care pretinde propietarul iar dânsul susţine.

Având în vedere că d-şoara Matilda Popescu reclamă să intre imediat în casă neputând sta cu mobila d-sale expusă la intemperii, deoarece vremea ameninţă a se strica şi începând să pice poate să i-o ude, şi se păteadă fiind pluş de coloare delicată, şi deoarece a părăsit orice alt domiciliu ştiind că a dat arvună de cincideci de lei şi că poate conta cu siguranţă iar propietarul a încuiat imobilul şi a luat cheia, prin urmare nu cedeadă să lase a intra măcar un lucru cât de mic până ce nu i se achită tot restul chiriei în valoare de alţi 50 de lei în plus peste arvună, ca să nu mai paţă şi cu domnişoara Matilda Popescu, căci s-a săturat, iar aceasta promite pe onoare cel mult peste cinci dile, adică la 1 Noiembre.

Considerând că din cercetarea ce am făcut-o aseară, când am fi putut pentru ca să facem proces-verbal de ultragiu adus guvernului şi nouă ca agenţi ai forţei publice de către sus-numitul propietar dar am credut de cuviinţă a nu mai continua nici un scandal, deoarece ne-am mărginit a duce la secţie pe provocator până i va trece momentele de primă furie fiindcă pretindea că până la sosirea noastră ambele chiriaşe împreună cu mama şi mătuşa lor l-ar fi insultat şi

chiar l-ar fi lovit, încât de-abia a scăpat spre a veni să reclame, care noi n-am constatat fiind dus la o altă chestiune de aceeaşi natură în strada Pacienţii.

Având în vedere că după cum redultă din declaraţiile părţilor, aseară ar fi venit domnişoara Matilda Popescu în birjă singură fără mobilă numai cu mama s-a d-na Ghioala Popescu ca să vadă când începe să se mute domnişoara Lucreţia Ionescu
[33] şi cu mătuşa sa d-na Anica Ionescu, iar acestea au început să râdă spunând că parol, dumneavoastră aţi luat casa! iar la întrebarea domnişoarii Matildii Popescu că de ce râde, vechile chiriaşe au răspuns că dânsele o au casa până la sf. Gheorghe, atunci a început nouele chiriaşe să râdă, iar la întrebarea d-şoarii Lucreţii Ionescu că de ce râde nouile chiriaşe au răspuns că dânsele au dat arvună în regulă, şi atunci au început să caute pe propietar căci era ascuns în casa sa de alături.

Considerând că la pretenţiunile chiriaşelor sus-numitul propietar a ameninţat cu dare afară din casă pe d-şoara Lucreţia Ionescu şi pe mătuşa sa d-na Anica Ionescu, căci nu le mai dă casa, neplătind regulat chiria şi având chiar pe trecut o datorie de 22 de lei şi soba stricată, d-na Anica Ionescu exesperată a strigat să-i crape ochii cui minte, dacă datoria e de la chirie şi soba nu era aşa, pe câtă vreme d-şoara Matilda Popescu a dis că dacă se ştie cu casa încurcată pentru ce face escrocherie şi o mai dă şi la alţii! iar propietarul i-a răspuns că cu dumneata nici nu vorbesc până nu văz toată chiria că n-am poftă şi de alt bucluc, şi atunci pretinde dânsul că toate chiriaşele au sărit asupră-i caudându-i lediuni.

Având în vedere că după intervenţia noastră pentru a împăca pe părţi, am luat în cercetare şi actele constatând că în chitanţa dată de sus-numitul propietar că a primit arvuna de 50 de lei pentru imobilul pe care l-a închiriat domnişoarii Matilda Popescu nu se specifică numărul 13 bis ci dice numai 13 simplu iar amândouă imobilele sunt la fel

identice cu deosebire că amândouă au faţa pusă altfel către răsărit şi către apus lipite spate-n spate, pentru ocadie ca să poată sparge didul de la mijloc şi să facă un singur corp dacă s-ar ivi un amator cu famelie pentru o încăpere mai mare.

Considerând că toate chiriaşele promit ca în cel mai scurt termen să achite resturile de datorii, iar chiriaşele vechi să plătească şi chiria pe semestrul următor, care propietarul se-nvoieşte, iar d-şoara Matilda dice că sametegal
[34] ori la No. 13 bis, ori la 13 simplu, căci a luat casa providoriu până la sf. Gheorghe, iar propietarul care e becher poate să se mute în alt imobil mai mic pe care-l are în aceeaşi stradă la No. 12 vidavi, unde a rămas nenchiriat pretindând amatorii că strada de curând construită nu are canal şi tramvaiu.

Având în vedere că în fine s-a convins propietarul că e mai bine cu o bună maneră pentru ca să rămâie prin urmare domnişoara Lucreţia Ionescu cu mătuşa sa d-na Aneta Ionescu la No. 13 bis, iar d-ra Matilda Popescu cu mama sa d-na Ghioala Popescu să se stabilede la No. 13 simplu, şi nu rămâne nici cu imobilul dela No. 12 nenchiriat nemaiavând speranţă după sf. Dumitru, deoarece fiind pe sedon de iarnă lumea s-a grăbit şi a rămas foarte multe imobile goale, care se vede în fiecare stradă chiar mai la centru peste tot de închiriat.

Drept aceea am încheiat predentul proces-verbal spre a servi la trebuinţă părţilor.

Comisar secţiei 55
M i t i c ă P i ş c u l e s c u.

REFORMĂ.

Suntem în epoca reformelor; spiritul public se agită asupra atitor şi atâtor cestiuni, toate „vitale, a căror dezlegare nu mai poate suferi întîrziere”.

Una din acestea este şi cestiunea bătăii în armată. Dar, deoarece-i vorba să înotăm în cestiuni, caută să spunem că

sunt oameni cari pun una prealabilă: a bate pe inferiori pentru nesupunere, nepricepere sau rea-voinţă, ori chiar numai din răutate, este oare la noi un obicei exclusiv al ostaşilor?

Unii răspund da; alţii răspund nu.

Noi până acum nu putem împărtăşi hotărât părerea nici a unora, nici a altora; nu putem deci lua parte la dezbatere.

Ne vom permite însă să spunem o anecdotă istorică, ce ar putea lumina oarecum arzătoarea cestiune – o anecdotă pe care am căpătat-o dintr-un izvor vrednic de toată încrederea.

Odată, Cuza-vodă călătorea cu primul său ministru, Mihalache Cogălniceanu, către Turnul Severinului. Pentru întâia oară alesul naţiei româneşti trecea Oltul.

La o staţie, unde careta domnească şi caleştile suitei trebuiau să schimbe caii, călătorii noştri deteră peste o scenă destul de neplăcută mai ales pentru dânşii, cari, tot drumul pînă aci, se deprinseseră cu strigăte şi aclamaţiuni vesele.

Căpitanul de poşte bătea cu gârbaciul îndoit pe unul dintre slujitori, pentru că acest nenorocit subaltern, trecut din băutură, nu aşezase hamurile bine, o nebăgare de seamă din care, doamne fereşte! i se putea întâmpla pe drum cine ştie ce primejdie măriei-sale.

M.-sa se supără de această brutalitate şi făcu nişte mustrări bine simţite superiorului sălbatic; dar şi mai supărat fu conul Mihalache, care luă numele căpitanului, făgăduind acestui „parşiv” să-l destituie telegrafic.

Careta domnească porneşte în goană cu suita, şi înăuntru-i se încinge o discuţie galopantă între suveran şi ministru, o discuţie asupra maltratărilor corporale.

Conul Mihalache, omul reformelor, progresistul înflăcărat, susţine că o lege aspră trebuieşte numaidecât, o lege care să oprească sub pedepse straşnice bătaia. Vodă, mai moderat, recunoaşte că un popor liber trebuie să şteargă din moravurile sale aceste deprinderi barbare, dar nu vede

încă putinţa aplicării unei asemenea legi, fiindcă. deprinderi seculare. ignoranţa şi lipsa sensului datoriei. incapacitatea omului de a se dezbăra de un şir întreg de învăţături. ş.cl., ş.cl. Ministrul se încăpăţânează. Spiritul secolului. lumina civilizaţiei. demnitatea omului liber. ş.cl., ş.cl.

— În fine, această reformă este absolut trebuincioasă: trebuie făcută, măria-ta!

— Bine, Mihalache dragă – zise vodă biruit – bine; s-o facem şi p-aiasta!

Au ajuns cu bine şi cu sănătate la Severin, călcând de la Olt şi până la podul lui Traian pe flori şi aclamaţi de un popor întreg.

Lume – paradă – entuziasm oltenesc – banchet – luminaţie.

Seara în sfîrşit, într-un târziu, cei doi iluştri amici sunt la gazdă împărtăşindu-şi impresiile. Cu tot zgomotul şi entuziasmul, vodă n-a uitat discuţia de cu ziua.

Măria-sa dă ordin ministrului să fie gata a doua zi la şapte, spre a începe împreună inspecţiile de rigoare la autorităţile locale. Apoi m.-sa sopteşte ceva în taină feciorului lui conul Mihalache – un ţigan de casă, care cunoaşte bine tabieturile ministrului. Conul Mihalache, trebuie să ştim, nu obicinuieşte nici papuci, nici halat. Dimineaţa, cum se scoală, se-ncalţă, se-mbracă din cap până în picioare şi rămâne aşa toată ziua.

Acum se dezbracă să se aşeze-n pat.

Odaia de culcare a ministrului e despărţită printr-o uşe de a lui vodă. Conul Mihalache se culcă poruncind ţiganului să-i cureţe cioboţelele şi straiele pentru a doua zi dis-de-dimineaţă, şi adoarme.

Dis-de-dimineaţă vodă bate la uşe:

— Haide, Mihalache, nu te-ai deşteptat înca?

Ministrul sare din pat şi se repede la ghete.

— Numaidecât, măria-ta! Ghetele nicăiri. Caută hainele. Hainele nicăiri. Degrabă la uşa de ieşire şi cheamă feciorul. Feciorul nicăiri… Vodă:

— Haide, Mihalache!

Ministrul iese-n colţuni şi-n cămaşe afară şi-ncepe să-şi caute prin săliţă pe ţigan. Un om al poliţiei, care doarme dejurna pe o laviţă, sare buimac şi caută-n toată casa, şi caută, şi caută, şi-n sfârşit peste zece minute aduce pe ţigan.

— Unde mi-s straiele şi ciubotele, mişelule? strigă conul Mihalache.

— Da nu zghera aşa, coane, că doar nu dă turcii! stăi oleacă să le şterg.

— Nu le-ai şters încă?!

— Dec! da eu nu-s om? eu să nu mă hodinesc? Le-oi şterge amu! Şi ţiganul pleacă scărpinându-se-n cap şi bombănind. Aşteaptă conul Mihalache, aşteaptă.

— Haide, bre omule, odată! strigă m.-sa de dincolo; că doar nu eşti cocoană să-ţi faci două ceasuri frizura.

— Acu, acu, măria-ta!

Şi conul Mihalache se plimbă prin odaie turbat. La urma urmelor, iaca şi ţiganul cu ghetele şi hainele, mai rău tăvâlite decît curăţate, le trînteşte pe un scaun şi pleacă.

— Stai, mişelule! răcneşte ministrul, und' te duci?

— Ei! haide odată, Mihalache! zise scurt vodă. Haid' odată, că m-ai plictisit: plec singur!

Conul Mihalache, desperat, se aruncă după ţigan, îi pune mîna în guler, îl întoarce-n loc şi-ncepe să-i arză cîteva palme. moldoveneşti. Ţiganul începe să urle. În momentul acesta, vodă deschide uşa de la mijloc şi întreabă:

— Ce-i aiasta, dragă Mihalache? baţi? apoi cum rămâne cu reforma noastră?

Ţiganul s-a pornit pe râs, a luat un bun bacşiş de la vodă şi la moment a gătit straiele şi ciubotele ministrului.

Suveranul şi ministrul au plecat foarte voioşi să facă inspecţie la deosebitele autorităţi, şi pe drum Cuza-vodă a spus amicului său acest mare adevăr:

— Reforma trece, năravurile rămân!

SITUAŢIUNEA.

A fost o zi îngrozitor de fierbinte. Tocmai pe la unu după miezul nopţii, parcă s-a mai potolit puţin cuptorul, parcă începe să mai poată respira omul. Să respirăm. Stau în faţa unui local de noapte, o mică berărie, şi fiindcă am poftă de vorbă, aştept, nu cumva o pica vreun alt bucureştean iubitor ca mine de aer curat, să respirăm împreună: daca o durere împărtăşită e pe jumătate uşurată, desigur o bucurie în doi e îndoită. Aşteptând, miros cum din apropiere adie dulce un zefir, pe când un municipal îşi face cu măturoiul lui enorm datoria, stricând odihna prafului şi făcând să se-mbrobodească în ceaţă din ce în ce mai deasă luminile felinarelor. Prin ceaţa aceea, mi se arată legănîndu-se o umbră. se apropie. Să fie un amic? Da, e un amic; n-am aşteptat degeaba – e amicul meu Nae; şi lui i pare bine că m-a-ntâlnit.

— Teribilă căldură a fost astăzi! zice Nae, ştergându-se de sudoare.

— Teribilă! răspunz eu.

— Dar acuma tot poţi pentru ca să zici că respiri.

— Se-nţelege. De unde vii?

— Am fost pe la berării cu nişte prietini.

— Ce mai nou?

— Prost, monşer. Este o criză, mă-nţelegi, care poţi pentru ca să zici că nu se poate mai oribilă. S-a isprăvit. E ceva care poţi pentru ca.

— Lasă, Nae, că se mai şi exagerează.

— Ce se exagerează, nene? Este o criză, care, ascultă-mă pe mine, că dv. nu ştiţi, care, mă-nţelegi, statul cum a devenit acuma, eu după cum văz ce se petrece, că nu sunt prost, înţeleg şi eu atâta lucru, fiindcă nu mai merge cu sistema asta, care, când te gândeşti, te-apucă groaza, monşer, groaza!

Nae, foarte afectat, bea paharul lui de bere până-n fund, apoi, după ce oftează adânc:

— Eu pot pentru ca să-ţi spui pe parola mea de onoare că-mi pare foarte rău! dar ştii? foarte rău! foarte rău! pentru

ca să ajungem să vedem ţara mea, care era peste putinţă ca să prevază cineva o situaţiune foarte tristă, fiindcă le-am spus şi dumnealor.

— Cari dumnealor?

— Dumnealor cu cari am fost; zic: pot pentru ca să spui că nu se poate ceva mai trist, ca să vie un moment orişicât ai zice, când vezi că bate falimentul la uşe şi nu mai e nici un patriotism.

Nae face o figură foarte mâhnită; e aşa de obidit, încât ai crede că vrea să plângă.

— Bine, Nae – zic eu – nu trebuie să fie omul aşa de pesimist. Lucrurile or să se-ndrepte. este o recoltă admirabilă.

Nae, schimbând figura şi zâmbind cu compătimire de ignoranţa mea:

— Ce recoltă, nene, ce recoltă? Dumneata n-ai văzut rapiţa?

— N-am văzut-o, că n-am fost pe-afară.

— Apoi vezi! Rapiţa, moft!

— Ei! moft.

— Fireşte că moft, că nu poate pentru ca să dea nici patruzeci de milioane, şi dumnealor, mă-nţelegi, lucru mare! parc-a apucat pe Dumnezeu de-un picior cu rapiţa, care o să poată dumnealor pentru ca să ia două chile la pogon. Ai văzut acuma? unde sunt o sută cinzeci de milioane, care se lăuda?

— Bine, da numai rapiţa e? da grâul? da porumbul? da alelalte?

Nae, iritat, maimuţindu-mi tonul:

— Da cuponul de iulie? Da cuponul de septemvrie? da cuponul de noiemvrie? da alelalte?

— O să le plătim. Nae, încărcând tonul:

— O să le plătiţi! Cu ce o să le plătiţi? Nu te mai lipeşti de Disconto.

— Ce-i aia?

— Aia-i aia, care ştii dumneata de câte ori am spus eu, că o să se-nfunde odată cu cheltuielile nebuneşti, care pot pentru ca să zic că nici o ţară nu s-a mai întâmplat, pentru ca să vie şi să zică la un moment: nu mai am drept ca să mă împrumut fără voia dumitale! care atunci însemnează că nu mai eşti independentă nici la tine acasă, după ce ţi-ai vărsat sângele ca să ajungem pentru ca să aibă fortificaţii şi să poţi zice la un moment dat: până aci! nu permit!

— În sfârşit, guvernul o să. Nae mă-ntrerupe:

— Las' că şi guvernul. Dumnezeu îl ştie şi pe el, care toate gazetele urlă în fiecare zi despre criză ministerială, pentru că nu se-mpacă, şi numa intrigi şi la conservatori şi la liberali, în loc să facă un guvern de coaliţie, cu toţi bărbaţii de stat, care să le zică regele, mă-nţelegi, serios: vă ordon pentru ca să limpeziţi situaţiunea, fincă aşa nu poate pentru ca să meargă, ca dumneata să tragi încolo şi dumnealui încoace, fiincă, niciodată nu s-a-ntâmplat în alte ţări, nici pe vremea fanarioţilor, putem pentru ca să zicem, nici înainte de independenţă, în detrimentul prestigiului, care trebuie toţi să lupte, dacă e vorba să aibă pretenţii de oameni politici. Dumneata nu vezi, cu chestia economiilor.

— Ba văz!

— Apoi, dacă vezi, ce mai umbli cu mofturi?

— Ba nu umblu de loc cu mofturi; e o chestie destul de grea.

— Economii? Hm! Zice că face economii. mofturi! şi cu bugetul încărcat cu treizeci şi şase de milioane, care mă prinz cu dumneata pe ce pofteşti că nu poate pentru ca să fie o realitate.

— Daca e vorba de economii – zic eu – pentru ce nu desfiinţăm armata, care?

— Ce vorbeşti, domnule? se poate să spui astfel de absurdităţi? tocmai acuma să desfiinţăm armata?

— De ce nu?

— Dumneata nu vezi cum se încurcă lucrurile în politică, care nu poţi pentru ca să ştii de azi pe mâine cum poate

pentru ca să devie o complicaţiune. Dumneata nu vezi ce se petrece în China cu boxerii, şi toată Europa nu poate pentru ca să se-nţeleagă; asta e o chestie mare, nu vorbi aşa, îmi pare rău!

S-a răcorit binişor. Ceaţa s-a lăsat încet-încet peste capetele noastre, aşezându-se iar la pământ. E târziu. Fanaragiul companiei de gaz a început să închidă becurile. Se face ziuă. Plătim şi ne sculăm.

— Unde mergem? întreabă Nae.

— Eu – zic – mă duc spre casă.

— Ai la o simigerie, trebuie să scoaţă covrigi calzi.

— E târziu, Nae.

— Eu nu mă duc d-acu acasă, zice Nae. Mai umblu prin oraş. pân-o face.

— Cine să facă?

— Nevastă-mea.

— Ce?

— O apucase aseară durerile.

— Nu pot, monşer, pentru ca să stau când face. Mă plimb aşa de colo până colo; mai beau o bere, un macmahon, un şvarţ, mai vorbesc cu un prietin, trece vremea; şi când mă-ntorc. gata.

— Face greu?

— Ştii, nici prea-prea, nici foarte-foarte. Ăl din urmă, Costică, a fost mai greu: i l-a scos cu fiarele.

—!

— Acu a venit doctorul, da a zis că poate pentru ca să n-aibă trebuinţă de cleşte.

În momentul când deschiz ochii cât pot mai mari, trece o birjă cu o damă. La lumina zorilor, Nae recunoaşte desigur pe acea damă, pentru că începe să strige, luându-se după trăsură:

— Madam Ionescu! Coană moaşă! Madam Ionescu!

Dama întoarce capul, recunoaşte şi ea pe Nae şi opreşte trăsura.

— A făcut? întreabă Nae.

— Da, răspunde moaşa.
— Uşor? întreb eu.
— Foarte uşor.
— Uf! adaog. Ce?
— Băiat.
Şi trăsura moaşei porneşte.
— Bravo, Nae! să-ţi trăiască!
— Mersi, asemenea. Ei, acu nu mai am grijă. Ai la simigerie.
Şi mă ia la braţ.
— Ştii ce-ar trebui la noi? zice Nae.
— Ce?
— O tiranie ca în Rusia. Nu mai merge, mă-nţelegi, constituţia, care aceea ce vezi că se petrece, nu poţi pentru ca.
Zic:
— Nae! scuză-mă: e aşa de târziu, care nu pot pentru ca să mai merg.
— Îmi pare rău.
— Mi-e aşa de somn, care trebuie negreşit pentru ca să mă culc. La revedere.
M-am suit într-o birjă şi l-am lăsat pe fericitul tată pentru ca să meargă singur la simigerie.

TELEGRAME.
Onor. prim-ministru.
Bucureşti.
Directoru prefecturi locale Raul Grigoraşcu insultat grav dumnezeu, mami şi palme cafine
[35] central. Ameninţat moarte. Viaţa onorul nesigure. Rugăm anchetaţ urgent faptu.
C o s t ă c h e l G u d u r ă u avocat, aleg. coleg. I, fost deputat.
*
Onor. prim-ministru.
Bucureşti.

Repet reclama telegrama No. Petiţionat parchetului. Procoror lipseşte oraş mănăstire maici chef. Substitut refudat pără vini procoror. Tremur viaţa me, nu mai putem merge cafine. Facem responsabil guvern.

C o s t ă c h e l G u d u r ă u.

avocat, aleg. col. I, fost deputat.

*

Procuror tribunal X.

Anchetaţi urgent scandalul Costăchel Gudurău cu directorul prefecturii şi raportaţi imediat.

M i n i s t r u l J u s t i ţ i e i.

*

Ziarului „Aurora Romină”

Bucureşti.

Az pitrecut scenă nostimă piaţa noastră. Madam Atenaisa P. al cărui nume trecem sub tăcere, care părăsit soţul cetăţean onorabil, pentru romanse cu individ infam localitate, întâlnind nefericitul soţ, capatat bună lecţie moralitate în public, care aprobat. Această fimee fără inimă neroşind ameninţat cu sbiri puteri, deoarece complicele directoru prefecturi.

C o r e s p o n d e n t.

*

Onor. prim-ministru.

Bucureşti.

A doua oară atacat palme picioare piaţa endepedenţi acelaş bandit director scandalos însoţit sbiri. Situaţia devenit insuportabilă. Oraş stare asediu. Panica domneşte cetăţeni.

C o s t ă c h e l G u d u r ă u avocat, ecţetera.

*

Procuror trib. X.

Repet ordinul telegrafic. Cercetaţi imediat incidentul directorului prefecturii cu Costăchel Gudurău la cafeneaua centrală şi în piaţa Independenţei şi raportaţi urgent.

M i n i s t r u l J u s t i ţ i e i.

*

Onor. prim-ministru.

Bucureşti.

Faceţ înceta atacuri contra fratemeu Costăchel bandă infamă talari ziua meaza mare sub conducerea personală directorului Raul Grigoraşcu. Reclamat tronului.

I o r d ă c h e l G u d u r ă u mari propietar, aleg. col. I, fost senator.

*

M. sale regelui.

Sinaia.

Bandiţi regimului acest secol lumină bagiucurind constituţia ce aţi giurat voit ucidi di două ori cafine central şi piaţa endepedenţi fratemeu fost reprezentant naţiuni. Victima frică merge telegraf sigur al treilea atentat bandiţi. Implorăm garanţia vieţi onorului contrar siliţi face justiţie singuri. Trăiască Dinastia.

I o r d ă c h e l G u d u r ă u mari propietar, aleg. col. I, fost senator.

*

Procuror trib. X.

Pentru ultima oară repetăm ordinul privitor scandalul Costăchel Gudurău. Dacă până mâne dimineaţă n-avem raportul dv., veţi fi considerat ca demisionat.

M i n i s t r u l J u s t i ţ i e i.

*

Ecs. sale ministru Justiţiei.

Bucureşti.

Raport.

Cercetat imediat cazul şi cu respect raportez urgent.

Acu cinci zile duminecă, fiind absent anchetă judeţ, orele 2 p.m. directorul prefecturi Raul Grigoraşcu afla cafine central jucând table cu căpitan Pavlache intedenţa. Mare devenă foarte iritat pronunţat dumnezeu mami, nu personal cineva, ci ghinion. Atunci Costăchel Gudurău care sta altă masă criticând guvernul gura mare, sculat şi apostrofând

directoru strigat ba pe al măti şi ridicat bastonu. Directoru parând răpide lovitura aplicat agresorului palme şi promiţând cavalireşte duel. Agrisorul plecat înjurând ameninţând guvern de bandiţi, propriile cuvinte.

Cu respect adaog spre cunoştinţa dv. între ambi suscitaţi ură veche cauză politica şi familie. Fimeea nepotului lui Costăchel Gudurău, anume Albert Gudurău, unul din capii înverşunaţi opoziţie locală, divorsată, iar ei bănuiesc Raul directoru cauza divorsului, acuzând trăieşte cu mencionatu concubinagiu, dar vrând s-o iee socie legitimă, care reclamat restituţiunea dotei şi parafernei
[36] di 2 mii lei obţinând titlu executoriu, iar opoziţia promis răzbunare pretinzând paraferna cheltuită cu luxul di notoritate publică.

În consecinţă alaltaeri nepotul lor însoţit de moşii lui pândind piaţă fosta socie insultato public foarte grav. Dama chemat sergent stradă care nefiind nici unul urcat birje un cal plecând degrab huiduită di toţi trii şi cu vorbe triviale incapabile a vi le reproduce. Sosit imediat directoru prefecturi ofensat poliţai ipistaţi cerut cont. Dar agrisori fugind, directoru prins Costăchel şi întrebat pentru ce insulţi dame mişălule şi apucat de pept, dar el răspuns să nu mai dai mizerabile canalie, încât directoru apărânduse tras două palme, atunci agrisorul smucind voit fugi şi directoru prima furie lovindul piciorul spate gios.

Cred nu trebuie dăm altă urmare pără parchetul nu sezisat în regulă.

Binevoiţi, d-le ministru etc.

P r o c u r o r t r i b. X.

*

Directorul prefecturii X.

Vă invit căutaţi aplanarea diferendului cu familia Gudurăilor. Contrariu, puneţi guvernul în situaţiune prea delicată. Nu convine acum, în aşteptarea campaniei electorale, ca agenţi superiori ai autorităţii să dea loc la scandaluri, din toate punctele de vedere regretabile.

M i n i s t r u l d e I n t e r n e.

*

D-lui ministru de Interne.

Bucureşti.

Interese familie obligă părăsi funcţiune. Rog dar respectuos primi demisia me postul director prefecturii pe ziua di poimâne când prefect întoarce congediu.

R a u l G r é g o r a s c h c o.

*

Onor. prim-ministru.

Bucureşti.

Fratemeu Costăchel Gudurău avocat, alegător col. I, fost reprezentant naţiuni ligitimă aparare contra treilea atac mişelesc bandiţi ameninţând viaţa, fost az arestat procoror. Victima arest torturată ca inchiziţă. Cuţitul os.

I o r d ă c h e l G u d u r ă u mari propietar, aleg. col. I, fost senat.

*

Ministre intérieur.

Bucarest.

N’acceptez point démission cousin Raoul. Pauvre jeune homme, embêté par cochons opposition, veut faire coup de tête. Ne point se fier aux criailleries de ces canailles. şi Raoul se retire, ce crétin de prefet capable de tout compromettre. Pourrais plus garantir situation locale. Se duce dracului giudeţul.

[37]

Ami.

G é n é r a l G r é g o r a s c h c o.

*

Procuror trib. X.

Raportaţi imediat cauza arestării lui Costăchel Gudurău. Ar fi bine să înceteze odată scandalurile de acolo. Purtarea parchetului dv. lasă de dorit. Cercetaţi dacă arestatul suferit maltratări arest. Avem denunţări că ar fi fost torturat poliţie. Răspundeţi telegrafic.

M i n i s t r u l J u s t i ţ i e i.

*

Directorul prefecturii jud. X.

În interesul serviciului, demisia respinsă. Rămîneţi la post.

p. M i n i s t r u d e I n t e r n e secretar general Z.

*

Ecs. sale ministru Justiţiei.

Bucureşti.

Bandă desperată opozanţi îndârjiţi sub conducerea Costăchel Gudurău, Iordăchel Gudurău şi nepot Gudurău, Albert divorsat Atenaisa Perjoiu, atacat directoru prefecturi faţă grădina primării. Acesta aparat bastonu, lovit cap Iordăchel, Costăchel tras revolver spart glob lampa centrul grădini electrică. Panică, asasin arestat. Luăm prim interogatoriu. Garantăm invenţiuni fictive torturile.

P r o c u r o r t r i b. X.

*

M. sale regelui.

Sinaia.

Fratemeu Costăchel omorât torturi secret beciurile poliţiei locale. Familia orfană cerem liberarea cadavrului reclamând satisfacţie la picioarele tronului. Trăiască Dinastia.

I o r d ă c h e l G u d u r ă u mari ecţetera, ecţ.

*

Procuror trib. X.

Aci denunţare Costăchel Gudurău mort arest în urma torturilor. Vă facem răspunzător. Răspundeţi la moment, dacă nu vreţi să fiţi telegrafic destituit.

M i n i s t r u J u s t i ţ i e i.

*

Ecs. sale ministru Justiţiei.

Bucureşti.

Costăchel Gudurău liberat az dimineaţă lipsă probe intenţie asasinat. Împacat cu directoru. Pupat toţi piaţa endepedenţi. Mâne sară logodna Raul madam Atenaisa

Perjoiu. Dânsa renunţat orce pretenţie revandicare parafernă de la Albert Gudurău, dând înscris primit toată suma.

Adineaori ora două post meridiane avocatul statului Pamfil mort subit cafine central. Medic primar constatat caz apoclepsie celebrală.

În consideraţia vechimi mele di magistrat procuror de aproape douăzăci şi trii di ani, fiind înaintat în vrăstă şi o familie numeroasă devenind misiunea de minister public pre gră pentru mini, vă rog respectos a mi se acorda mie postul de avocatu statului, pe care o voiu îndeplini cu zel şi activitate.

Binevoiţi, etc.

V e c h i u p r o c u r o r t r i b. X.

*

D. preşedinte al Consiliului.

Bucureşti.

Avocat public Pamfil mort subit. Raportându-mă la depeşa confidenţială de azi noapte, cu respect stăruesc a se numi în postul rămas vacant persoana ştiută, de care acuma garantez.

p. P r e f e c t u l d e X.

Directorul Raoul Grégoraschco.

*

D-lui Costăchel Gudurău, avocat, fost deputat, etc.

X…

În urma bunelor recomandaţii din localitate şi în consideraţia titlurilor dv., d. ministru al domenelor v-a numit avocat al statului în locul decedatului Antonache Pamfil. Cu poşta de mâne primiţi decretul oficial.

Ş e f u l d e c a b i n e t al Ministerului Domenelor.

TEMPORA.

Acum cîţiva ani, unul dintre cei mai de seamă studenţi ai Universităţii noastre era şi tânărul Coriolan Drăgănescu. Avea inteligenţă vie, caracter de bronz, temperament de

erou: pe lângă acestea, natura-l înzestrase cu un talent de orator de o putere irezistibilă. Se-nţelege că posedând astfel de calităţi, Coriolan trebuia să ajungă în fruntea camarazilor lui. El conducea toate mişcările studenţimii. De câte ori generoasa tinerime universitară, nemaiputând sta indiferentă faţă cu împrejurările politice, se hotăra să-şi spună şi ea cuvântul ei, Coriolan îi strângea rândurile, o organiza, o îmbărbăta, o înflăcăra şi o ducea – la statua lui Mihai Viteazul. Până aci, Coriolan era mare, era incomparabil; dar aci, la statua eroului de la Călugăreni, era prodigios. Cuvântarea lui era aşa de zguduitoare, încât auzindu-l, te mirai de nepăsarea eroului de bronz: cum oare nu descalecă, precum odinioară comandorul lui Don Juan, spre a face şi el o demonstraţie?

De câte ori auzeam pe Coriolan înflăcărând tinerimea generoasăşi l-am auzit de multe ori – mă gândeam că tânărul acesta şi-a întârziat intrarea în lumea terestră cel puţin cu două-trei sute de ani. A! el trebuia să se nască pe vremea când tirania sugruma popoarele, când nu erau încă proclamate drepturile omului, când lumea gemea cu grumajii striviţi sub călcâiul despotismului. Aş fi vrut să văz pe tirani faţă-n faţă cu Coriolan Drăgănescu! Desigur, proclamarea drepturilor omului n-ar fi întârziat atâta. Dar astăzi? astăzi când ne bucurăm de atâtea libertăţi, când nu se mai pomeneşte măcar de tiranie, când opera progresului nu mai are nici o piedică. Şi cu toate astea, chiar astăzi, sunt aşa de dese împrejurările în cari ordinea publică ar fi turburată fără amestecul tinerimii generoase.

Spre a da o idee despre Coriolan Drăgănescu şi despre activitatea lui de tribun al tinerimii, îmi voi face fraze pompoase; ma voi mărgini a reproduce câteva pasaje din Amicul poporului, de pe vremea când acest tânăr mergea foarte des la statua lui Mihai. Să vedem.

„ Tinerimea universitară, având ca totdeauna în fruntea ei pe distinsul student în drept, eminentul tânăr Coriolan Drăgănescu, a pornit din Cişmegiu în corp compact, voind

să meargă la statua lui Mihai Bravul, unde dorea să aducă, în aceste momente de doliu pentru ţară, pentru popor, pentru naţiune, prinosul ei marelui erou al naţionalităţii noastre.

Deşi studenţii înaintau în cea mai perfectă ordine, la colţul bulevardului au fost opriţi de un cordon de sergenţi, de agenţi secreţi şi bătăuşi.

În zadar tânărul Coriolan Drăgănescu, împreună cu toată tinerimea, a protestat, în numele drepturilor înscrise în constituţie. Mizerabilii poliţişti nu i-au lăsat să treacă.

Atunci, bravul tânar Conolan Drăgănescu a strigat: «Fraţilor! la Mihai Bravul! după mine, la Mihai Bravul!» şi a voit să înainteze.

Tinerimea entuziastă a voit să urmeze pe bravul ei tribun. Atunci zbirii au început să lovească în dreapta şi-n stânga cu ciomegele şi cu tesacele."

Apoi: „Tânărul Coriolan Drăgănescu, bravul student, care se afla în fruntea tinerimii universitare aseară pe bulevard, a fost arestat de către bandiţii poliţiei. El se află ţinut la secret, fără să poată comunica nici cu părinţii. Se crede că a fost lovit grav şi torturat în arest; pentru aceea, mizerabilul jude, ruşinea magistraturii, al cărui nume ne facem o datorie de pudoare a nu-l mai pomeni în coloanele noastre, nu permite niminui a da ochi cu tânăra victimă a acestui regim de teroare!"

Şi alta: „Guvernul a nebunit! Mizerabilii îşi fac de cap!

Aseară, pe când studenţimea, adunată la statua lui Mihal Bravul, asculta cu inima încordată, cu sufletul transportat, patrioticul şi magistralul discurs al tânărului şi eminentului student Coriolan Drăgănescu, asupra dreptului ce-l are poporul de a protesta contra guvernului banditesc, poliţia a dat navală asupra acelora cari vor fi mâne fala ţarii, şi, lovind, zdrobind, zdrelind orbeşte, şi-a făcut loc până la statua eroului de pe treapta căreia vorbea oratorul.

A fost o scena de teroare de nedescris.

La vederea agenţilor avinaţi, cari voiau să pună mâna pe el, tânărul Coriolan s-a suit repede pe statuă, şi-ntr-o clipă a fost în picioare pe coapsa calului, de unde a strigat: «Fie toată lumea martoră la această nouă infamie a celui mai infam dintre regimuri!»

Dar bandiţii l-au apucat de picioare. Atunci bravul tânăr a luat pe la spate în braţe trupul lui Mihai Bravul şi s-a încleştat de el cu putere. Bandiţii îl trăgeau de picioare aşa de tare, încît, dacă tânărul nu ceda şi nu lăsa pe Mihai Bravul din braţe, atunci ori ar fi frânt trupul de bronz al eroului, ori acele fiare sălbatice i-ar fi smuls picioarele din încheieturi. Nu! nu! acest guvern a-nnebunit!”

Acesta era Coriolan Drăgănescu. Şi cu toată prodigioasa lui activitate de tribun politic, el nu şi-a neglijat studiile decât foarte puţin. A frecventat regulat cursurile la Universitate şapte-opt ani, şi nu cu puţină bucurie părinţii, rudele şi numeroşii săi amici au citit într-o zi în Amicul poporului următoarea notiţă la ultime informaţiuni: „Aflăm cu deosebită plăcere ca tânărul Coriolan Drăgănescu, eminentul student al Universităţii noastre, şi-a susţinut cu succes teza de licenţă în drept, tratând cu talent despre Ordinea publică în statul modern. Eminentul tânăr a fost viu felicitat de membrii comisiei. Din parte-ne, ne facem o datorie a-l felicita asemenea, dorindu-i strălucita carieră pe care desigur cu talentele sale o merită.”

Licenţiat în drept! tânăr eminent! irezistibil orator! caracter mare! idei generoase! Desigur – mi-am zis eu – iată un cetăţean de mare viitor. Frumoasă carieră! îl avusesem totdeauna în vedere pe eminentul tânăr. Isprăvile lui ca student erau aşa de zgomotoase, încât mai în fiecare zi trebuia să auz, să citesc sau să pomenesc de acest frumos nume, Coriolan Drăgănescu! Parcă a fost însă un făcut. După ce am citit notiţa despre obţinerea licenţei lui în drept, încet-încet am început să uit de numele altădata atât de celebru, şi era firesc lucru: îl uitam fiindcă nu mai mă-mpiedecam de el la tot pasul. De mult acum îl uitasem de

tot. Era vreme turbure. Chestiuni politice acute; criză economică, agricolă, finanţiară; călcări mai mult sau mai puţin grave ale pactului fundamental – toate acestea iritaseră mult opinia publică. Studenţimea era în fierbere şi pusese de gând să manifesteze. Ce s-o fi făcut astăzi la statua lui Mihai Viteazul? Ia să vedem. Am luat Amicul poporului şi am citit: „Au trecut de culmea infamiei! Săriţi, cetăţeni! Regimul a turbat! Fapta de azi a acestor tâlhari a întrecut tot ce se putea închipui din partea unor aşa lăpădaţi de lege şi de Dumnezeu!

Studenţii au fost schingiuiţi, zdrobiţi, măcelăriţi!

Bandiţii regimului au avut ordin să tragă-n carne vie şi au tras!

A tost ceva şi oribil şi murdar!

Sângele generoasei tinerimi române a roşit marmora albă pe care se ridică statua celui mai mare erou român!

Să nu crează însă bandiţii că nu va veni ceasul pedepsei! Ucigaşii tinerimii sunt notaţi şi nu vor scăpa de răspundere măcar de s-ar ascunde în gaură de şarpe.

Îndeosebi, promitem neruşinatului inspector poliţist, canaliei ordinare, mişelului fără ruşine, sălbaticului zbir şi calău antropofag, care răspunde la dezgustătorul nume de Coriolan Drăg.”

GROAZNICA SINUCIDERE DIN STRADA FIDELITĂŢII.

Sub acest titlu, citim în „Aurora”, ediţia de dimineaţă:

Azi dimineaţă, întreagă strada Fidelităţii a fost viu emoţionată de o senzaţională dramă pasională. Pe la orele şapte a.m. vecinii fură alarmaţi de nişte ţipete sfâşietoare, care proveneau de la casa cu no. 13. În această casă locuiesc de multă vreme doamna Zamfira Popescu, văduva răposatului veteran al corpului didactic Nerone Popescu, fost profesor de limba latină, împreună cu cei doi copii ai săi, Cicerone Popescu, elev de administraţie, şi domnişoara Porţia Popescu. La ţipetele îngrozitoare, toţi mahalagii se adunară în grabă şi îndată aflară ce era: o sinucidere!

Domnişoara Popescu de mai multe săptămâni căzuse într-o stare de melancolie şi de abatere sufletească, încât nu mai mânca, nu mai bea, nu mai dormea de loc. Cu o zi înainte de a lua fatala hotărâre, arătase semne de mare nelinişte; a cerut să mănânce şi să bea. După ce a dejunat cu mare poftă şi s-a săturat, a-nceput deodată să plângă, zicând către doamna Zamfira Popescu:

— Mamiţo, eu nu mai pot să trăiesc! eu vreau sa mor!

La aceste cuvinte mama i-a răspuns:

— Mofturi! ia fii bună şi te astâmpără. Lască 0 să-ţi treacă! Porţia însă a adăogat:

— Ai sa vezi! Dar dacă mor, jură-mi, mamiţico, jură-mi că o să-mi pui pe mormânt boboci de trandafiri!

Bobocii erau florile ei favorite…

Doamna Zamfira Popescu schimbă vorba, fără să se teamă de vreun sfârşit fatal, deoarece Porţia, care era simţitoare, de multe ori, în momente de supărare, amenința că se va sinucide.

Din nenorocire, de astă dată amenințarea fusese mai mult decât serioasa.

Ce se-ntâmplase?

Azi noapte, pe când fratele său lipsea după obicei şi mamiţica dormea, Porţia scoase gămăliile la o duzină de cutii mari cu chibrituri şi le aruncă într-o cinzeacă de rachiu de drojdii. Aşteptând să se dizolve fosforul, sărmana fată se aşează la masă şi scrise cu toată limpezimea de minte o scrisoare către mamiţa şi către frăţiorul ei, prin care cere pardon de durerea ce le-o cauzează şi le declară că moare deoarece este părăsită de tânărul Mişu Z., pâna zilele trecute student în medicină şi astăzi doctor de plasă. Într-un post-scriptum apoi, conjura încă odată pe dezolata mamă să nu uite de boboci.

Când a terminat scrisoarea, gămăliile de chibrituri erau dizolvate. Porţia înghiţi păhăruţul, dându-l cu voluptate peste cap, şi merse să se culce în patul ei aşteptând cu resemnare moartea. Aceasta nu întârzia să se anunţe prin

nişte oribile crampe de intestine. Nenorocita, covârşită de dureri, sări în sus şi-ncepu să ţipe spunând tot:

— Mor! mor! ah! Mişule, fii fericit! Scăpaţi-mă! scăpaţi-mă! sunt încâ tânără! Nu! nu! nu vreau să mor!

Atât putu să zică şi căzu în convulsiuni. Într-o stare desperată a fost transportată iute la spitalul cel mai apropiat.

Cât despre d. Mişu Z., cauza acestei nenorociri, iată ce am putut afla în pripă…

Acum vreo patru-cinci ani, un tânăr student sărac de vreo 21 de ani, prietenul lui Cicerone Popescu, îndată ce dete bacalaureatul şi se înrolă ca voluntar, se aşează în pensiune, într-o odaie mobilată, la doamna Zamfira Popescu, cu casă, masă, îngrijire, în fine de toate. Tânărul Mişu Z., foarte vioi şi drăcos, limbut şi caraghios, nu întârzia să inspire Porţiei una din acele pasiuni care decid de viaţa unei femei. În curând o relaţiune amoroasă nebună se contractă întrc ei. Această relaţiune a durat până mai acum vreo două luni, când tânărul, care studia medicina, şi pe care toţi îl numeau pentru aceasta „doftoraşul”, îşi luă diploma, şi imediat, având oarecare protecţii – mama lui este jupâneasă-n casă la moşia unui înalt personaj – căpătă un post de medic de plasă. Îşi poate oricine închipui lovitura ce „doftoraşul” i-o dete Porţiei, când îi spuse că el are s-o părăsească şi să meargă la post. Fata începu să-i facă nişte scene, aci duioase, aci fioroase, aşa încât el înţelese că pasiunea ei contrariată brusc ar fi primejdioasă, şi astfel se hotărî să joace comedia. Pentru a adormi temerile victimei sale şi a o asigura că şi-a schimbat cu desăvârşire hotărârea de a o părăsi, el alergă la ajutorul unui prieten redactor, făcându-l să-i publice prin ziarul „Lumina” următoarea notiţă: „Aflăm că tânărul doctor Mişu Z. care şi-a susţinut cu un succes strălucit teza sa despre Simptomele la diverse intoxicări violente, şi care a fost numit doctor de plasă, refuza categoric a primi acest post. Era în adevăr absurd ca un aşa distins elev al facultăţii noastre de medicină să se înfunde

într-o provincie. Tânărul doctor e hotărât a rămânea în Bucureşti, unde va practica arta sa, aşteptând să se prezinte la primul concurs pentru obţinerea unui post la vreunul din spitalele Eforiei. Nu ne îndoim de succesul simpaticului nostru amic”.

Ultima umbră de bănuială şi de temere a d-rei Popescu fu risipită prin citirea acestor rânduri. Ba ceva mai mult, tânăra sentimentală, văzând reîntoarcerea iubitului ei, deveni şi mai pasionată. Ea nu ştia că totul este o farsă. Nu-şi putea închipui, în naiva ei sinceritate, ce surpriză îi pregătea acela pe care-l adora. „Doftoraşul” nostru, ca să poată pleca fără vorbă şi să-şi ia bagajul, care consista într-un geamantan şi câteva cărţi, făcu un plan infernal. Obţinând un bilet de lojă la Dacia – probabil un bilet de favoare, căci se va vedea că individul nu era decât un chilipirgiu – merse cu damele, mama şi fata, la teatru. Peste câteva minute după ridicarea cortinei, pe când damele urmăreau cu cel mai viu interes desfăşurarea comediei, el se sculă şi pretextând că merge la bufet să le aducă prăjituri şi apă rece, plecă frumuşel din lojă. Coborî, ieşi din teatru, se aruncă într-o birjă, merse acasă, luă bagajul, se duse la gară şi se sui în tren. Un moment femeile crezură că doftoraşul s-a încurcat la bere în bufet, după obicei. Dar, trecând şi actul al doilea, o idee trecu ca un fulger prin mintea tinerei abandonate. Repede alergară acasă.

Intrară în odaia lui: bagajul şi cărţile nu mai erau acolo. D-ra Popescu a avut o criză îngrozitoare, din care nu şi-a revenit decât tocmai a doua zi. De atunci, disperarea ei a mers tot crescând până ieri, când durerea morală devenindu-i insuportabilă, s-a hotărât a pune capăt nenorocirii sale prin moarte.

Când oare se va face un exemplu cu aceşti domnişori, cari se introduc în familii oneste, sub pretext de prieteşug, spre a conrupe copilele şi a le arunca în ghearele desfrâului sau în ghearele morţii, ca în cazul de faţă? Mărturisim că nu-nţelegem deloc nepăsarea parchetului, care nu intervine,

deşi i s-a adus la cunoştinţă cazul, punându-i-se în vedere şi documentul trist rămas de la nenorocita victimă.

La ediţia de seară alte amănunte.

Apoi în ediţia de seară:

Am alergat la spitalul unde fusese transportată d-ra P. Popescu şi am cerut să văz pe internul de serviciu. Am avut deocamdată noroc: eu cerusem unul şi m-au întâmpinat doi – doi tineri destul de politicoşi şi foarte, prea veseli, pentru atmosfera tristă în care trăiesc. În adevăr, trebuie să aiba cineva o inimă de bronz sau de piatră ca să mai fie vesel în mijlocul atâtor suferinţe şi mizerii omeneşti. Am rugat pe d-nii interni să-mi permită a vedea pe d-ra P. Popescu, de soarta căreia se interesează cititorii noştri. Au început amândoi să râză.

— Tânăra? cu chibriturile? m-a întrebat unul, apăsând ironic pe fiecare vorbă. Ehei! dumneata să fii sănătos!

— A murit! am strigat eu.

— Ei aş!

— Atunci?

— Nu mai este aici! i-a trecut, şi i-am dat drumul. Adineauri a plecat mititica cu mamiţica!

Şi-ncepură iar să râdă amândoi.

— Dacă n-a luat chibrituri destule! cine strică?

— Dar ştii se pare, zisei eu, că o duzină de cutii mari.

— Ei, aş! nici o duzină de gămălii. Pentru d-ra Porţia a fost porţia prea mică; cum e dumneaei solidă, îi trebuia o porţie mult mai zdravănă!

Deşi am fost revoltat de modul cum cei doi tineri îşi râdeau de nenorocirea bietei creaturi, făcând jocuri de cuvinte triviale, şi neroade asupra numelui ei clasic, am voit să profit de ocazie şi să mai culeg câteva informaţiuni asupra „doftoraşului”. În adevăr, îl cunoşteau. La prima mea întrebare despre dânsul, au început iar râsul lor, care mă enerva:

— Se săturase bietul „doftoraşul”…în sfârşit a scăpat! zise unul.

— Mare răbdare a avut! închipuie-ţi, atâţia ani de-a rândul tot o porţie, şi ce porţie!

— Iar? am strigat eu indignat, şi fără să-i mai salut am plecat.

Tot drumul până la redacţie m-am gândit câtă prăpastie este între educaţiunea spiritului şi educaţiunea inimii, şi cum neglijând pe aceasta din urmă nu poţi, cu toată învăţătura, produce decât monştri sociali. Iată cazul celor doi tineri, care mâine, poimâine, vor fi chemaţi în societate să exercite cea mai nobilă şi cea mai umanitară profesiune. La ce altă profesiune se cere mai multă dragoste şi milă de aproapele său, mai multă delicateţă de sentimente, mai fină pricepere a cutelor sufletului omenesc? Medicul! Dar medicul este un duhovnic mângâietor; el trebuie să se apropie de nenorocitul suferind cu blândeţea cu care Mântuitorul s-a apropiat de Lazăr: numai astfel ştiinţa, ajutată de înălţarea sufletului, poate face miracolul! Mâine, aceşti doi tineri vor fi medici, şi astăzi râd şi-şi bat joc, într-un mod atât de vulgar, de suferinţa extremă care a determinat pe nefericita tânără să prefere luminii vieţii bezna nimicului! Iată roadele înaltei noastre culturi umversitare! Foarte mulţumim de aşa cultură!

Dar, în fine, bine că a scăpat biata fată! Asta desigur o s-o facă mai cuminte. Mai la urmă, cine ştie ce noroc poate avea!

În aceeaşi seară, citim în „Lumina”:

Un confrate a publicat azi dimineaţă o ştire de senzaţie despre sinuciderea unei copile disperate din cauză că ar fi fost trădată de amantul ei, un doctor proaspăt – un întreg roman pasional à la Ponson de Terrail sau Jules Mary, o întreaga melodramă, à la d'Ennery.

Am fost şi noi curioşi să vedem ce este adevărat din toată comedia aceea şi am mers după informaţiuni.

Un amănunt caracteristic trebuie să-l dăm cititorilor dintru început: când noi ne-am transportat în localitate, sinucisa din strada Fidelităţii, d-şoara Porţia Popescu, se-

ntorsese de la spital, unde, deaminteri, putem afirma cu siguranţă, nici n-avusese nevoie să meargă. În adevăr, doza de chibrituri pe care o luase fusese cu totul neînsemnată. Din aceasta şi din cele ce vor urma, se va convinge oricine că n-a fost de loc vreo hotărâre serioasă de sinucidere, ci numai o demonstraţie, cu scop de a interesa pe infidelul „doftoraş”.

Trebuie mai întâi să spunem că tânăra amăgită, delăsată, abandonată, nenorocită, numără peste de două ori mai multe roze decât îi trebuiesc cuiva pentru a-şi putea administra liber averea şi răspunderea personală – adică o vârstă cam de 44-45 de ani. Sunt vecine în mahala care o estimează chiar de mai mult. Astfel, d-na X. moaşă, una dintre primele eleve ale răposatului doctor Capşa, proprietară alături cu d-ra în chestiune, ne-a afirmat că-şi aduce aminte exact de timpul când îşi clădea casele răposatul Nerone Popescu, pe care parcă-l vede încă în cămaşă de noapte şi-n papuci, conducând lucrările zidăriei în persoană şi înjurând ungureşte pe salahori (era în vacanţa mare), deoarece, în acelaşi an d-sa, d-na X. moaşa s-a născut. Ei bine, pe atunci, Ţica adică Porţia, era fetiţă măricică; se juca cu păpuşile.

Tânăra delăsată stă şi în avere tot aşa de binişor ca şi-n vârstă. Are împreună cu mama sa, după legea veche, pensia veteranului profesor Nerone Popescu, de la care a moştenit casele din strada Fidelităţii, două prăvălii de cârciumă, cu pivniţă, grădină şi vie în strada Viişoara, producând net 1200 lei anual; apoi se zice că avea şi vreo 12 mii de lei în bonuri la casa de depuneri; dintre aceştia însă se presupune că ar fi atins ceva pentru cheltuielile de studii ale „doftoraşului”.

Foarte romanţioasă, ea ţinea mult la societatea tinerilor studenţi, slăbiciune contractată de demult, de vreo douăzeci-şi-cinci de ani, de pe când tatăl său Nerone ţinea în mahala o mică fabrică de bacalaureat. De altminteri toţi mahalagii zic: unde sare capra, sare şi iada; se pare că şi

mamiţa a avut odinioară multă slăbiciune de „boboci”. De vreo trei-patru ani acuma, Porţia primise în pensiune pe tânărul Mişu Z. student în medicină, şi imediat contractase pentru el o pasiune nebună.

Medicinistul, băiat sărăcuţ, găsind aşa de călduros adăpost şi culcuş, nu căutase deloc a contraria pasiunea gazdei sale, care era o binefacere cerească pentru el; din contră, o alimentase cu multă metodă. Această relaţiune destul de nepotrivită dură până ce, după câţiva ani de studii, tânărul îşi susţinu teza. De mult îi erau peste cap favorurile d-rii Ţica; se hotârî să scuture jugul când nu mai avea nevoie să-l poarte. Stărui şi, prin protecţiuni, căpătă un post de medic de plasă. Când voi să plece, pasionata Porţia îi puse piciorul în prag: scene sfâşietoare, rugăciuni fierbinţi, ameninţări teribile de sinucidere şi chiar de asasinat. „Dof-toraşul” plictisit, neputând pleca fără bagaj şi voind să evite scandalul în mahala, se hotărî să recurgă la un subterfugiu, la aceea ce ierte-ni-se expresia tipică şi consacrată – în argotul studenţesc se numeşte un chiul.

Câteva zile se prefăcu apucat de o reîntoarcere de pasiune turbată, apoi, când adormi bine orice prepus, conduse pe cele două dame la teatru; le lasă în lojă, şi el cu bagajul se sui în tren pentru a se prezenta la post.

Urmarea acestui roman tragi-comic îl ştie publicul din darea de seamă lirică şi senzaţională a confraţilor noştri de la „Aurora”.

Şi iată cum se scrie istoria!

În momentul când aşternem aceste rânduri, d-ra Porţia Popescu este în afară de orice pericol, precum era de aminteri şi în momentele crampelor, prea puţin serioase ca să poată compromite o sănătate aşa de robustă.

Un amănunt curios iarăşi este faptul ca d-ra, cu o zi înainte de demonstraţiunea ei romantică, suferea grozav de măsele. D-ra are dinţii foarte stricaţi şi suferă mult de asta când răceşte; e probabil că această infirmitate, ca şi cearcănele vinete de pe obraz, se datoreşte abuzului

nemăsurat al gogoşilor de ristic. Din cauza durerilor prea frecvente de măsele, a şi contractat de mult obiceiul fumatului. Ei bine, după crampele ce le-a suferit din pricina chibriturilor, i-a trecut cu desăvârşire durerea de măsele. Poate că fosforul!

A treia zi „Lumina”, ediţia întâia, scrie:

Aseară, în faţa otelului Continental s-a petrecut un scandal nemaipomenit.

Primul nostru redactor, d. Mihail Constantinescu, se plimba pe dinaintea otelului, convorbind despre cestiuni politice cu d. deputat N.

Pe când nici nu gândea, doi indivizi, un ofiţer de intendenţă şi un elev de administraţie, i se pun în faţă.

Cel din urmă, cu un ton provocator, îl întreabă:

— Mă rog, d-ta eşti d. Mihail Constantinescu, directorul pamfletului care se intitulează „Lumina”?

— Eu! răspunse amicul nostru.

— Eşti un mişel! strigă individul cu un ton şi mai provocător.

— Şi cine eşti d-ta, mă rog, care îmi spui aceasta? întreabă calm amicul nostru retrăgându-se trei paşi.

— Sunt Cicerone Popescu! Ai atacat familia mea! Ţi-ai permis să ataci familia Popescu!

Şi fară a mai da timp amicului nostru să facă încă un pas înapoi, se repezi şi-l lovi în obraz cu pumnul, umplându-l de sânge.

Într-o clipă lumea se strânse. Mai mulţi inşi săriră în ajutorul primului nostru redactor, care se aruncă, după întâiul moment de surpriză, înhăţă de piept pe agresor şi, după ce-i dete o corecţiune meritată, îl duse urmat de atâţia martori la secţia apropiată, unde se încheiă cuvenitul proces-verbal.

Agresorul descreierat este fratele persoanei ridicule, pasionată de „boboci”, despre care am vorbit în numărul nostru de alaltăieri, – domnişoară tinerică de 45 de ani trecuţi, Porţia, Ţica Popescu, din care confraţii de la

„Aurora” au vrut să facă cu orice preţ o eterică eroină de roman sentimental.

S-a sesizat parchetul şi s-a reclamat ministerului de război.

Sperăm că atât justiţia cât şi suprema autoritate militară îşi vor face datoria faţă de acest tip şi infam şi ridicul de bătăuş.

Vom reveni.

Apoi în „Aurora” de dimineaţă:

Ieri seara un atac infam a fost îndreptat în contra directorului nostru d. Constantin Mihăilescu, în piaţa teatrului.

Pe când d-sa voia să treacă drumul către fotografia Mandy, trei inşi care aveau aerul a fi într-o stare de ebrietate patentă, ridicându-se de pe scaune de dinaintea berăriei Gambrinus, i-au tăiat drumul. Unul dintre ei îl interpelează cu cuvintele:

— D-ta eşti d. Constantin Mihăilescu, directorul „Aurorei”?

— Eu! şi ce poftiţi? cum vă numiţi? cu cine avem onoarea? întrebă râzând amicul nostru şi retrăgându-se câţiva paşi.

— Sunt doctorul Mişu Zaharescu! Cum ţi-ai permis să te atingi denumele deZaharescu?!

Zicând acestea, beţivul aplică o lovitură puternică cu bastonul peste capul directorului nostru; din norocire însă, bastonul fu împiedicat de pălărie şi nu atinse decât uşor sfârcul urechii amicului nostru. Mai multe persoane sărind, mizerabilii agresori, care erau numitul erou şi ridicul infam al dramei din strada Fidelităţii şi doi interni doctoranzi, s-au suit degrabă într-o birjă şi au fugit de turia mulţimii indignate.

Parchetul a fost sesizat.

Denunţăm onor. consiliu sanitar faptul mişelesc al celor trei felceri, adoratorii lui Gambrinus, şi cerem o pilduire severă.

Înţelegem ca un doctor să-şi ucidă fără răspundere bolnavii cu clistirul şi cu scalpelul; dar trei doctori să facă

un consult pentru a ucide cu parul pe stradă oameni sănătoşi, asta e prea mult!

Dacă d. director general al serviciului sanitar nu-şi va spune cuvântul, vom reveni.

Peste câteva zile, citim în „Universul”:

Doctorul Mişu Zamfirescu a fost suspendat de către consiliul sanitar din postul de medic de plasă pentru neglijenţă în serviciu;

În fine „Aurora” reproduce după „Lumina”:

Aflăm cu deosebită plăcere logodna gentilei domnişoare Porţia Popescu, fiica doamnei Zamfira Popescu şi a repausatului profesore, veteran al corpului didactic, Nerone Popescu, cu simpaticul dr. în medicină d. Mişu Zamfirescu. Îndată după cununie, tânăra pereche va pleca la Montpellier, unde eminentul elev al facultăţii noastre merge a-şi complecta cercetările ştiinţifice.

Felicitările noastre călduroase tinerei şi simpaticei perechi.

SFÂRŞIT

[1] Cele fireşti nu sunt ruşinoase! (adagiu lat.).

[2] Clar.

[3] Pestalozzi

[4] Tăcere (lat.)

[5] Decorum (lat.) – podoabă

[6] Arhiduce (germ.).

[7] Ocară în limba maghiară.

[8] Câine negru (magh.).

[9] Sfârşitul încunună opera! (dicton latin).

[10] Corect: Una salus victis nullam sperare salutem! – singura şansă de salvare pentru cei învinşi e de a nu conta pe aceasta şansă (adagiu latin).

[11] De altfel (fr.).

[12] La dracu!

[13] Sub presiune, în grabă (fr.);
[14] În modul cel mai familiar.

[15] Corect ortografiat: par dessus le marché (fr.) – pe deasupra; joc de cuvinte cu par dessus (pe deasupra) şi pardessus (pardesiu).

[16] Stofă.

[17] Consolă, masă de salon.

[18] Nepotrivit cu anotimpul (fr.).

[19] Taci, şarlatanule! (fr.).

[20] Lăsaţi să facă, lăsaţi să treacă! (fr.), adagiu al economiei liberale
[21] Doamna Esmeralde Piscopesco primeşte la ceai la ora cinci în fiecare joi (fr.).

[22] Conversaţie (fr.).

[23] Glume proaste (fr.).

[24] S-a mai văzut astfel de obrăznicie! (fr.).

[25] Imbecilule! (fr.).

[26] Afurisitule!

[27] Prin excelenţă (fr.).

[28] În original greşit: „Bucureştenii”.

[29] Restul.

[30] În „sistemul” electoral burghez nu erau decât trei colegii.

[31] Primar Burgermaistru, Breslau – Azi-dimineaţă zi solemnă precis 10 şi 12 min. expres Bucarest-Berlin oprit gară la Midilul nostru pavoazată mulţime enormă aproape zece mii persoane aplauze frenetice entuziasm la culme comisiune trei cetăţeni notabili suit merge Buzău banchet se-ntorc seara acasă Midil precis 6 şi 37 min. cu expres Berlin-Bucarest. Trăiască Germania! Trăiască Romînia! Trăiască Breslau! Trăiască Midilul! Salutări fraterne etc. (trad. a.)

[32] Primar Bürgermeister, Midil – Breslaul adânc atins de sentimentele Midi-lului! Trăiască energicul primar Leonida Condeescu! (trad. a.).

[33] În original: „Popescu”.

[34] Ca m'est égal (fr.) – mi-e totuna

[35] Lucrul se petrece, după toate probabilităţile, într-un oraş moldovinesc; citiţi, prin urmare, moldovineşte: cafinè (n.a.)

[36] Acea parte a averii materiale pe care soţia o administra singură.

[37] Nu primiţi cumva demisia vărului Raul. Bietul băiet, plictisit de porcii opoziţiei, vrea să-şi facă de cap. Nu trebuie dat crezământ chelălăiturilor acestor canalii. Dacă Raul se retrage, tâmpitul de prefect capabil să compromită tot. N-aş mai putea garanta situaţia locală. Se duce etc. (n.a).